

Výroční zpráva 2014

© Archaia Brno o. p. s. 2015
Výroční zpráva za rok 2014

Vydal: Archaia Brno o. p. s.
Redakce: Bc. Lucie Černá, David Merta, Mgr. Marek Peška, Ph.D.
Příprava podkladů: pracovníci společnosti Archaia Brno o. p. s.
URL: <http://www.archaiabrno.org>

OBSAH

OBSAH	1
1. ARCHAIA BRNO O. P. S.	2
1.1 Legislativní postavení a statutární orgány společnosti	3
1.2 Organizační struktura a personální obsazení v roce 2014	5
1.3 Pracoviště Archaia Brno o. p. s.	7
1.3.1 Pracoviště Brno	7
1.3.2 Pracoviště Jihlava	8
1.3.3 Laboratoř Opava	9
1.3.4 Laboratoř Brno	9
1.3.5 Knihovna a archiv	12
2. ZÁCHRANNÉ ARCHEOLOGICKÉ VÝZKUMY (ZAV) V ROCE 2014	13
2.1 Seznam ZAV zahájených v roce 2014	13
2.2 ZAV společnosti Archaia Brno o. p. s. na území města Brna v roce 2014	17
2.3 ZAV společnosti Archaia brno o. p. s. – pracoviště Jihlava	42
3. DALŠÍ VĚDECKÁ A VÝZKUMNÁ ČINNOST V ROCE 2014	45
3.1 Projekty řešené za podpory grantových agentur	46
3.1.1 P405/11/1729 Veselí nad Moravou středověký hrad v říční nivě	46
3.1.2 DF13P01OVV005 Historické využívání krajiny Českomoravské vrchoviny ...	46
3.1.3 GAČR P 405/12/1411 Renesanční sklo...	46
3.2 Interní výzkumné projekty	50
3.2.1 Interní projekt "Dendrochronologické datování a mikroskopické určování archeologických dřev..."	50
3.2.2 Interní projekt „Sklo středověkého a renesančního Brna“	50
3.2.3 Interní projekt „Geologie Brna“	50
3.2.4 Interní projekt „Počítačová podpora v archeologii“	50
3.2.5 Interní projekt „Středověký měšťanský dům“	51
3.2.6 Interní projekt „Sakrální architektura středověkého Brna“	51
3.2.7 Interní projekt „Archeologický katastr Brna“	51
3.2.8 Interní projekt „Mince středověkého Brna“	51
3.2.9 Interní projekt „3D laserscanning“	51
3.2.10 Interní projekt „Šlechtické rezidence“	52
3.2.11 Interní projekt „Sakrální architektura na území Jihomoravského kraje a kraje Vysočina“	52
3.2.12 Interní projekt „Mendikanti na Moravě“	52
3.3 Odborné konference pořádané společností Archaia Brno o. p. s. v roce 2014	53
3.3.1 Konference FORUM URBES MEDII Aevi XIII	53
3.3.2 Konference Přehledy archeologických výzkumů na Moravě a ve Slezsku za rok 2013	53
3.3.3 Archeologie a veřejnost 8/2014	53
3.4 Účast pracovníků na odborných konferencích, seminářích a archeologických komisích	54
3.4.1 Tuzemské konference	54
3.4.2 Zahraniční konference	58
3.5 Odborné publikace pracovníků Archaia Brno za rok 2014	59
4. POPULARIZAČNÍ A PEDAGOGICKÁ ČINNOST V ROCE 2014	63
4.1 Pedagogická činnost	63
4.2 Jiná vzdělávací a výuková činnost	63
4.3 Přednášky pro veřejnost	63
4.4 Experimentální archeologie	64
4.5 Spolupráce na Internetové encyklopedii dějin města Brna	64
4.6 Prezentace činnosti Archaia Brno o. p. s. v médiích	65
4.6.1 Zprávy v tisku	65
4.6.2 Zprávy v rozhlasu a televizi	66
4.6.3 Zápisník	66
4.6.4 „Nová média“	66
5. HOSPODAŘENÍ SPOLEČNOSTI ARCHAIA BRNO O. P. S. V ROCE 2014	67
6. KONTAKTY	84

1. ARCHAIA BRNO O. P. S.

Obecně prospěšná společnost Archaia Brno o. p. s. je pokračovatelem brněnského pracoviště Občanského sdružení Archaia se sídlem v Praze, které vzniklo v roce 1997. V roce 2002 se brněnské pracoviště Archaia o. s. transformovalo na obecně prospěšnou společnost Archaia Brno o. p. s., z níž se později organizačně vyčlenila dle územní působnosti další dvě pracoviště – Jihlava a Olomouc.

Archaia Brno o. p. s. se zabývá mediální a urbánní archeologií, soustředí se na provádění záchranných archeologických výzkumů středověkých městských jader na Moravě, částečně v Čechách (především jde o Jihomoravský kraj a kraj Vysočina). Záchranné archeologické výzkumy celé společnosti jsou prováděny podle jednotné terénní metodiky, která je průběžně doplňována a zdokonalována s důrazem na efektivní zpracování výsledků výzkumů. Z toho důvodu soustavně aktivně pracujeme na vytváření standardů pro jednotlivé pracovní a dokumentační postupy a na vývoji specializovaného softwaru pro vyhodnocení výsledků terénních výzkumů, včetně archivace dat.

Archaia Brno o. p. s. provádí v souladu se zakládací listinou stavebně-historické průzkumy v městských památkových rezervacích a památkových zónách.

Archaia Brno o. p. s. se snaží aktivně působit v oblasti památkové péče s cílem zachovat maximum archeologických, architektonických a jiných pramenů hmotné povahy. Ve spolupráci s orgány státní památkové péče se snaží prosadit před zánikem těchto pramenů co možná nejkvalitnější výzkum a dokumentaci zanikajících situací.

1.1 Legislativní postavení a statutární orgány společnosti

Archaia Brno o. p. s. je česká nestátní nezisková organizace s právním statutem obecně prospěšné společnosti. Jejím posláním je ochrana, záchrana, dokumentace a výzkum archeologických, stavebních a jiných historických památek, výchova, vzdělávání a popularizace v oblasti archeologie a památkové péče.

Archaia Brno o. p. s., se sídlem Bezručova 78/15, 602 00 Brno, IČ: 26268469, vykonává svoji činnost na základě zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech. Jejím zakladatelem je občanské sdružení Archaia se sídlem Bílkova 21, Praha 1, IČ: 45245932. Společnost je zapsána v rejstříku obecně prospěšných společností u Krajského soudu v Brně. Činnost společnosti vymezují dva základní dokumenty: **zakládací listina** ze dne 21. 11. 2001a **statut společnosti** schválený správní radou dne 16. 5. 2002.

Společnost je založena na dobu neurčitou, realizuje svoje poslání prostřednictvím poskytování obecně prospěšných služeb uvedených v zakládací listině společnosti, které poskytuje v souladu s platnými právními předpisy České republiky, zejména pak zákonem č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů. Jednotlivé druhy služeb společnost poskytuje za stejných podmínek pro všechny jejich uživatele. Služby jsou prováděny za úplaty vypočtenou dle ceníku společnosti schváleného správní radou. Informace o cenových podmínkách, za nichž společnost poskytuje obecně prospěšné služby, jsou k dispozici každému na požádání. S podmínkami je seznámen každý uchazeč o služby společnosti.

Statutárním orgánem společnosti je správní rada, která má tři členy. Funkční období členů správní rady je časově neomezené. Členství ve správní radě **není finančně honorováno**. Členem správní rady může být pouze fyzická osoba, která je bezúhonná, má způsobilost k právním úkonům a není ani sama, ani osoby jí blízké se společností v pracovněprávním nebo jiném obdobném vztahu. Členství ve správní radě společnosti je neslučitelné s členstvím v dozorčí radě společnosti. Správní rada zasedá nejméně dvakrát ročně. Jménem správní rady jedná samostatně její předseda. Jménem společnosti je předseda správní rady oprávněn jednat ve všech věcech. Písemnosti podepisuje předseda správní rady jménem společnosti tak, že k jeho podpisu musí být připojen vytištěný nebo napsaný název společnosti. Zasedání správní rady mají právo se zúčastnit členové dozorčí rady, ředitel společnosti a členové odborné rady s hlasem poradním.

Kontrolním orgánem společnosti je dozorčí rada. Funkční období členů dozorčí rady je časově neomezené. Členství v dozorčí radě **není finančně honorováno**. Členem dozorčí rady může být pouze fyzická osoba, která je bezúhonná, má způsobilost k právním úkonům a není ani sama, ani osoby jí blízké se společností v pracovněprávním nebo jiném obdobném vztahu. První dozorčí radu jmenoval zakladatel, další členství v dozorčí radě vzniká volbou dle čl. 12. odst. 7. zakládací listiny společnosti. Dozorčí rada zasedá nejméně dvakrát ročně.

Ředitel společnosti je jmenován správní radou společnosti. Ředitel řídí činnost společnosti s výjimkou záležitostí vyhrazených zákonem, zakládací listinou nebo statutem do působnosti správní rady či jiného orgánu společnosti. Písemnosti podepisuje ředitel jménem společnosti tak, že k jeho podpisu musí být připojen vytištěný nebo napsaný název společnosti. Ředitel nemůže být členem správní rady ani dozorčí rady. Ředitel je však oprávněn se zúčastnit jednání správní rady s poradním hlasem. Ředitel je ze své činnosti odpovědný správní radě.

Poradním orgánem ředitele je **odborná rada** společnosti, složená z odborných pracovníků společnosti. První odbornou radu společnosti jmenoval zakladatel v zakládací listině. Jinak jsou členové odborné rady voleni správní a dozorčí radou společnosti na návrh ředitele společnosti.

Zisk společnosti nesmí být použit ve prospěch zakladatele, členů orgánů společnosti ani jejich zaměstnanců.

Členové správní rady:

předseda správní rady

PhDr. Jaroslav Podliska, Ph.D.

člen správní rady

Prof. PhDr. Josef Unger, CSc.

člen správní rady

Prof. PhDr. Zdeněk Měřínský, CSc.**Členové dozorčí rady:**

předseda dozorčí rady

PhDr. Michal Bureš

člen dozorčí rady

Mgr. Pavlína Kalábková, Ph.D.

člen dozorčí rady

Prof. PhDr. Jan Klápště, CSc.**Ředitel společnosti:****David Merta (od 1. 11. 2006)****Členové odborné rady:****Bc. Lucie Černá****Mgr. Miroslav Dejmal****Mgr. Petr Hejhal, Ph.D.****Mgr. Aleš Hoch****Mgr. Petr Holub****Mgr. Petr Hrubý, Ph.D.****Mgr. Václav Kolařík****David Merta****Mgr. Marek Peška****PhDr. Rudolf Procházka, CSc.****Bc. Michala Příbylová****Mgr. Lenka Sedláčková****Mgr. Anežka Slavíková****Bc. Pavel Staněk****Mgr. Jakub Těsnohlídek****Mgr. Vilém Walter****Mgr. Dana Zapletalová****Mgr. Hynek Zbranek****Mgr. Antonín Zůbek, Ph.D.**

1.2 Organizační struktura a personální obsazení v roce 2014

Sídlo společnosti je v Brně v ulici Bezručova 78/15 v Brně, jihlavské pracoviště sídlí v Jihlavě v ulici Židovská 26, opavské pracoviště sídlí na Bezručově náměstí 1147/1. V Brně na Šujanově náměstí se nacházela laboratoř, která se během léta přestěhovala na Vídeňskou 102/113.

David Merta

ředitel, archeolog, vedoucí pracoviště Brno

Sekretariát:

Bc. Lucie Černá
Anna Hoffmanová
Lenka Jonášová

administrativní pracovnice
administrativní vedoucí (od 1. 11. 2012 na mateřské)
administrativní pracovnice

Pracoviště Brno:

Mgr. Miroslav Dejmal
Mgr. Petr Holub
Mgr. Václav Kolařík
Mgr. Ctibor Ostrý
Mgr. Marek Peška
Bc. Michala Příbylová
Mgr. Lenka Sedláčková
Mgr. Anežka Slavíková
Bc. Pavel Staněk
Mgr. Vilém Walter
Mgr. Dana Zapletalová
Mgr. Hynek Zbranek
Mgr. Antonín Zůbek, Ph.D.

archeolog/spoluřešitel grantového projektu
archeolog
archeolog/odborný pracovník
archeolog
archeolog/odborný pracovník
laborant/terénní pracovník
archeoložka/odborná pracovnice
antropoložka
archeolog
GIS specialista
archeoložka
archeolog
archeolog

Pracoviště Jihlava:

Bc. Štěpán Černoš
Michal Daňa, Dis.
Petr Duffek
Mgr. Petr Hejhal, Ph.D.
Mgr. Aleš Hoch
Mgr. Petr Hrubý, Ph.D.
Mgr. Jakub Těsnohlídek

asistent archeologického výzkumu/dokumentátor
asistent archeologického výzkumu/dokumentátor
asistent archeologického výzkumu/dokumentátor
archeolog/odborný pracovník
laborant/terénní pracovník
archeolog, vedoucí pracoviště Jihlava, zástupce ředitele
archeolog

Pracoviště Opava:

Mgr. Jan Anlauf
Bc. Ondřej Anlauf
Jana Brhelová
Zuzana Čechová
Jakub Langr
Mgr. Jiří Motěšický
Bc. Eduard Pyš
Jana Tůmová

asistent archeologického výzkumu/laborant
asistent archeologického výzkumu/laborant
laborantka/terénní pracovnice
laborantka/terénní pracovnice
asistent archeologického výzkumu/laborant
laborant/terénní pracovník
asistent archeologického výzkumu/laborant
laborantka/terénní pracovnice, vedoucí pracoviště

Grantový úsek:

PhDr. Rudolf Procházka, CSc.
PhDr. Hedvika Sedláčková, CSc.
Doc. PhDr. Ing. Miroslav Plaček, CSc.
PhDr. Branislav Lesák

samostatný vědecký pracovník, archeolog
samostatný vědecký pracovník/řešitel grantu
samostatný vědecký pracovník/řešitel projektu
spoluřešitel projektu

Laboratoř:

Lenka Kosová

vedoucí laboratoře

Vývoj personálního obsazení společnosti Archaia Brno o. p. s. v letech 2007–2014 (stálí pracovníci, průměrné stavy)

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Archeolog/antropolog/GIS specialista	10	15	12	13	13	13	14	16
Asistent výzkumu/ved. laboratoře	5	3	3¼	4¾	4¾	4¾	4¾	8
Terénní pracovník/laborant	0	0	0	8	7	6	5	6
Administr. pracovník	5	2	3¼	1¼	1¼	1¼	1¼	2
Celkem	20	20	19	27	26	25	25	32

Počet brigádníků	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Dohoda o pracovní činnosti	4	7	15	15	10	11	11	8
Dohoda o provedení práce	80	144	146	98	99	155	123	303

1.3 Pracoviště Archaia Brno o. p. s.

1.3.1 Pracoviště Brno

Brněnské pracoviště na základě smluvní dohody s Archeologickým ústavem AV ČR garantuje záchranný archeologický výzkum na území Městské památkové rezervace Brno (dále jen MPR Brno). V menší míře provádí archeologické výzkumy na území jihomoravských měst a městeček (Brno, Jihlava) a stále častěji i vesnic. V současnosti se také více zaměřuje na dokumentaci městských a vesnických historických staveb (před. kaple a kostely). Záchranná a dokumentační činnost v Brně je podřízena studiu urbanizačního procesu a historické topografie středověkého města, což je i jeden z nejdůležitějších dlouhodobých úkolů odborného týmu pracoviště. K tomu je zcela nezbytné, aby bylo záchranným výzkumem podchyceno maximum terénních a stavebních zásahů při co nejvyšší možné kvalitě dokumentace.

Díky systematicky prováděnému záchrannému výzkumu se Brno stalo z archeologického hlediska jedním z nejprozkoumanějších měst ve střední Evropě. Výsledky dlouhodobého výzkumu zásadně změnily dosavadní pohled na počátky města, jehož výklad donedávna vycházel hlavně z výkladu písemných pramenů. Archeologické prameny jsou v Brně jediným dokladem k období raného středověku (12./13. století). Komplexní studium jednotlivých městských parcel přineslo jedinečné poznatky k vývoji středověké zástavby. Na základě získaných archeologických dat lze samozřejmě studovat i celou řadu dalších dílčích témat, jako např. vývoj reliéfu povrchu osídleného prostoru, vývoj hmotné kultury, vývoj osídlení aglomerace před vznikem města atd.

K největším a nejvýznamnějším výzkumům roku 2014 v Brně patřily jednoznačně rekonstrukce Zelného trhu a Milady Horákové, sondy na Vídeňské (další fáze výzkumů z let 2009 a 2012) a zjišťovací sondy na Vojtové (kde v příštích letech proběhne rozsáhlý výzkum nejen novověkého hřbitova). Z mimobrněnských výzkumů je potřeba vyzdvihnout například výzkumy na Pernštejně, ve Valticích nebo v Miroslavi.

Výsledky archeologických a stavebně-historických výzkumů jsou prezentovány odborné veřejnosti na konferencích a seminářích. Brněnské pracoviště nezanedbává ani neobornou veřejnost a pořádá tematické přednášky a patří do kolektivu spoluvůrců Internetové encyklopedie města Brna (<http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/>).

1.3.2 Pracoviště Jihlava

Jihlavské pracoviště společnosti Archaia Brno o. p. s. vzniklo roku 2002. Základní činností jsou záchranné archeologické výzkumy především v prostoru jižní a střední části Českomoravské vysočiny. Výzkumy se většinou dotýkají především kolonizace regionu a vzniku vrcholně středověké sídelní struktury, tedy archeologií vesnických sídel, hornických sídlišť i vlastních důlních areálů a důlních děl. Nedílnou součástí činnosti pracoviště je terénní prospekce těžebních areálů a jejich geodetické zaměření. V současnosti jihlavské pracoviště koordinuje vlastní činnost s ostatními archeologickými institucemi v regionu (Muzeum Vysočiny v Jihlavě, Muzeum Vysočiny v Havlíčkově Brodě, ÚAPP Brno v. v. i. a Pueblo o. p. s.).

Velmi důležitou složkou činnosti jihlavského pracoviště je prezentace výsledků své práce laické i odborné veřejnosti. Kromě různě pojatých výstupů v tisku, rozhlasu a televizi, provádějí odborní pracovníci přednášky pro veřejnost v rámci muzeí (Jihlava, Havlíčkův Brod), dále v městských kulturních zařízeních a knihovnách (Pelhřimov, Humpolec) i v rámci škol.

Projekt NAKI (2014–2016): průzkumy montánních památek v krajině

Do nejstarší fáze stříbrorudného hornictví v přemyslovském prostoru patří důlní areál u Koječína mezi Humpolcem a Havlíčkovým Brodem. V těsné vazbě na Nohavický potok se na jeho levém břehu nalézají lesním porostem překryté haldy hlušiny i úpravnického odpadu, které navazují na rozsáhlý jámový tah, situovaný západně. Sondáž v letech 2016–2017 postupně v jedné z hald odkryla vrstvy roztloukané rudniny. Hlouběji se nalézaly promyté technogenní uloženiny, tvořené jemně namletou žilovinou. Tyto uloženiny obsahují četné zlomky středověké keramiky, kterou řadíme do 13.–14. století. Na bázi se nacházela smýcená, opálená a dílem i opracovaná dřeva, jejichž uložení budí dojem stavební konstrukce. Pod nimi se nacházel smýcený lesní porost v podobě neuspořádaně ležících neodvětvených a neodkorněných kmenů, větví a kořenů. Datum smýcení dřev bylo stanoveno na zimu 1254/1255 (Kyncl 2016). Situaci doplňují dva úlomky mlecích kamenů, nalezené v řečišti ve vzdálenosti do 20 m od sondované haldy.

Další poznatky přinesl průzkum menšího montánního areálu u Opatova asi 2 km sv. od Vyskytné na Pelhřimovsku (Archaia Brno o. p. s., MVJ 2015). Klíčovou výpověď poskytla dendrochronologická měření dochovaných výdřev při ústí jedné ze šachet. Čtyři dřeva byla smýcena v zimních obdobích let 1266/1267 a 1267/1268 (Kyncl 2015).

Na základě nových průzkumů (Archaia Brno o. p. s. 2013–2015) lze prezentovat i montánní areál jižně od Vyskytné, okr. Pelhřimov. Jihozápadní část se dotýká vrstevnice 700 m, čímž se toto centrum řadí k nejvýše položeným na Vysočině. V areálu byly od roku 2013 systematicky prováděny prospekce s použitím detektoru kovů a v některých případech i mikrosondážemi. Díky velkoplošnému geomagnetickému měření byl detekován mimořádně rozsáhlý sídlištní areál, který byl typický půdorysy zahluobených dřevohliněných staveb. Součástí sídlištního areálu bylo i několik prostorově vymezených oblastí magnetických anomálií, v jejichž plochách byly následnými povrchovými průzkumy nalezeny značné koncentrace kovářských strusek, indikující polohu několika kovářských pracovišť. V jednom případě pak průzkum v takto vymezené oblasti magnetických anomálií přinesl výlučně strusky po hutnění polymetalických rud a doložil existenci hutnického pracoviště. Z povrchových vrstev na hlavním jámovém tahu s odvaly i v jeho okolí pochází soubor hornických kladívek i odlomené hroty těchto nástrojů.

Kyncl, T. 2015: Dendrochronologické datování dřevěných konstrukčních prvků vyzvednutých při archeologickém výzkumu lokality Opatov. Výzkumná zpráva. Brno, nepublikovaný rukopis.

Kyncl, T. 2016: Dendrochronologické datování dřevěných konstrukčních prvků vyzvednutých při archeologickém výzkumu lokality Koječín. Výzkumná zpráva. Brno, nepublikovaný rukopis.

1.3.3 Laboratoř Opava

Na sklonku roku 2010 naše společnost vyhrála veřejnou zakázku zahrnující laboratorní služby pro ÚOP NPÚ v Opavě. Od ledna následujícího roku tedy začala v Opavě pro potřeby archeologického oddělení ÚOP NPÚ pracovat laboratoř. Každý rok docházelo k obnově spolupráce na základě výhry veřejné zakázky, nebylo tomu jinak ani v roce 2014.

1.3.4 Laboratoř Brno

V roce 2013 laboratoř, stejně jako v minulosti, zpracovávala nálezový fond ze záchranných archeologických výzkumů brněnského a jihlavského pracoviště. Po návratu Lenky Kosové z mateřské dovolené v roce 2012 pokračovala reorganizace brněnské laboratoře. Lenka Kosová, společně s Gabrielou Ondříkovou, začala provozovat konzervování drobnějších archeologických předmětů z organického i anorganického materiálu.

Probíhalo zde základní ošetření a inventarizace keramiky. Mimo jiné se zde konzervovalo dřevo a kůže. Kromě Jihlavy se konzervování drobnějších nálezů začalo tedy praktikovat i na brněnském pracovišti. Vzhledem k velkému množství artefaktů organického původu, které bylo nalezeno při záchranném výzkumu v prostoru pavlačového domu Česká 6 v Brně (akce A094/2012), došlo ke koupi elektrické ohřevné vany, jež se stala cenným pomocníkem při konzervování. Artefakty mohly být tak konzervovány souběžně v Jihlavě i v Brně. Postupně se začínalo i s konzervováním drobných kovových předmětů. Pro zkvalitnění dokumentace byla pořízena nová digitální zrcadlovka.

I nadále pokračuje spolupráce s Metodickým centrem konzervace Technického muzea v Brně.

Elektrická ohřevná vana se dřevěnými artefakty ze záchranného archeologického výzkumu Česká 6 (A094/ 2012)

Soustružená nádoba (Česká 6, A094/ 2012): po vytažení z polyethylenglykolu; po slepení a po vytmelení spojů – finální konzervace.

Fragment nože s vykládáním (Brno Edison, A60/ 2013) před konzervací a po konzervaci

Rovněž jako v minulosti i v roce 2014 laboratoř zpracovávala nálezový fond ze záchranných archeologických výzkumů brněnského a jihlavského pracoviště.

Probíhalo zde základní ošetření a inventarizace keramiky. Mimo jiné se zde konzervovalo dřevo, kůže a kov. Také v tomto roce došlo ke spolupráci s Metodickým centrem konzervace Technického muzea v Brně. Vzhledem k velkému objemu nalezeného usňového materiálu ze záchranného výzkumu Brno Edison (A060/2013) byla navázána spolupráce s Gabrielou Vyskočilovou z Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity, a to pro potřebu určování druhů kůží. Zároveň od výše jmenované došlo k základnímu proškolení Lenky Kosové a Gabriely Ondříkové v oblasti určování druhu kůže.

V létě se brněnské pracoviště přestěhovalo do nových prostor v areálu tiskárny Centa, spol. s. r. o. sídlící na Vídeňské 102/ 113, 619 00. Se stěhováním do nových prostor bylo zapotřebí provést menší stavební úpravy, které probíhaly pod vedením Petra Holuba.

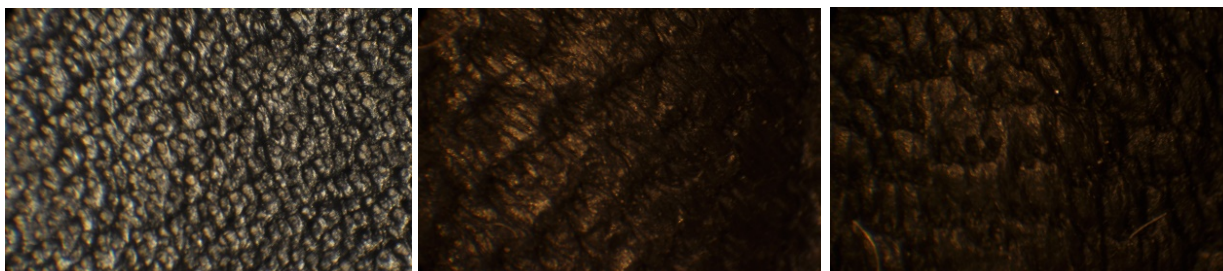
Lenka Kosová a Gabriela Ondříková se také v rámci zkvalitňování práce laboratoře zúčastnily **Kurzu preventivní konzervace 2014** (Technické muzeum v Brně, Metodické centrum konzervace, 14.–15. 10. a 11. 11. 2014), kde získaly osvědčení.

A064/2014 Žďár nad Sázavou, čištění a dezinfekce vodovodu

Dýhová miska, volné vysychání, Česká 6 (A094/ 2012)

Brno Edison, A060/2013: telecí kůže, kozina a skopová kůže

ERASMUS+

Rok 2014 představoval pro brněnskou laboratoř významnou změnu. V rámci programu Erasmus+ začala v podzimním semestru 2014–2015 spolupráce s řeckou univerzitou TEI of Ionian Islands (Argostoli, Cephalonia). První studentkou byla Sofie Deligeorgou. Na brněnském pracovišti se seznámila s konzervováním a čištěním kůže, dřeva, kovu, skla i keramiky. Začala tak velmi zajímavá spolupráce. Pro samotnou laboratoř zahraniční studentka představovala velkou výzvu, kterou jsme všichni po metodické, pedagogické i praktické stránce úspěšně zvládli.

Sofia Deligeorgou při mytí archeologického materiálu a při čištění a lepení pravěké nádoby v laboratoři společnosti Archaia Brno o. p. s.

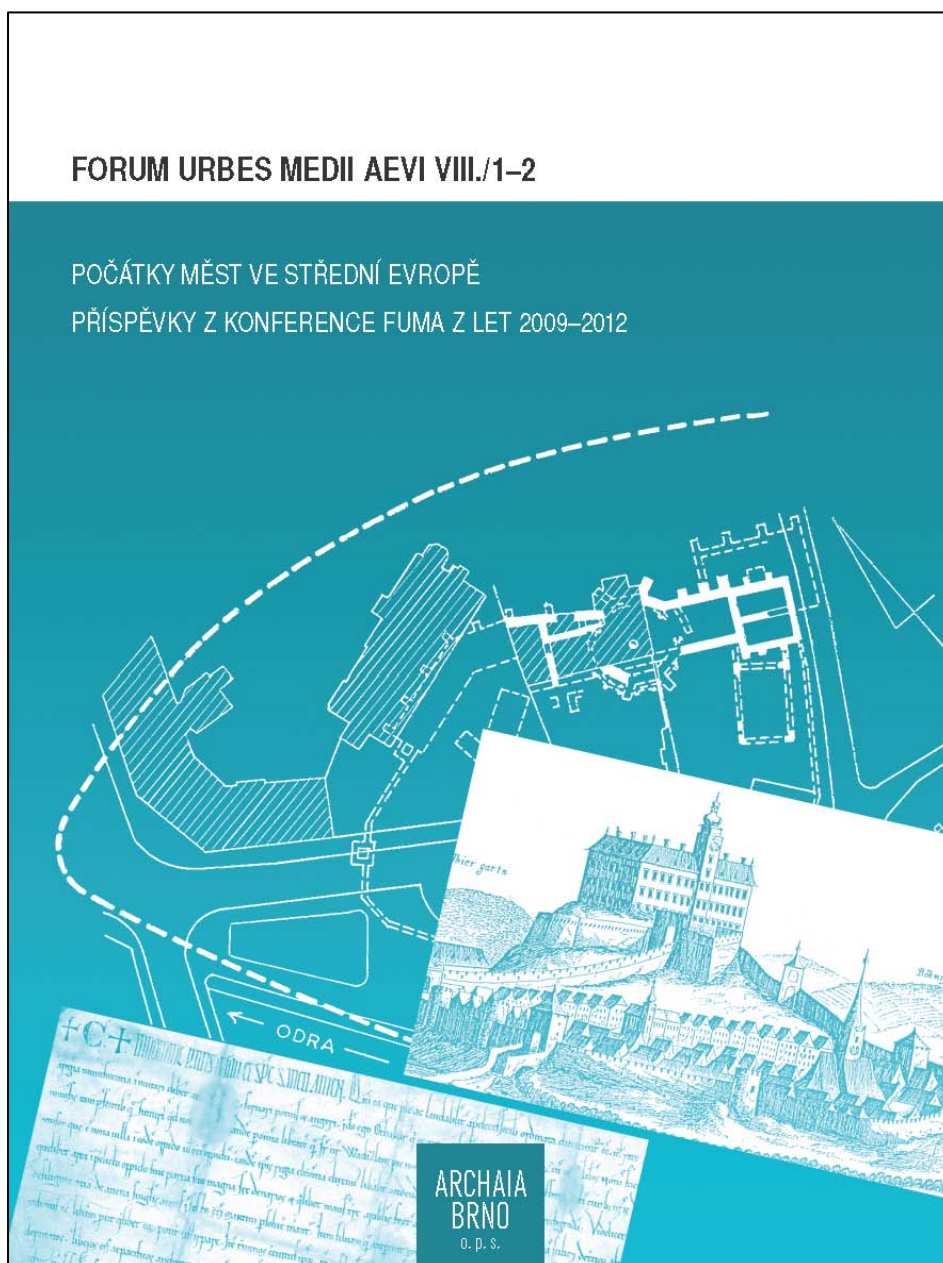
1.3.5 Knihovna a archiv

Ke konci roku 2014 knihovna dosáhla počtu 2071 titulů (což představuje zhruba 4900 položek). K rozšíření knihovního fondu každoročně přispívá i meziknihovní výměna publikací za sborníky FUMA a další tituly, na jejichž vydání se Archaia Brno o. p. s. podílí.

V archivu nálezových zpráv je uložena mimo jiné terénní dokumentace ze všech archeologických výzkumů brněnského pracoviště. Je zde umístěna i starší dokumentace z výzkumů, které prováděl dříve ArÚ ČSAV a ÚAPP Brno (PhDr. Rudolf Procházka, CSc.).

Archivována je fotodokumentace, a to jak v podobě fotografií, negativů a diapositivů, tak v elektronické formě.

Průběžně je doplňována i videodokumentace, která je pořizována na většině archeologických výzkumů i stavebních průzkumů. Její převážná část je již převedena do elektronické podoby.

2. ZÁCHRANNÉ ARCHEOLOGICKÉ VÝZKUMY (ZAV) V ROCE 2014

Těžištěm výzkumné činnosti Archaia Brno o. p. s. jsou záchranné archeologické výzkumy. Jejich základním smyslem je záchrana informací a nálezů, kterým hrozí nenávratné zničení v důsledku destruktivních zásahů do archeologických terénů souvisejících se stavebními aktivitami nejrůznějšího druhu. Záchranný, případně i předstihový archeologický výzkum se vždy skládá z terénní části a ze zpracování jeho výsledků do podoby nálezové zprávy. Zpracování probíhá buď souběžně s terénní částí výzkumu, nebo následuje bezprostředně po ní. V současnosti společnost provádí výzkumy na území krajů Jihomoravského, Olomouckého, Zlínského a Moravsko-slezského, Jihočeského a Východočeského a na území kraje Vysočina. Hlavními systematicky sledovanými regiony zůstávají historické jádro Brna s jeho historickými předměstími a kraj Vysočina.

Realizace záchranného archeologického výzkumu je v rámci Archaia Brno o. p. s. chápána jako komplexní mezioborová práce podrobně formulovaná na webových stránkách Archeologického ústavu v Praze.¹

2.1 Seznam ZAV zahájených v roce 2014

č. akce	Poloha	ved.
A001/2014	Jihlava – ul. Březinova, Na Kopci, Demlova (<i>Mag. m. Jihlavy</i>)	Hrubý
A002/2014	LEOPOLDSCHLAG (<i>Archaia Jih</i>)	Hrubý
A003/2014	Praha – Mikulandská (<i>Urbánková I.</i>)	Dejmal
A004/2014	Brno – Mendlovo nám. – Klášter	
A005/2014	Jihlava – E.ON	Hrubý
A006/2014	Mlékárny Jihlava	
A007/2014	Humpolec – Farní sbor českob. církve	Hejhal
A008/2014	Boleradice Paseky – hrad (<i>ZO Techsport</i>)	
A009/2014	Kanice – kanalizace (<i>Přemysl Veselý</i>)	Holub
A010/2014	Brno – rekonstrukce Milady Horákové	
A011/2014	Jihlava – Brněnská 46	Hrubý
A012/2014	Stonařov – centrum (<i>Městys Stonařov</i>)	Hejhal
A013/2014	Veselá – vodovod (<i>Obec Veselá</i>)	Hoch
A014/2014	Brno – I/42 Brno VMO Žabovřeská I. (<i>ŘSD</i>)	
A015/2014	Brno – Zelný trh (<i>IMOS</i>)	Zůbek
A016/2014	Brno – Františkánská – Pítko	Zůbek
A017/2014	Trnov – (<i>InfoTel</i>)	
A018/2014	Havlíčkův Brod – Lidická (<i>ŘSD</i>)	Hrubý
A019/2014	Brno – Vídeňská sondy	Sedláčková
A020/2014	Počátky	Hrubý
A021/2014	Žďár n. Sázavou (<i>UNGER</i>)	

¹ viz <http://www.arup.cas.cz/?p=8215>

A022/2014	Brno – Francouzská 17 (<i>BDG invest</i>)	Merta
A023/2014	Brno – Křídlovická BD – DOMOPLAN	Merta
A024/2014	Pernštejn – parkoviště	
A025/2014	Jihlava – E.ON	Hrubý
A026/2014	Telč, Hradecká 3xUR (<i>InfoTel</i>)	Hrubý
A027/2014	Valtice – zámek (<i>ÚAPP Brno</i>)	Zbranek
A028/2014	I/19 Stříbrné Hory (<i>ŘSD</i>)	Hrubý
A029/2014	I/23 Olšany (<i>ŘSD</i>)	Hrubý
A030/2014	I/23 Kralice průtah (<i>ŘSD</i>)	Hrubý
A031/2014	I/23 Náměšť n. Oslavou průtah (<i>ŘSD</i>)	Hrubý
A032/2014	Proseč u Pošné – domov důchodců (<i>Muzeum V. Jihlava</i>)	Hrubý
A033/2014	Bácovice II/112 (<i>Muzeum V. Jihlava</i>)	Hrubý
A034/2014	Černovice II/128 (<i>Muzeum V. Jihlava</i>)	Hrubý
A035/2014	Chotěbudice (<i>Muzeum V. Jihlava</i>)	Hrubý
A036/2014	Radkovice u Budče – polní cesta C1 (<i>Muzeum V. Jihlava</i>)	Hrubý
A037/2014	Pelhřimov – nemocnice (<i>Muzeum V. Jihlava</i>)	Hrubý
A038/2014	Brno – Košinoва 37, Hasič. zbrojnice (<i>St. m. Brno</i>)	Holub
A039/2014	Valtice – náměstí (<i>Národní zem. muzeum</i>)	Zbranek
A040/2014	Dušejev – ČOV (<i>Svaz vod. a kan. Jihlavsko</i>)	Hrubý
A041/2014	Brno – Dolní Heršpice 10	Peška
A042/2014	Jemnice II/408 – Dobrá Voda (<i>Muzeum V. Jihlava</i>)	Hrubý
A043/2014	Modřice – nádrž (<i>m. Modřice</i>)	
A044/2014	Brno – Zelný trh – plynovod	Zůbek
A045/2014	Jinošov – kanalizace (<i>Profistav</i>)	Hrubý
A046/2014	Jaroměřice (<i>m. Jaroměřice n. R.</i>)	Hrubý
A047/2014	Jihlava – Brněnská, Křižíkova (<i>m. Jihlava</i>)	Hrubý
A048/2014	Brno – Škárova– komunikace	Holub
A049/2014	Šerkovice (<i>MERTASTAV</i>)	Merta
A050/2014	Třebíč (<i>m. ú. Třebíč</i>)	Hrubý
A051/2014	Železné – 2. etapa (<i>MERTASTAV</i>)	Merta
A052/2014	LF MU Brno (<i>Matyáš</i>)	Merta
A053/2014	Náměšť n. Oslavou – kanalizace č. I/23 (<i>Outulný VHS</i>)	Hrubý
A054/2014	Stoková síť města Jihlava (<i>m. Jihlava</i>)	Hrubý
A055/2014	Česká 11	Peška
A056/2014	Brno – Moravské nám. – úprava veř. prostor před JD	Kolařík
A057/2014	Polní – Polní – přeložka kabelů VN (<i>KYTLICA–elektro team</i>)	Sedláčková

A058/2014	Valtice – vyúk. pavilon (<i>PM RRALSTAV Invest</i>)	Zbranek
A059/2014	Valtovice – Křídůvky (<i>Přemysl Veselý</i>)	
A060/2014	JIHOS (<i>Svoboda a Syn</i>)	Hrubý
A061/2014	Brno – Spěšná (<i>JB Stavební</i>)	
A062/2014	Štěpánovice (<i>E.ON</i>)	Holub
A063/2014	Lomnice (<i>E.ON</i>)	Holub
A064/2014	Žďár n. Sázavou – interpretační centrum (<i>SE.S.TA</i>)	Peška
A065/2014	Železné, Lomnička, Šertovice – kanalizace	Peška
A066/2014	Puklice – Studénky (<i>Puklice</i>)	Hrubý
A067/2014	Brno – Žlutý kopec MOÚ (<i>STRABAG</i>)	Holub
A068/2014	Brno – Masarykova 31 (<i>ING ESTATE</i>)	Holub
A069/2014	Katov, Křižinkov, ČOV a kanalizace (<i>Mertastav</i>)	
A070/2014	Damnice, Dolenice, Jiřice u Miroslavi (<i>AÚ AV ČR</i>)	Holub
A071/2014	Jihlava – Husova (<i>st. m. Jihlava</i>)	Hoch
A072/2014	Pelhřimov – Příkopy (<i>m. Pelhřimov</i>)	Hrubý
A073/2014	Pelhřimov – Průchod P. Rynářskou bánou (<i>m. Pelhřimov</i>)	Hrubý
A074/2014	ČOV Třebíč (<i>Skanska</i>)	Hrubý
A075/2014	Veselí n. Moravou – Benátky – kabel NN	Dejmal
A076/2014	Brno – Vaňkovo náměstí (<i>Přemysl Veselý</i>)	
A077/2014	Šanov – čistička (<i>HAUBAU CZ</i>)	
A078/2014	Kamenice (<i>Městys Kaminice</i>)	Hoch
A079/2014	Řícmanice (<i>Přemysl Veselý</i>)	
A080/2014	Jaroměřice – ul. Helfertova (<i>m. Jaroměřice</i>)	Hoch
A081/2014	Pelhřimov – II/602 Hranice kraje (<i>MVJ</i>)	Duffek
A082/2014	Černovice – Dobešovská ul (<i>m. Černovice</i>)	Hoch
A083/2014	V. Popovice (obec V. Popovice)	Hoch
A084/2014	Veselá – ZTV III. etapa (<i>o. Veselá</i>)	Duffek
A085/2014	M. Budějovice – nám. Míru + 1, I. etapa (<i>RWE</i>)	Hoch
A086/2014	Brno – Minská, Horova, Bráfova (<i>m. Brno</i>)	Peška
A087/2014	Humpolec – hala Jiřice (<i>m. Humpolec</i>)	
A088/2014	Brno – Biskupská 7 (<i>Biskupství Brněnské</i>)	Merta
A089/2014	Brno, Štýřice – Vojtova (<i>st. m. Brno</i>)	Kolařík
A090/2014	Petrov – přístaviště (<i>Masarykovo muzeum v Hod.</i>)	Zbranek
A091/2014	Brno – Malátova (<i>BVK</i>)	
A092/2014	Brno – ÚV Pisárky (<i>BKV</i>)	
A093/2014	Střítež (<i>TEMO–TELEKOMUNIKACE</i>)	Hrubý

A094/2014	Kozlov – kanalizace a ČOV (<i>METROSTAV</i>)	Hrubý
A095/2014	Pelhřimov– obch. centrum (<i>Nákupní centrum Jihlava</i>)	Hrubý
A096/2014	Kejžlice– odkanalizování ČOV (<i>Sdružení Kejžlice</i>)	Hrubý
A097/2014	Babice u Kelče čp. 7 (<i>V. muzeum</i>)	
A098/2014	Jihlava – ZŠ Seifertova 5 (m. Jihlava)	Hrubý
A099/2014	Přešovice – BIOCENTRUM JAN (o. Přešovice)	Hrubý
A100/2014	Valtice – oprava fasád (<i>NPÚ Praha</i>)	Zbranek
A101/2014	Čebín – rekonstrukce kanalizace (<i>IMOS</i>)	Peška
A102/2014	Opava – Zámecký okruh (<i>NPÚ Ostrava</i>)	Peška
A103/2014	Mirotlav – zámek	Dejmal
A104/2014	Písečné – zámek sondy	Zbranek
A105/2014	Sedlec – III. etapa (<i>Outulný VHS</i>)	Hoch
A106/2014	Příš't'po – ČOV (<i>EVT Stavby</i>)	Hoch
A107/2014	Brno – Dolní Heršpice 11	Peška
A108/2014	Mor. Budějovice – Janáčkova+1 (RWE)	Hrubý
A109/2014	Brno – Vodní (RWE GASNET)	
A110/2014	Brno – Nádražní (RWE GASNET)	

2.2 ZAV společnosti Archaia Brno o. p. s. na území města Brna v roce 2014

*Lucie Černá, Petr Holub, Václav Kolařík, David Merta, Marek Peška, Lenka Sedláčková,
Hynek Zbranek, Antonín Zůbek*

Výzkumy prováděné v roce 2014 lze rozdělit do čtyř skupin:

1) Zpracování starších výzkumů Do této kategorie se řadí zpracování výzkumu na parcele Božetěchova 13 (akce A049/2013).

2) Rozsáhlejší plošně exkavované výzkumy Patří sem výzkumy: rekonstrukce Milady Horákové (A010/2014); rekonstrukce plynovodů a přípojek na Polní ulici (A088/2014); bytový dům Vídeňská III. etapa (A019/2014) a zjišťovací výzkum na Vojtově ulici (A089/2014).

3) Výzkumy menšího rozsahu Jedná se o akce Dolní Heršpice Jižní náměstí 10 (akce akce A041/2014); Biskupská 7 (akce A088/2014); Komenského náměstí 2 (akce A052/2014); Česká 11 (akce A055/2014); Františkánská ulice (akce A016/2014); Masarykova 31 (akce A068/2014); rekonstrukce plynovodu na Masarykově, Peroutkově a Zelném trhu (akce A044/2014); Mendlovo nám. 2b (akce A004/2014) a zjišťovací výzkum v trase budoucí silnice Žabovřeská (A014/2014).

4) Výzkumy zahájené v roce 2014, dále probíhající Do této skupiny patří rekonstrukce Zelného trhu (A015/2014).

Vyznačení jednotlivých výzkumů v rámci historického jádra Brna.

1. Biskupská 7 (akce A088/2014);
2. Komenského náměstí 2 (akce A052/2014);
3. Česká 11 (akce A055/2014);
4. Františkánská ulice (akce A016/2014);
5. Masarykova 31 (akce A068/2014);
6. rekon. plynovodu Masarykova, Perotkova, Zelný trh (akce A044/2014);
7. Reko Zelného trhu (A015/2014).

K. Ú. DOLNÍ HERŠPICE

Jižní náměstí 10, parc. č. 5 (akce A041/2014). Středověk, novověk. Vesnice. Záchraný výzkum.

V průběhu května 2014 se uskutečnil výzkum vesnického stavení v Dolních Heršpicích na Jižním náměstí č. 10. Výzkum probíhal v rámci stavebních prací, kdy byl dům z konce 19. století zcela nahrazen novostavbou.

Č. p. 10 je součástí historického intravilánu vesnice tak, jak jej zachycuje indikační skica z roku 1828. Dům stojí severně návsi, v jejím výběžku směřujícím k bývalé císařské silnici Brno – Vídeň. Stejně jako vesnice byl vystavěn na sprašové návěži nad nivou Svratky.

Dolní Heršpice byly až do roku 1919, kdy došlo k jejich

připojení k Brnu, samostatnou vsí. Původně česká ves vznikla při ústí Lískoveckého potoka do Svratky a patřila od neznámé doby komárovským benediktýnům (1195 probošství). Ves se nachází na půli cesty mezi Komárovem a Modřicemi. Od 2. poloviny 13. století byla zdejší půda emfyteutickým právem dávana brněnským měšťanům. Ve vsi nebyl postaven kostel, duchovní správou (farností) ves náležela do Komárova. Po zániku probošství v roce 1527 se dostala i s ostatním majetkem do držení kapituly sv. Petra v Brně (Kuča 2000, 336–339).

Z parcely byla zkoumána střední část prostoru pod bývalým domem, přilehlý sklep a také přiléhající část dvora. Vlastní výzkum se ukázal zajímavý zvláště z metodického hlediska. Dnešní dům byl okapově orientován do ulice s průjezdem při jeho východní hranici. Nemáme sice datován vzorek dochované pozednice, ale vzhledem k dispozici domu a charakteru cihelného zdiva na maltu můžeme soudit, že stavba pocházela nejdříve z 2. poloviny 19. století, spíše však z jejího závěru. Podlaha zbouraného domu byla cca 0,5 m nad okolním

terénem, podobně jako u sousedních domů, dno plánovaného sklepa mělo dosahovat cca 2,5 m pod touto úroveň. Jak se později ukázalo, o něco hlouběji již vystupuje spodní voda. Zmíněných 2,5 m představovalo souvrství archeologických terénů. Nejstarší a zároveň nejnižší odkrytou situaci, která zahrnovala téměř celou plochu výzkumu, byl rozsáhlý

výkop interpretovaný jako hliník (?), jenž byl zasypaný v závěru 12., či na počátku 13. století. Větší část tohoto objektu zůstala pod niveletou stavby. Po vyrovnání terénu šterkem někdy v závěru 14. století, případně počátkem století následujícího zde bylo postaveno první okapově orientované stavení sloupové konstrukce, která byla usazena do žlábků. Obdobná konstrukce byla zachycena např. při výzkumu zaniklé vesnice Chřaba na jižním Slovensku, ale i v zaniklých osadách Mstěnice a Bystřec (Hanuliak 1986, 470; Nekuda 2007, 89 a 92 ad.). Bezpochyby ji můžeme přiřadit do okruhu podunajských hliněných staveb (viz Mencl 1980, 561–581 ad.). Postupně následovaly dvě další přestavby realizované stejnou stavební technikou. Zkoumána a dokumentována byla část zadní stěny domu orientovaná do dvora a

jedna z příček vnitřního členění. Podlahy v interiéru se v průběhu času neustále navyšovaly a dům se vůči okolnímu terénu postupně zvedal. Mocnost podlah postupně dosáhla asi 1,3 m. V průběhu 18. století (?) byla dřevohliněná stavba nahrazena domem z pálených cihel a kamenů zděných na jílu. Další přestavba proběhla zřejmě v 19. století a výsledkem byl dům se základy zděnými na maltu a nadzemní částí z nepálených cihel. Šířka domu se po celou dobu existence prakticky neměnila, stavělo se vždy nad staršími základy, a to i v případě nejstarší sloupové hliněné stavby. Pozoruhodná byla situace odkrytých podlah, na kterých bylo dokumentováno v různých časových obdobích 6 topenišť s množstvím dalších reparací (datovaných do rozmezí 15. až 17. století). Až na jedinou výjimku se ve všech případech jednalo o proutěné konstrukce pecí umístěných na podlaze, zcela bez základu. Pouze jednu z pecí však můžeme prokazatelně považovat za pekařskou (i když i u ostatních je nutné uvažovat o stejné funkci). Otázkou zůstává, v jaké části domu jsme se vlastně s výzkumem pohybovali, zda v síni s černou kuchyní, nebo ve světnici. V prostoru přiléhajícího dvora pak byly dokumentovány šterkem zpevněná komunikační vrstvy střídající se s vrstvami odpadního charakteru.

Co se týká samotných Dolních Heršpic, výzkum přinesl dva základní poznatky. Prvním je prokázána blízkost sídliště z konce 12. století, které může být teoreticky totožné s dnešní vesnicí. Druhým poznatkem je skutečnost, že západní část vesnice kolem cesty na Moravany byla zastavěna až v pozdním středověku. Důležité jsou také informace o vlastní zástavbě parcely, respektive domu. Ten se zcela jistě přinejmenším od konce 14. století nachází na stejném místě. Jak vyplývá z terénních situací, nezměnil nijak výrazně svou orientaci a zřejmě ani dispozici.

K. Ú. BRNO-MĚSTO

Brno, Biskupská 7, parc. č. 381 (A088/2015). Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

Archeologický výzkum byl vyvolán generální opravou domu Biskupská 7 a plánovanou novou přístavbou ve dvorní části založené na úrovni základové spáry stávající stavby (Merta, Peška, Zůbek 2015). Bývalá kanovnická rezidence je majetkem Královské stoliční kapituly sv. Petra a Pavla v Brně. Parcela se nachází v jihozápadní části historického jádra města, umístěna je na svahu nedaleko od nejvyšší partie Petrského návrší. Nadmořská výška dvorní části, kde probíhal archeologický výzkum, dosahuje hodnoty 237,70 m n. m. Zkoumaná parcela je vázána na severní linii Biskupské ulice. Ve středověku se nazývala Parva platea sub scola, později Kanovnická (Flodrová 1997, 36).

Řadový patrový dům s půdním polopatrem stojí na severní straně Biskupské ulice, na rozlehlé parcele. Hlavní uliční průčelí o délce 27 m se dvakrát lomí. Na jižní nároží domu navazuje ohradní zeď přilehlé zahrady. Dispozice okapové orientace s dlouhým uličním a nehlubokým dvorním křídlem na severozápadní straně u sousedního domu Biskupská 5 tvoří půdorys ve tvaru písmene L. Uliční trakt je v celém rozsahu podsklepený (Borský 2011). Poprvé načrtli stavební vývoj domu Dobroslav Líbal a Ludmila Koběrská v roce 1973 při hodnocení objektů „umělecko-památkového významu“ v domovních blocích historického jádra města. Dům označili za novostavbu z druhé poloviny 17. století „bez výraznějších starších stop“ (Líbal, Koběrská 1973, 161–162). Tyto závěry převzal v roce 1978 Libor Hanák a zařadil do popisu stavebního vývoje příslušného domovního bloku (Hanák, Hanáková 1978, 103–107). V roce 2011 zpracoval na dům dílčí stavebně historický průzkum Pavel Borský (2011).

V domě se nenachází žádné pozůstatky konstrukcí, které bychom mohli považovat za středověké. Výjimkou je kamenné zdivo v severovýchodním koutě prostředního sklepa. Tento relikt je však natolik fragmentární, že z něj nelze vyvozovat žádné závěry. V západní zdi západního sklepa je pak vidět část stěny vyzděné z vysokých cihel. Toto dle struktury původně nadzemní zdivo patřilo k sousednímu domu (Biskupská 5). Domu, respektive parcely si nepovšiml ani Oldřich Vičar ve své topografii i Brna pro polovinu 14. století (Vičar 1965). Zda v těchto místech v daném období opravdu nestál žádný dům, bylo i jednou z otázek, kterou měl současný archeologický výzkum případně vyřešit. Nejstarší vyobrazení zájmového prostoru přináší kavalírní perspektiva města znázorňující obležení Brna Švédy roku 1645 od H. B. Bayera a H. J. Zeisera (z let 1645–1650). Z velikosti parcely můžeme soudit, že vyobrazený dům vznikl spojením dvou středověkých městišť (dokládá to i lomící se uliční čára na straně sousedního domu Biskupská 5). Lze však předpokládat, že takto vyobrazený dům mohl být začleněn do novostavby rezidence, která byla kvůli dalším obytným prostorům rozšířena jihovýchodním směrem a zvýšena o patro. V průběhu posledního stavebně-historického průzkumu (Borský 2011) však nebyly další starší konstrukce v žádném z podlaží zjištěny. Cihelné klenuté sklepy jsou vyzděné z cihel jednotného formátu včetně kleneb. Stavba rezidence je kladena do druhé poloviny 17. století nebo na jeho sklonek. Písemné prameny z této doby se v archivu kapituly až na výjimky nezachovaly. Datování by snad potvrdil či upřesnil dendrochronologický průzkum povalových stropů v patře. Podobu raně barokní rezidence zachycuje alespoň zčásti vyobrazení slavnosti Božího těla z roku 1750 od F. V. Korompaye. V 19. století byl upravován interiér, došlo k výstavbě východního dílu domu a byla upravována střecha a podstřeší pro potřeby kapituly. Na sklonku druhé světové války bylo vybombardováno dvorní křídlo, které bylo nahrazeno kratší novostavbou.

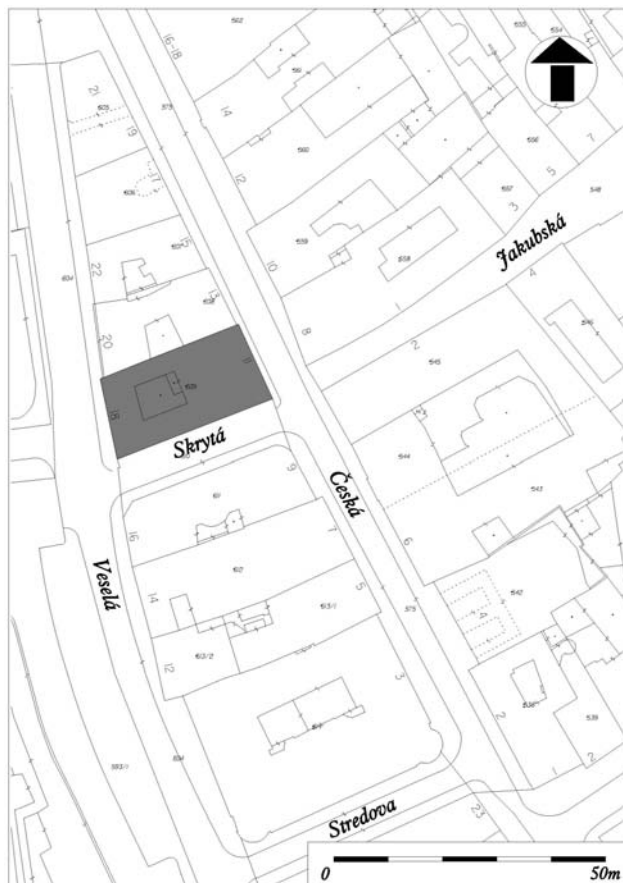
Povrch geologického podloží byl zachycen v hloubce 2,70 m od stávajícího povrchu dvorní části domu. Jednotlivé sondy ho dokumentovaly na úrovni 235,00 m n. m. Další skladba podloží nebyla blíže sledována. V průběhu středověku narostl terén v průměru o 1,20 m.

Výzkum přinesl důležité poznatky o terénním reliéfu i archeologickém terénu této části města. Zkoumané situace dovolují potvrdit shora uvedenou hypotézu, že dnešní parcela zceluje dvě původní středověká městiště. V dobrém stavu bylo na parcele zakonzervováno středověké souvrství dokládající postupný nárůst terénu v dvorní části někdejších parcel. Podařilo se dokumentovat reliкty jejich zástavby. Do zkoumaného prostoru zřejmě domy v nejstarším období nezasahovaly. Později však došlo k výstavbě štítově orientovaných budov, které zasáhly také do části někdejších dvorů. Na západnějším městišti (prostor sondy S1) se podařilo dokumentovat reliкty tří po sobě následujících fází domů. Čtvrtou fází představoval zahloubený suterén. Na sousedním městišti (prostor sondy S2) byly dokumentovány dvě stavební fáze domu. Jednalo se o pozůstatek sklepa dřevohliněného domu. Ten byl jednou výrazněji reparován – k smýcení stromů použitých na dřevěné prvky konstrukce jeho stěn došlo po roce 1272. V této stavební podobě pak dům vyhořel, což bylo i příčinou jeho definitivního zániku. V této dispozici již nebyl obnoven. Ve starším období jim předcházela blíže neurčená stavba, která však zřejmě stávala pouze v prostoru dvora. Na obou dvorech lze předpokládat existenci dalších staveb „lehčí“ konstrukce. Všechny jmenované objekty byly dřevohliněné konstrukce. Relikty středověké zděné zástavby byly v nepatrném segmentu

dokumentovány pouze v sondě S2. Z nejstaršího období vývoje osídlení byla v prostoru sondy S1 dokumentována tři drobná pyrotechnologická zařízení.

Pokládáme za důležité vyzdvihnout především skutečnost, že nejstarší část zkoumaného souvrství v mocnosti okolo 1 m pochází ze 13. století. Není vyloučeno, že první aktivity mohou náležet již do předchozího období. Archeologická souvrství v daném prostoru tedy představují velice důležitou součást pramenné základy pro nejstarší dějiny města. Předpokládat lze využívání lokality rovněž v období pravěku, i když jasné doklady v tomto směru výzkum nepřinesl.

Česká 11, parc. č. 609 (akce A055/2014). Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

Akce byla vyvolána připravovanou rekonstrukcí domu Česká 11, která by měla být v dohledné době realizována. Výzkumné práce spočívaly v dokumentaci již položených a provedených sond a prohloubení jednoho z výkopů v přízemí domu. Úkolem výzkumu bylo zdokumentovat archeologické situace narušené zemními pracemi a zároveň stanovit postup případného záchraného archeologického výzkumu realizovaného v souvislosti s rekonstrukcí domu (Peška 2014).

Dům Česká 11 se nachází v nároží ulic Česká a Skrytá, v severní části historického jádra, na hlavní komunikaci k někdejší bráně Veselé na parcele č. 609. Současný objekt je zřejmě barokní stavbou (Líbal, Koběrská 1973, 282) s dvorem zastavěným v 19. století, s částečně dochovanými úseky gotického zdiva v suterénu. Na všech známých plánech od konce 18. století je jeho dispozice totožná.

Geomorfologicky se zkoumaný prostor nachází asi ve výšce cca 216 až 215 m n. m., na mírném svahu, který

pozvolna klesá jižním směrem k náměstí Svobody. Geologické podloží svahu je tvořeno kvartérní sprašovou návějí. Na sprašové podloží v minulosti nasedal dnes již „pohřbený“ a pouze místy zachovaný až 0,60 m silný, holocenní půdní typ tvořený černohnědou humózní hlínou tzv. černozemí.

Ve středověku dům náležel do někdejší druhé brněnské čtvrti (quartale Letorum – Veselá čtvrť). Od 14. století nesla dnešní ulice Česká název platea Letorum (Fröhlichgazz), ve století 18. pak Neue či Vordere Fröhlichergasse, příp. Fröhlichertorzwinger (Flodrová 1997). Ulice Skrytá tvoří spojnici mezi ulicí Českou a Veselou. Pojmenována byla až ve 20. století, do té doby byla součástí ulice Jakubské. Posunutím jižní uliční fronty byla tato kdysi výrazně užší ulička v novověku rozšířena. Že byl prostor této ulice využíván jako komunikace již od středověku, doložily zde dokumentované sondy (viz dále). O vlastní ulici Jakubské máme zmínky v 15. století jako Beim S. Jakob (U sv. Jakuba) a z 18. století jako Pfarrgasse (Farní). Oldřich Vičar má ve svém místopisu jako jedinou majitelku městiště č. 73 pro polovinu 14. století uvedenou jakousi Hirsinu (Johanissa carnifi cissa), vdovu po řezníkově Hirssonovi (relicta Hirssonis; Vičar 1965, 280).

V bezprostředním okolí domu proběhly dvě akce související se sanací brněnského podzemí. V letech 2002 až 2003 byly provedeny sondy v rámci akce „Sanace brněnského

podzemí, blok 43“ a v roce 1999 byly realizovány sondy v rámci akce „Sanace brněnského podzemí blok 31“ (Merta, Zúbek 2003; Peška 2000; Holub et al. 2003, 79; Kováčik et al. 2001, 81).

Vlastní výzkum spočíval v začištění a dokumentaci celkem 9 již provedených sond (S1 až S9). Sondy S1 až S4 byly umístěny v přízemí a sondy S5 až S9 v suterénu.

Sonda S1 zachytila pod novověkými dorovnávkami ležícími do úrovně cca 0,5 m pod současnou dlažbou starší komunikační úrovně. Tyto situace byly narušeny mladšími jámami nejistého určení. Podlahové komunikace překrývají starší středověké zasypy, které mají částečně charakter planýrky dřevohliněné stavby ze 13. až 14. století. Podloží sondou nebylo dosaženo. Sondou S2 byla zachycena cihelná klenba zasypaného novověkého (renesančního – barokního?) sklepa. Sonda S3 odkryla klenbu kanalizační štolky z 18. či 19. století, nad níž se nacházela podlaha doložená podkladovými trámy. V novověku byla tato podlaha zvýšena o cca 0,5 m na současnou úroveň. V sondě S4 se cca 0,5 m pod současnou dlažbou nacházely koruny zdí, do kterých je primárně vložena cihelná klenba překrývající starší středověkou studnu. Vznik této konstrukce můžeme spojit s kompletní přestavbou domu v období baroka. Asi 0,75 m pod úrovní dlažby sklepa v sondě S5 byla dokumentována podlaha sestávající z nášlapových vrstviček, o které můžeme uvažovat jako o dokladu interiéru středověkého domu. V průběhu 17. až 19. století byla tato podlaha zvýšena na dnešní úroveň. V sondě S6 byla dokumentována identická situace jako v sousední S5. Starší podlaha byla i zde zachycena v úrovni 0,75 m pod dnešní dlažbou. Podobně jako v sondě S5, i zde byla podlaha v průběhu novověku zvýšena. Jako Sonda S7 je označen průraz vedený severní stěnou chodbičky v suterénu. Zachycena byla komplikovaná situace substrukcí několika zdí. Nejstarší z nich byl krátký úsek gotického základu vedený ve směru západ-východ, který byl přerušen mladší vrcholně gotickou zdí. Základ byl zahloben do sprašového podloží a z celkové situace vyplývá, že zvrstvení severně této zdi vzniklo zasypaním staršího prostoru (komory?), ze kterého zůstal dochován podlahový nášlap. Ještě v průběhu středověku „komoru“ narušila výstavba předního gotického sklepa, z něhož v sondě byla zachycena rubová část západní stěny. Později i tento sklep podlehl přestavbě. Byla do něj vložena chodbička, která přerušila západní stěnu. V rámci sondy S8 byla 0,6 m pod podlahou sklepa dokumentována koruna gotického základu, jenž dále pokračuje ve směru západ – východ. Velmi pravděpodobně se jednalo o severní stěnu sklepa, jejíž interiéru byl při výstavbě dnešního domu zasypan. Podlahy tohoto sklepa nebylo dosaženo. Sonda S9 byla položena v místech zadržného novověkého vstupu do sklepa. Do staršího středověkého souvrství byl založen pozdněgotický základ západní stěny sklepa překračující zasypaný jámy. Geologického podloží nebylo v sondě dosaženo.

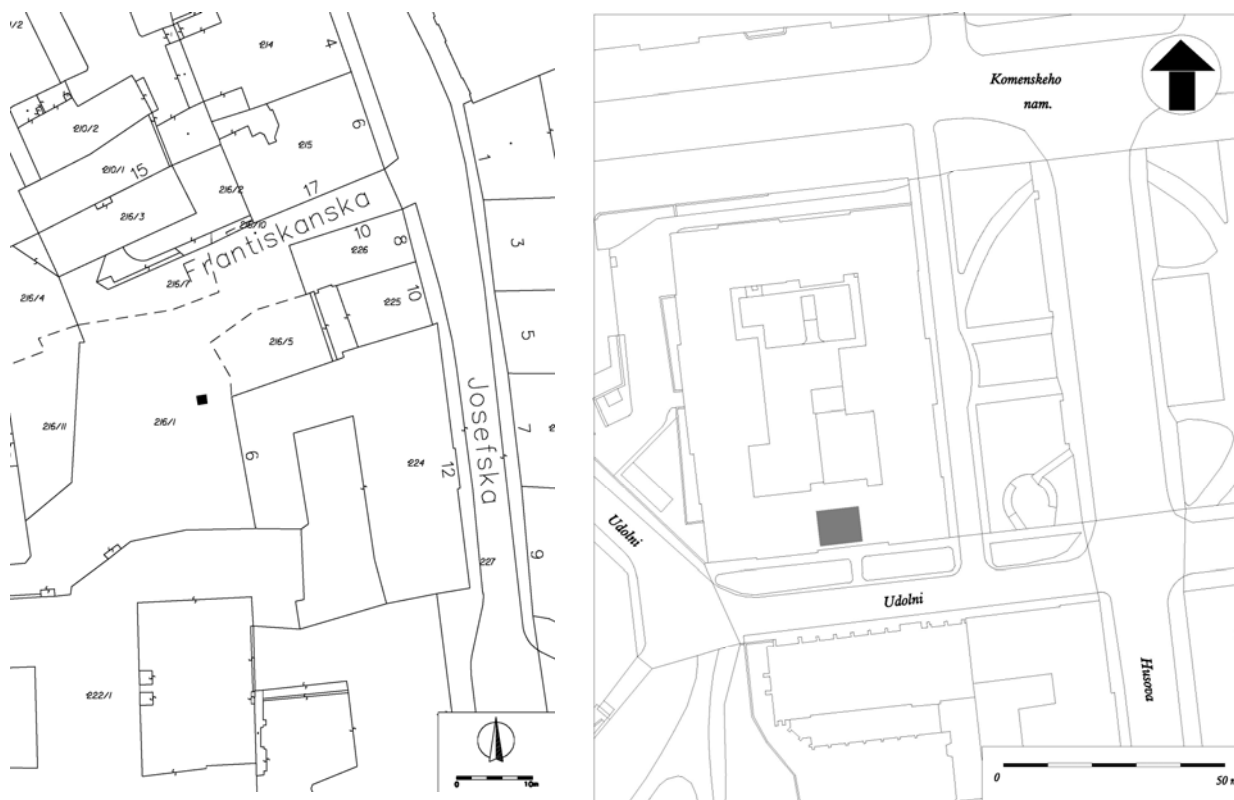
Hlavním cílem zjišťovacího výzkumu bylo získat pokud možno co nejvíce informací, které by mohly být využity v rámci přípravy projektu rekonstrukce domu Česká 11. Z archeologického hlediska byla v prostoru přízemí nejzajímavější sonda S1, která zachytila úroveň starší (renesanční, či barokní) podlahy ležící cca 0,5 m pod dnešní dlažbou. Pod touto úrovní se již nachází nenarušené archeologické situace z 16. až 13. století. Geologického podloží (půdní typ a spraš) nebylo sice dokumentováno v žádné ze sond, nicméně na základě výsledků ze starších výzkumů jej můžeme očekávat v hloubce 1,6 m při ulici Veselé a 1,0 m při ulici České. Z výzkumu v přízemí se zdá, že prostor byl v minulosti pouze omezeně

podsklepen, či narušen inženýrskými sítěmi a archeologické situace jsou zde dochovány v celém prostoru od úrovně cca 0,5 m pod povrchem.

Výzkum v suterénní části poukázal na dvě zajímavé skutečnosti. V rámci dnešního sklepa jsou částečně zachovaná torza gotického zdiva a pod dnešní dlažbou je dochováno 0,75 m historických zásypů ležících na starší podlaze. Otázku stáří této podlahy nelze ověřit bez dalšího výzkumu, ale vzhledem k dokumentované situaci v sondě S9, můžeme předpokládat i její středověký původ. Sondami S7 a S8 byla dokumentována starší gotická zdiva poukazující na dispozici domu před jeho přestavbou v období baroka.

Františkánská ulice, parc. č. 216/1 (akce A016/2014). Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

Archeologický výzkum byl vyvolán stavbou „Brno, Františkánská ulice – umístění a stavba pítka“. Výkopové práce provedla stavební firma, následně byly ohledány odhalené stěny výkopů, vybrané profily byly dokumentovány kresebně a fotograficky. Nebylo dosaženo úrovně geologického podloží. Zaznamenané vrstvy představují nárůst terénu destrukčními planýrkami a vrstvami odpadního charakteru v období středověku, případně raného novověku (Zůbek 2014).

Komenského nám. 2, parc. č. 772 (A052/2014). Středověk, novověk. Předměstí. Záchraný výzkum.

Záchraný archeologický výzkum byl proveden při realizaci stavby „Fakulty a účel. Zařízení Masarykovy univerzity, zpřístupnění objektů studentům se sp. nároky, rektorát MU, Komenského nám. 2, Brno“. Terénní část výzkumu proběhla v dubnu 2014.

Zkoumaný prostor byl součástí čtvrté předměstské čtvrti (Quartum quartale extra civitatem). Jeho součástí byla také osada zvaná Švábka, která se rozkládala v dnešní Údolní ulici od ústí Joštovy třídy po Obilní trh. Zeměpanskou půdu zde získávali již ve 13. století brněnští měšťané. Ulice Švábka (Platea Svevorum) byla obydlena německým obyvatelstvem, které se tu usazovalo původně na panství herburských panen (Hálová-Jahodová 1947, 68). Obecně se předpokládá, že osídlení na dnešní Údolní ulici se vázalo na potok, který pramenil někde v úžlabině mezi Žlutým kopcem a Kraví horou. Obtékal úpatí severního a část východního svahu Špilberku ve směru Údolní ulice (Hálová-Jahodová 1975, 24).

Roku 1278 zde díky odkazu bohatého měšťana Jindřicha Swellera získaly majetek i brněnské augustiniánky, čímž došlo k rozdělení vsi na dva díly. Na konci ulice Údolní, při lékařské fakultě, zmiňují prameny z roku 1348 lázně (balneum situm ante portam Letorum sub Spilberch; viz Hálová-Jahodová 1975, 24; Dřimal, Peša 1968, 51). Roku 1365 byla na Švábce lázeň, 2 cihelny (na konci ulice v polích) a 79 domů, jejichž majitelé se věnovali zemědělství, řemeslům a živnostem.

Za husitských válek utrpěla Švábka velké škody a roku 1442 z ní zbývalo jen 30 domů. Tento počet se pak dlouhodobě neměnil. Obyvatelé se v této době zabývali hlavně zemědělstvím, řemeslníci a živnostníci se zde usazovali zřídka. Roku 1630 jezuité Švábku připojili ke svému nově získanému a rozšiřovanému řeckovickému panství. Po zrušení jezuitského řádu (1773) se stala magistrátním předměstím. V roce 1846 se Švábka rozkládala na území od Slepé brány k Obilnímu trhu, tehdy vojenskému cvičišti. Měla 33 domů s 1000 obyvatel (Hálová-Jahodová 1975, 304). Roku 1850 byla Švábka připojena k Brnu (viz Kuča 2000).

Za švédského obléhání Brna v roce 1645 těmito místy vedl jeden ze švédských zákopů. V souvislosti s výstavbou bastionového opevnění města ve 2. polovině 17. století, se zkoumaný prostor ocitl v předpolí fortifi kačního pásma. Příkop opevnění se nacházel při východní hranici zkoumané plochy. Zасыпán byl ve 2. polovině 19. století, kdy byla barokní fortifi kace zrušena. V 18. století je zde zmiňována ulička před Hacklovou branou zvaná Haklůvka (Hackelgasse), ale na plánu stabilního katastru z roku 1825 jsou zde vyobrazeny pouze zahrady náležící k čtvrti Švábce. Ulička byla zastavěna až ve druhé polovině 19. století po zrušení hradebního pásu města tzv. „Fischerovými“ domy. Od roku 1867 nesly dvě vzniklé ulice svírající nový blok domů název Raduitova (Raduitgasse) a Joštova (Jodokstrasse). Počátkem 20. století byly „Fischerovy“ domy zbořeny a v letech 1906 až 1910 byla na jejich místě na základě projektu Ferdinanda Hracha vystavěna nová budova německé techniky (dnes Lékařské fakulty Masarykovy univerzity), která se stala součástí urbanistické kompozice tzv. okružní třídy vzniklé na místě bastionového opevnění (Kuča 2000, 102–103, 112; Zatloukal 1997).

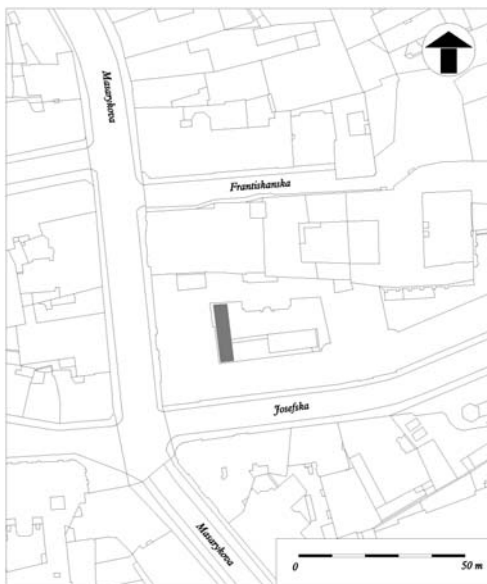
V daném prostoru se doposud uskutečnily čtyři záchranné archeologické výzkumy. První proběhl při rekonstrukci budovy Lékařské fakulty Masarykovy univerzity (Komenského náměstí 2), druhý se uskutečnil na dvoře domu Joštova 10, v případě třetího a čtvrtého výzkumu šlo o sanační sondy bloku 66 a 65a (Merta 1999, Merta et al. 1999, 39–40; Peška 2004; Peška et al. 2006a; Peška et al. 2006b).

V průběhu úprav na Komenského náměstí 2 byly archeologické situace dokumentovány pouze v rekonstruovaných prostorách pod jižním křídlem budovy. Archeologický výzkum ověřil na dotčeném území poměry svrchní partie geologického podloží tvořené mohutnou sprašovou návějí.

V průběhu úprav suterénu jižního křídla budovy Lékařské fakulty Masarykovy univerzity byl odkryt cihlový základ/podesta pro nějaké dnes již neznámé zařízení, které zjevně souviselo s primární stavbou bývalého Technického učiliště vystavěného v letech 1858–1860 (Zatloukal 1995, 30; 2002, 252, 256, 259, 275).

Jako zajímavější a zároveň zásadnější se však ukázal relikv pyrotechnologického zařízení. Jednalo se o do sprašového podloží zahroubenou část velké kvadratické pece, z níž se dochovalo severovýchodní nároží a přilehlé stěny. Rozměry pece dosahovaly primárně rozměrů větších než 4,0 × 4,6 m. Její dochovaná hloubka pak více než 1,0 m. Vztah k původní úrovni terénu, ze které byla hloubena, neznáme. Zjišťovací sondou při severní stěně nebylo dosaženo dna. Nejnižší bod sondy byl cca 4 m pod stávajícím terénem v prostoru exteriéru budovy. Stěny byly tvrdě vypáleny, propálení do sprašového podloží dosahovalo mocnosti 0,2 až 0,3 m. Zásyp pece tvořila výplň odpadního charakteru obsahující minimální množství zlomků keramiky, zvířecích kostí, stavební keramiky (prejzy a cihly vysokého formátu), uhlíků a mazanic. Tahové kanály a obslužný prostor pece byly zřejmě situovány na jižní straně, a tedy zničeny v minulosti výstavbou. Dle ne zcela průkazných zlomků keramiky lze existenci pece přiřadit obecně pozdnímu středověku. Vzhledem k absenci jakékoliv suroviny a technických detailů nedokážeme jistě rozhodnout, zda se jednalo o pec cihlářskou nebo vápenickou. Vzhledem k velikosti a zahroubení do sprašové návěje se jako pravděpodobnější interpretace nabízí cihelna. Pro ni by svědčila i existence mohutného výkopu, který byl dokumentován při výzkumu doprovázejícím odvlhčení budovy v roce 1998 (Merta 1999). Ten byl původně považován za příkop barokního opevnění města, ale interpretace jakožto hliník je reálnější. Právě na severozápadní hraně hliníku by byla situována pec. Podobnou situaci vztahu pece ke hliníku známe z výzkumu cihelny na Žerotínově náměstí, která by mohla být teoreticky stejně stará (Merta, D., Merta J. 2001). Mohlo by se tak jednat o cihelnu, kterou do těchto míst, respektive jižněji, pro polovinu 14. století situuje na základě svého bádání Oldřich Vičar (Vičar 1966, 239, příloha Brno a jeho předměstí roku 1348).

Masarykova 31, parc. č. 223 (A068/2014). Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

V souvislosti s opravou kanalizace ve dvoře domu Masarykova 31 na akci „Havárie dešťové kanalizace v atriu objektu Masarykova 31, Brno“ proběhl v září 2014 záchraný archeologický výzkum (Holub 2014).

Předmětný prostor se nachází při nároží ulic Masarykova a Josefská. Severně navazuje komplex kláštera františkánů orientovaný do ulice Masarykovy průčelím kostela sv. Máří Magdalény.

Geomorfologicky se dnes zkoumaný prostor nachází v nadmořské výšce cca 214,00 m n. m., na mírném svahu, který pozvolna klesá východním a jihovýchodním směrem do inundace Ponávky, resp. Svitavského náhonu. Geologické podloží je tvořeno kvartérní sprašovou návějí. Na sprašové podloží nasedá holocénní půda, tvořená černohnědou humózní hlínou, tzv. černozemí.

Prostor, na kterém proběhl archeologický výzkum, se nacházel ve IV. městské čtvrti Quartale Menesense a byl její specifickou součástí osídlenou do roku 1454 židovským obyvatelstvem (platea ludeorum). Nejbližší okolí zkoumaného prostoru prodělalo ve středověku několikerou změnu struktury zástavby a zřejmě i parcelace. První nastala rozšířením staršího sporadického osídlení z 12. a raného 13. století, druhá v souvislosti s převládnutím židovského osídlení v průběhu 13. a 1. poloviny 14. století, třetí po vyhnání Židů roku 1454 z Brna a předáním prostoru městu a čtvrtá při výstavbě františkánského kláštera s novým kostelem v 2. polovině 17. století. Poslední pak při výstavbě bloku nájemního domu na sklonku 19. století, který nahradil starší domy při dnešní Josefské i Masarykově ulici

(Procházka 2000, 31, 53–55; Merta et al. 2000, 52–54; Procházka 2000, 105; Samek 1994, 205). Oldřich Vičar ve své historické topografii i Brna v místě výzkumu žádnou parcelu nerekonstruoval. Na jeho rekonstrukčním plánu je celý prostor pod shora uvedeným názvem Platea Judeorum (Vičar 1965).

Geologické podloží lokality tvoří kvartérní sprašová návěj. Na ní je uložena holocénní půda charakteru černozemně, která však byla v místě výzkumu povětšinou odstraněna již v minulosti. Na základě výsledků výzkumu můžeme říci, že dotčený prostor byl osídlen již v období pravěku. Z blíže funkčně neurčeného výkopu byla získána keramika náležející mladší době bronzové. Na základě výzkumů v nejbližším okolí snad můžeme uvažovat o kultuře podolské, která je součástí rozsáhlého komplexu kultury popelnicových polí. Toto osídlení bylo následně překryto vrstvou, jejíž stáří nelze vzhledem k absenci nálezů blíže časově určit. Další osídlení již zcela spadá do období středověku. Vrcholně středověké osídlení zastupuje výkop, jež lze považovat za pozůstatek odpadní jímky, která by se nacházela v zadní části parcely na ulici České, dnes Josefské (Vičar 1965). Ve výseku zachycený sled uloženin můžeme na základě nečetných nálezů přisoudit období vrcholného středověku (13. – 14. století). Spíše až do období novověku lze zařadit zdivo, které je pozůstatkem základového zdiva severního křídla starší zástavby, která byla zbourána na přelomu 19. a 20. století. Zachycen byl zřejmě i výkop pro sklep, což naznačuje jeho zásyp tvořený třetihorním téglem, jenž bývá často užíván právě k zasypávání výkopů po dostavbě sklepa, respektive k izolaci jeho klenby.

Masarykova, Peroutkova ulice, Zelný trh, parc. č. 293, 391/1, 397 (akce A044/2014). Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

Archeologický výzkum byl vyvolán rekonstrukcí plynovodu a plynovodních přípojek na Zelném trhu. Jeho terénní část proběhla od 9. 6. do 9. 7. 2014.

Trasa plynovodu procházela z většinové části Zelným trhem, pouze malými úseky zasáhla také do Masarykovy a Peroutkovy ulice. Velká část výkopů se dotkla pouze recentních aktivit nebo geologického podloží. Jisté úseky prošly plochami, které již byly exkavovány během záchraného archeologického výzkumu, realizovaného při souběžně prováděné stavbě „Zelný trh – rekonstrukce (akce A15/2014)“. Archeologický výzkum ověřil podmínky svrchní části geologického podloží, které tvoří kvartérní sprašová návěj. Na ní dosedá vrstva holocénního půdního typu, jenž se dochoval pouze v úseku dokumentovaném při Masarykově ulici. Ve většinové části dotčeného prostoru byl odstraněn v minulosti. Dokumentované situace prokázaly, že se tak stalo již v období středověku. Na podloží vznikla souvrství sestávající z komunikačních a odpadních vrstev, které se vytvořily v prostoru někdejšího trhu. Obdobná situace byla doložena ve zkoumané části Masarykovy ulice. S aktivitami, které se odehrávaly v prostoru náměstí, zřejmě souvisejí dokumentované výkopy. Většinou šlo o blíže neurčené jámy v západním koutě náměstí při domovním bloku Malý Špalíček. Tyto výkopy se teoreticky mohly vázat na měšťanské parcely. S vodohospodářstvím dané části města souvisejí segmenty zděných štol, dva z nich náležely novověkým vodovodům. Jeden přiváděl pitnou vodu do kašny Parnas, druhý do Biskupského dvora. Další tři relikty štol (před čísly Zelný trh 2 a 16 a při severovýchodním nároží Zelného trhu 8) lze spojovat s kanalizační sítí budovanou v 19. století (Černá, Zůbek 2014).

Zelný trh, parc. č. 397 (akce A015/2014). Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

Záchraný archeologický výzkum byl vyvolán rekonstrukcí Zelného trhu. Terénní část výzkumu byla zahájena 10. 4. 2014 a pokračovat bude i v roce 2015. O výsledcích akce

budeme referovat souhrnně až po jejím ukončení. Doposud výzkum dokumentoval řadu aktivit souvisejících s existencí a provozem někdejšího náměstí, např. úpravy povrchu, objekty související s vodohospodářstvím, masné krámy, pranýř a podobně (Holub, Zúbek 2014).

K. Ú. KRÁLOVO POLE

Božetěchova 13, parc. č. 560, 561 a 562 (A049/2013). Středověk, novověk. Vesnice. Záchraný výzkum.

V předstihu před započítím stavebních prací na parcelách č. 560, 561 a 562 v k. ú. Královo Pole byl v měsíci červnu a červenci 2013 realizován drobný archeologický výzkum na budoucím staveništi (Holub 2014a). Dotčený prostor se nachází v historickém jádru bývalé příměstské vsi Královo Pole, respektive v jeho pozdně středověkém rozšíření. Předmětná parcela se nachází západně osy bývalé vsi – dnešní ulice Božetěchova. Na jihu sousedí bezprostředně s budovou královopolské fary.

Královo Pole a jeho okolí se nachází v oblasti tzv. brněnského masivu, konkrétně v jeho západním pásmu, pro které je typický výskyt granitů, granodioritů a dioritů.

Lokalita je situována na mírném svahu sklánějícím se k východu do údolí Ponávky, které zde tvoří sníženinu Brněnského úvalu. Ten v oblasti Králova Pole dosahuje nadmořské výšky kolem 230 m n. m. Nadmořská výška povrchu podložních vrstev na ploše výzkumu se pohybuje v rozmezí méně než 223,60 – 224,70 m n. m. (nivou přenesená spraš). V minulosti bylo údolí Ponávky využíváno hojně k rybníkářství. Jeden z rybníků, patřící sousednímu kartuziánskému klášteru, se nacházel severovýchodně od kláštera.

Geologický profil na lokalitě zastupují nivní sedimenty Ponávky, jimiž jsou převážně přeplavené spraše, tégлы a půdy (Krejčí 1993). Královo Pole je písemnými prameny doloženo již ve 40. letech 13. století. Datování nejstarší písemné zmínky o obci není dosud zcela potvrzeno, jedná se o zakládací listinu Herburského kláštera Cella sancte Marie v Brně vydanou králem Václavem I. snad roku 1240, spíše však až roku 1243 nebo 1244. V ní se stvrzují klášteru majetky darované Oldřichem Černým mj. i v Králově Poli. Ve druhé polovině 13. století získali farní práva ke Královu Poli johanité ze starobrněnského špitálu sv. Ducha, kteří zde také r. 1279 nechali vysvětit kostel sv. Víta (Jan 2004, 26–29). Ve 14. století se pak díky brněnským berním knihám dovídáme více i o samotných obyvatelích Králova Pole. Jednalo se nejen o vlastní obyvatele vsi, ale i o brněnské měšťany, kteří zde drželi majetek. Roku 1347 se v písemných pramenech poprvé zmiňuje obec pod ná-zvem Nová Ves (Newndorf, Nouauilla). Roku 1370 byly potvrzeny moravským markrabětem Janem Jindřichem nemalé zisky majetků v Králově Poli klášteru brněnských Augustiniánů. Nedlouho po té, již roku 1375 vydal Jan Jindřich listinu, v níž věnuje svůj příbytek (habitacione) v Králově Poli nově zakládanému klášteru kartuziánů (Jan 2004; Foltýn a kol. 2005, 196).

Ve vlastním centru Králova Pole a v areálu bývalého kartuziánského kláštera se odehrálo v posledním desetiletí několik archeologických výzkumů. Ty byly vždy vyvolány stavební činností. Již dříve, na přelomu 60. a 70. let 20. století, byly v areálu kláštera realizovány archeologické a architektonické (stavebněhistorické) výzkumy pod vedením J. Bukovského a D. Cejnkové (Bukovský 1991, 470–477, 520–534, 584–599; Bukovský 1994; Bukovský, Cejnková 1975). V letech 2001 – 2012 provedla společnost Archaia Brno o. p. s., v areálu kláštera a v intravilánu bývalé středověké vsi Královo Pole několik záchranných archeologických výzkumů (akce A145/2001, A23/2002, A62/2002, A014/2003, A027/2003, A110/2003, A117/2003, A058/2004, A101/2004, A104/2004, A29/2005, A006/2006, A015/2006, A090/2006, A046/2007, A113/2007, A03/2008, A52/2008, A063/2008, A87/2008, A007/2009, A014/2012, A018/2012). Informace o výzkumech byly předběžně publikovány na stránkách Přehledu výzkumů (Kováčik, Merta, Peška, Procházka, Sadílek 2001, 84–85; Holub, Kováčik, Merta, Peška, Procházka, Zapletalová, Zůbek 2002, 103–105; Holub, Kováčik, Merta, Peška, Zapletalová, Zůbek 2003, 74–75, 84–85; Holub, Kolařík, Merta, Peška, Polánka, Sedláčková, Zapletalová, Zůbek 2004, 65–66, 79–81, 83; Holub, Kolařík, Merta, Peška, Zapletalová, Zůbek 2005, 149, 158–159; Holub, Kolařík, Merta, Peška, Polánka, Sedláčková, Zapletalová, Zůbek 2006, 203–20; Holub, Kolařík, Merta, Peška, Polánka, Sedláčková, Zapletalová, Zůbek 2007, 437–438; Holub, Kolařík, Merta, Peška, Sedláčková, Zapletalová, Zůbek 2009, 345–347; Holub, Kolařík, Merta, Peška, Sedláčková, Zapletalová, Zůbek 2010, 395–402; Holub, Kolařík, Merta, Peška, Sedláčková, Zbranek, Zůbek v tisku).

Archeologický průzkum probíhal v prostoru při ulici Božetěchova na ploše o rozměrech 24,5 × 21,5 m. Přípravné práce na realizaci archeologického výzkumu spočívaly ve strojovém snížení terénu při ulici Božetěchova, kde se předpokládaly nejintenzivnější stopy osídlení. Během výkopových prací nebyl však na stavenišťe přivolán archeolog a skrývka tak zasáhla až 1 m pod povrch podložních vrstev. Tím byla většina archeologických situací v daném prostoru nenávratně zničena. K dokumentaci tak zůstaly pouze výrazně zahloubené objekty a obvodové řezy po obvodu vykopané jámy.

Z nálezové situace byly dokumentovány především výrazně zahloubené objekty sklepů a zděné konstrukce základových zdí staveb. Souběžně s ulicí Božetěchova, s mírnou odchylkou jihozápadním směrem byla dokumentována obvodová zeď původního, dnes sneseného domu. V severovýchodním koutě plochy byl k této zdi přiložen zděný sklep o rozměrech 6,5 × 2,5 m, původně klenutý valenou cihelnou klenbou. Na jeho jižní straně byly zachyceny dva vstupy, jeden (starší) z prostoru uvažovaného průjezdu či ulice, druhý z interiéru domu. V severozápadním koutě vybíhala západním směrem chodba, původně opět klenutá cihelnou klenbou. Archeologickou situaci v prostoru severního okraje stavební jámy vyjadřuje řez P1. Nejmladší sledovanou aktivitou na řezu jsou planýrky nejmladší zděné zástavby a na ně navazující podlahové úrovně staveb budované v několika fázích. Dobře patrná byla také základová zdiva příček domu. Starší situace představují objekty zahloubené do sprašového podloží. Jednalo se o ražený sklípek – loch – a zásobní jámu. Oba objekty můžeme datovat do období středověku; zásobní jáma obsahovala nálezový materiál 15. století. V jihozápadním koutě zkoumané plochy byly zachyceny dva zahloubené objekty. V prvním případě se zřejmě jedná o pozůstatek sklípku či lochu. Na základě nálezového materiálu můžeme jeho zánik datovat do 16. století. Druhým pak byl do sprašového podloží hloubený sklep. Jedná se o nepravidelný výkop snad s pozůstatky otisků sloupů z konstrukce při stěnách. Z nálezového materiálu vyplývá, že zanikl někdy v průběhu 14. století. Zlomkově zachycen byl půdní horizont. Původní povrch terénu v této oblasti tak můžeme hledat na niveletě cca 224,60 m n. m. Při jižní obvodové stěně stavenišťe byl dokumentován řez P4. Dokumentovaný sled vrstev představuje zřejmě nárůst terénu po výrazných terénních úpravách v průběhu středověku. Teoreticky se však může jednat i o výplň rozsáhlého objektu. V řezu byly zachyceny dva blíže nespecifikované výkopy a základová zdiva snesené novověké zástavby. Při vjezdové bráně do stavenišťe byl dokumentován řez P5 s pozůstatky zahloubených objektů a na ně navazujícím sledem vrstev. Po ukončení první etapy archeologického výzkumu nebyl při postupujících stavebních pracích archeolog již dále kontaktován a bez dalšího dohledu došlo k strojovému odtěžení zbytku dosud nezkoumané parcely na ploše cca 95 × 26 m.

Archeologický výzkum v prostoru stavenišťe bytové- ho domu Kadetka doložil intenzivní středověké osídlení v dané oblasti. V souladu s dosavadním poznáním můžeme

předpokládat rozšíření vsi Královo Pole v průběhu 14. století severním směrem až do oblasti zasažené tímto archeologickým výzkumem. Zjištěné osídlení se projevuje především pozůstatky zahluobených staveb – sklepů a lochů. Více informací k charakteru osídlení nebylo kvůli nešťastnému způsobu komunikace s investorem stavby možné získat a většina archeologických situací a nálezů v tomto prostoru tak byla bez patřičné dokumentace zničena.

K. Ú. STARÉ BRNO

Mendlovo náměstí 2b, parc. č. 1 (akce A004/2014). Novověk. Klášter. Záchraný výzkum.

Záchraný archeologický výzkum byl vyvolán přípravnými pracemi vedoucími k osazení originálu sochy P. Marie z Morového sloupu na náměstí Svobody do jižního ramene ambitu bývalého kláštera cisterciáků na Starém Brně. Výzkum se uskutečnil v únoru 2014 formou manuální plošné exkavace všech uloženin, které se nacházely v prostoru výkopu pro osazení sochy P. Marie. Postupováno bylo dle jejich stratigrafického sledu. Exkavace byla ukončena v požadované úrovni 204,45 m n. m. Výkop měl půdorys obdélníku o rozměrech 1,60 × 1,10 m, jeho hloubka činila 1,10 m. Většinu zkoumaných uloženin lze označit za novověké

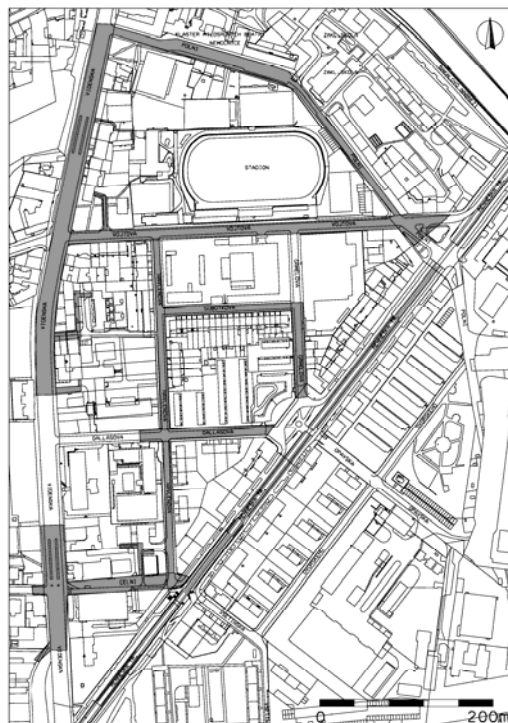
navážky. Dvě maltové vrstvičky zřejmě představovaly maltová lůžka někdejších podlah. Získán byl nepočtený soubor nálezů a vzorků s dominantním zastoupením zlomků středověkých a novověkých keramických nádob. Odebrány byly skleněné fragmenty, zvířecí kosti a zlomky železných předmětů (hlavně hřebíků). Několik zlomků skla pocházelo z vitrážových oken. Nalezen byl také segment olověného pásku. Přejemnějším jedna z kostí mohla pocházet z chodidla lidské nohy. Ve vrstvách byly dále přítomny zlomky stavební keramiky (cihel, střešní krytiny – prejzů i plochých střešních tašek; Kolařík, Zúbek 2014).

K. Ú. ŠTÝŘICE

Celní ulice, parc. č. 1471/2, Gallašova ulice, parc. č. 567/3, 567/1, Grmelova ulice, parc. č. 506/1, 506/2, 506/3, Havlenova ulice, parc. č. 620/1, 614/1, 614/3, Polní ulice, parc. č. 433/1, 386/2, 385/25, 385/18, Sobotkova ulice, parc. č. 508, ulice Vinohrady, parc. č. 1203/23, 1096, Vídeňská ulice, parc. č. 640/1, 441/1, 1220/4, 623, 607/4, 586/3, 588/13, 581/2, 1482/3, 1220/2, Vojtova ulice, parc. č. 471/1, 450/3 (akce A088/2013). Raný středověk, středověk, novověk. Sídliště, město. Záchraný výzkum.

Záchraný archeologický výzkum byl vyvolán stavbou „Rekonstrukce plynovodů a přípojek v Brně, ul. Polní +5“, která se uskutečnila se zimní přestávkou v období od října roku 2013 do července roku 2014. Archeologický výzkum probíhal formou dohledu při výkopových pracích a dokumentací pozitivních archeologických situací.

Záchraný archeologický výzkum při rekonstrukci plynovodu na ulicích Polní, Vídeňské, Vojtově, Havlenově, Grmelově, Gallašově, Sobotkově a Celní (částečně taktéž zasáhl do prostoru ulice Vinohrady) přinesl velmi cenné informace k dějinám tohoto území již od pravěkého období, a to i přes skutečnost, že se jednalo jen o drobnou sondu v rámci tak rozlehlého území.

Geologické podloží je v prostoru zkoumané lokality tvořeno kvartérními – mi sprašemi a sprašovými sedimenty, které jsou uloženy na reliktech štěrku a štěrkopísků řeky Svatky. Svrchní část sprašového podloží je ukončena oranžovým prachovým sedimentem, na který nasedá holocénní půda typu hnědozemě. Podle očekávání bylo zjištěno pokračování raně středověkého osídlení, dobře známého z prostoru při ulici Vídeňské a dnešní nemocnice u Milosrdných bratří (Zapletalová 2009, 192–210). V přípojce plynovodu mezi domy Vídeňská 15 a 17 byly zachyceny minimálně 3 výkopy z tohoto období (11. – 12. století). Taktéž na ulici Polní byly kromě kulturních, příp. odpadních vrstev zachyceny četné výkopové aktivity. Z celkem 75 dokumentovaných výkopů jich bylo možné do raně středověkého období zařadit přibližně 1/3. Vedle např. zásobní jámy, sloupových jam a několika větších sídlištních jam, byla dokumentována i 4 pyrotechnologická zařízení, která však náleží pravděpodobně až 1. polovině 13. století. Raně středověké osídlení pokračovalo i východním a jihovýchodním směrem, jak dokumentuje nálezy zásobní jámy s vypálenými stěnami v jižní části ulice Polní. S osídlením tohoto stáří lze taktéž počítat v prostoru ulice Grmelovy, odkud byly nečetné zlomky raně středověké keramiky získány ze „zkulturněného“ půdního horizontu, případně z nerozpoznaných objektů. Pouze dva ze šesti dokumentovaných výkopů se podařilo zařadit do období pravěku. Taktéž ve spodní části Sobotkovy ulice se místy podařilo zachytit svrchní část půdního horizontu s ojedinělými nálezy pravěkého a raně středověkého stáří.

Spíše sporadicky bylo zjištěno osídlení vrcholného a pozdního středověku (ulice Polní a Vídeňská), což dobře koresponduje s dosavadními výsledky bádání i mladšími mapovými podklady. Osídlení se pravděpodobně koncentrovalo jen v severní části ulice Vídeňské a snad v západní části ulice Polní. V místech ostatních výzkumem dotčených ulic (Vojtova, Grmelova, Sobotkova, Havlenova, Gallašova, Celní), které vznikly až v 1. polovině 20. století, resp. v roce 1930, lze předpokládat zahrady a hospodářsky obdělávanou půdu, jak doložil i mocný zahradní horizont ve východní části ulice Polní. V prostoru ulice Vojtovy pak do roku 1883 fungoval starobrněnský hřbitov. Tento se výzkumem nepodařilo zachytit, i když drobná štetová úprava v sondě přibližně uprostřed ulice Vojtovy by s jistou dávkou představitosti mohla být pozůstatkem úpravy některé ze hřbitovních cestiček.

Zachycena byla i novověká zděná zástavba na ulici Polní, jejíž umístění naznačuje posun dnešní uliční čáry. Relikty původní novověké zástavby vznikající podél Vídeňské ulice snad již od konce 18. století byly zachyceny před domy Vídeňská 41, 66 a jižně domu Vídeňská 45. Dokumentovány byly i dva cihlové sklepy na ulici Polní.

Závěrem lze říci, že zjištěné informace výrazně přispěly nejen k doplnění, ale i k rozšíření dosavadních informací o osídlení svrateckého pravobřeží již v období pravěku, dále i raného středověku a neméně i v novověkém období.

Vídeňská ulice, parc. č. 676/1, 678/1, 679 (akce A019/2014). Raný středověk, středověk, novověk. Pohřebiště, město. Záchraný výzkum.

V rámci výstavby „Bytový dům Vídeňská – III. etapa“ byl v měsících květnu až srpnu 2014 proveden záchraný archeologický výzkum navazující na předešlé etapy z let 2009 a 2012–2013.

Podle projektové dokumentace bylo vyměřeno 6 sond o velikosti 1,6 × 1,2–1,6 m, přičemž 5 z nich bylo archeologicky prozkoumáno. Následně byl investorem změněn projekt a po četných jednáních za přítomnosti zástupců Archeologického ústavu AV ČR, Brno, a Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Brně bylo rozhodnuto o nutnosti plošného výzkumu celého prostoru, který měl být stavbou zasažen dalšími, i když jen dílčími zásahy. Předmětná plocha tak bezprostředně navázala na plochu 03 z roku 2012 (Černá et al. 2013, 170–172). Výzkum není dosud laboratorně

zpracován a doveden do nálezné zprávy, proto o něm bude referováno jen stručně.

Zkoumaná plocha o rozměrech cca 24 × 6 m byla situována v místech předpokládaného pokračování mladohradištního pohřebiště, což se také výzkumem potvrdilo. Zachyceno bylo 123 pohřbů, což v součtu z předešlých let dává prozatím 570 pohřbů na dané lokalitě. Počet zde původně pohřbených jedinců však bude vyšší, neboť bylo zjištěno i několik skládek lidských kostí.

Zemřelí byli ukládáni do obdélných hrobových jam, které byly orientovány přibližně ve směru západ – východ, resp. západo-jihozápad – východo-severovýchod, shodně se sakrální stavbou. Jednotlivé hroby vytvářely řady a většinou se respektovaly, zjištěny však byly i superpozice hrobů, kterých přibývalo směrem k rotundě. Ve většině případů byli zemřelí uloženi v poloze na zádech s rukama podél těla, častěji též s dlaněmi v pánvi. Zbytky rakví v podobě zlomků dřev či železných hřebů byly zachyceny spíše ojediněle. Na základě terénního pozorování polohy kostí však můžeme předpokládat, že většina zemřelých byla ukládána do dřevěných schránek, byť se tyto přímo nedochovaly. Častým jevem bylo pohřbívání zemřelého do již existující hrobové jámy, přičemž starší jedinec byl odsunut ke kraji hrobové jámy. S milodary se již v podstatě nesetkáváme, spíše se jedná o osobní vybavu zemřelých. Nejčastěji se nacházel ženský kruhový vlasový šperk, tzv. záušnice, ojediněle byl zjištěn prsten z barevného kovu a v jednom případě i mince.

Další osídlení lze přiřknout až období vrcholného, spíše pozdního středověku a novověku. Jedná se především o reliktů zděné zástavby zachycené v severní části plochy výzkumu a drobné hospodářské stavby v zázemí parcel. Bez zajímavosti jistě nejsou ani pohřby 4 jedinců skotu uložených do samostatných výkopů v řadě za sebou či kruhová jáma s pohřbem husy.

Vojtova, parc. č. 507/1, (akce A089/2014). Raný středověk, středověk, novověk. Pohřebiště, město. Záchranný výzkum.

Zjišťovací archeologický výzkum byl vyvolán přípravou stavby „Bytové domy Vojtova.“ Realizován byl v říjnu a listopadu roku 2014. Úkolem výzkumu bylo prokázat a případně vyloučit přítomnost pozůstatků historických aktivit, které by mohly být v kolizi s projektovanou stavbou.

Sledovaný prostor se nachází na katastrálním území Štýřice, v bloku mezi ulicemi Vojtovou, Havlenovou, Sobotkovou a Grmelovou (parc. č. 507/1), jižně od stadionu Moravské Slavie. Z hlediska historického byl prostor od vrcholného středověku součástí extravilánu historického katastru Starého Brna, resp. pozdější Vídeňky a nacházely se zde polnosti. V severozápadním sousedství stával nejspíše od konce 13. do 90. let 18. století kostel sv. Václava s hřbitovem, který byl v roce 1870 rozšířen i do prostoru staveniště. Zrušen byl v roce 1883, kdy došlo k založení dnešního Ústředního hřbitova. Prostor byl využíván až do 30. let 20. století jako park, poté sloužil jako zázemí autobusové vozovny dopravního podniku. Celková plocha staveniště zaujímá plochu přibližně 11 250 m². Geomorfologicky se jedná o území v nadmořské výšce 207,20–209,70 m n. m., na mírném svahu, který pozvolna klesá severovýchodním směrem od úpatí Červeného kopce do inundace Svatky. Geologické podloží je tvořeno kvartérní sprašovou návějí z posledního glaciálu. Na sprašové podloží nasedá holocenní půda (0,30–0,70 m) tvořená černohnědou humózní hlínou, tzv. černozemí.

V roce 1929 bylo narušeno sídliště na nároží dnešní Vojtovy a Grmelovy ulice. Kromě atypických pravěkých nálezů tu byly rozpoznány předměty z počátku velkomoravského období (8.–9. století) a mladší doby hradištní (11.–12. století). V roce 2011 byly při rekonstrukci kanalizace na křižovatce ulic Vojtovy a Havlenovy dokumentovány objekty náležející do období 11. a 12. století.

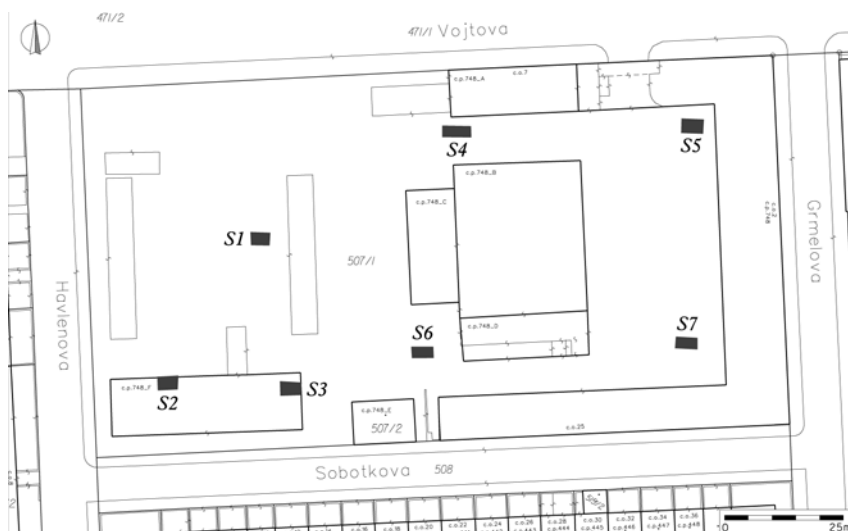
Pro potřeby zjišťovacího archeologického výzkumu bylo navrženo celkem sedm zjišťovacích sond (S01-07). Tři sondy byly umístěny do míst projektovaného bytového domu se startovacími byty (S01-03), dvě sondy do prostoru bytového domu s pečovatelskou službou (S05, S07) a dvě do plánovaného mezilehlého veřejného parku (S04, S06). Všechny sondy byly primárně zacíleny na úkol zjistit přítomnost, stav dochování a intenzitu pravěkého a raně středověkého osídlení, případně jiných aktivit. Rovněž bylo počítáno s možností objevu paleolitického osídlení lokality. Sondy S4 až S7 byly zároveň projektovány do míst bývalého starobrněnského hřbitova, který v těchto místech fungoval od roku 1870 do roku 1883, kdy došlo k jeho přesunu na dnešní Ústřední hřbitov. Jejich úkolem bylo zjistit přítomnost či absenci pohřbívání v jednotlivých částech hřbitova za účelem určení přibližného počtu hrobů ohrožených stavebními pracemi.

Výzkum byl zahájen v prostoru všech sedmi sond strojním odstraněním recentních navážkových vrstev přibližně na úroveň terénu odpovídající počátkům novověkých stavebních aktivit (30. léta 20. století), resp. přibližně na původní terén hřbitova z let 1870–1883 (cca 0,70–1,20 m). Ze strojně snížené úrovně sond bylo pokračováno standardními archeologickými metodami. V případě sond S02 a S03

byl po umělých vrstvách (cca 0,25 m) postupně snížen terén až na úroveň sprašového podloží z období posledního glaciálu. V sondě S01 byly exkavovány dva pravěké výkopy. V sondách S04 až S07 bylo nejprve přikročeno k výzkumu zachycených novověkých hrobů. Exkavovány byly pouze ty, které celou svojí plochou zasahovaly do prostoru sond. Po vyzvednutí pohřbů došlo k výkopu rozpoznaných pravěkých a raně středověkých objektů (S04, S07). Následně byly v sondách S05, S06 a S07 vytýčeny dílčí sondy, ve kterých došlo k snížení terénu po přirozených případně umělých vrstvách na úroveň sprašového podloží z období posledního glaciálu. V sondě S05 byly dodatečně v rámci dílčích sond exkavovány další objekty pravěkého a raně středověkého stáří. Pro zjištění skladby svrchní části geologického podloží byl v sondě S04 proveden geologický vrt do hloubky 4,30 m od současného povrchu. Po ukončení archeologického výzkumu byly všechny sondy strojně zahrnuty.

Podloží bylo ve všech sedmi sondách reprezentováno kvartérní sprašovou návějí z posledního glaciálu. Na sprašové podloží nasedala holocénní půda (0,30–0,70 m), tvořená černohnědou humózní hlínou, tzv. černozemí. Původní sklon terénu odpovídal přibližně dnešnímu stavu, původní terén klesal směrem k východo-severovýchodu. Výškový rozdíl úrovně původního terénu mezi sondou S02 a S05 (vzájemná vzdálenost 120,00 m) činil 1,60 m.

Výzkum potvrdil poměrně intenzivní osídlení prostoru v raném středověku, a to především v období 11. a 12. století. V sondě S07 bylo toto osídlení reprezentováno výkopem rozměrné sloupové jámy, pravděpodobně pozůstatku větší nadzemní stavby. Další objekt neznámé funkce z uvedeného období byl zachycen i v sondě S05. Druhotně jsou nálezy zaznamenávány i ve výplních novověkých hrobových výkopů. Raně středověké osídlení je součástí rozsáhlého sídliště na pravém břehu Svratky, dokumentovaného již více akcemi v okolí, fungující jako hospodářské zázemí raně středověkého brněnského hradu.

Ve 12. století v těchto místech osídlení pravděpodobně zaniká, koncentruje se podél komunikace v místech dnešní Vídeňské ulice (případně Polní) od bývalého kostela sv. Václava až k brodu (mostu) přes řeku Svratku. Zkoumaný areál se stal pravděpodobně okrajovou neosídlenou plochou využívanou jako polnosti. Na vyobrazeních z poloviny 17. století probíhala v poloze dnešní Vojtovy ulice cesta lokálního významu.

V roce 1866 nebo 1870 byl do prostoru staveniště rozšířen starobrněnský hřbitov. Výzkumem byl zachycen v sodách S04, S05, S06 a S07. Reprezentován je severojižně orientovanými řadami hrobů, mezi nimiž se nacházely cestičky zpevněné šterkem. Celkem se podařilo zachytit půdorysy 19 hrobových jam. K výzkumu bylo vybráno pouze osm hrobových jam, které se celým svým půdorysem nacházely v prostoru zjišťovacích sond. V nich bylo nalezeno celkem 17 kostrových pohřbů dospělých i dětí. Hrobové jámy byly přibližně obdélného půdorysu o délce 1,90–2,20 m a šířce 0,7–0,8 m. Zahloubeny byly v případě dospělých jedinců do hloubky cca 1,4–1,6 m. Byly delší stranou orientovány ve směru západ – východ a na západní straně byly zpravidla nepatrně rozšířeny. Zасыпány byly výhradně hlínou získanou z výkopu, tvořenou promísenou spraší s půdním typem. Výplně obsahovaly roztroušené lidské kosti, které se do nich dostávali při vícenásobných pohřbech. Dětské hrobové jámy, zachycené v sondě S06 a orientované podél hřbitovní cesty severojižně, byly menší (1,0 × 0,6 m) a mělčí (0,80 m). Krátká doba užívání hřbitova (13–17 let) zabránila změnám v organizaci prostoru. V terénu jsou proto zachovány vzájemně se

neporušující hrobové jámy v pravidelných rozestupech od sebe (0,50–0,70 m ze všech stran). Výzkum zachytil až překvapivě časté vícečetné využití jam, s ohledem na poměrně krátkou dobu užívání hřbitova. Ani v jednom hrobu, vyjma dětských, se nenacházel pouze jeden zemřelý. Ve všech zkoumaných hrobových jámách byli uloženi alespoň dva zemřelí, v případě hrobu s. j. 502 byly v hrobě 3 jedinci (u jedné ženy byl nalezen i nenarozený plod s. j. 807) a v hrobě s. j. 500 šlo dokonce o 4 jedince (dva z nich pohřbeni zároveň; s. j. 808, 809). Standardní pro období 19. století je výbava zemřelého růženci, křížky, svatými obrázky apod. Zemřelí byli ukládáni samozřejmě převážně v natažené poloze na zádech do dřevěných rakví (ve dne výkopů 501 a 509 byly dochovány i otisky nohou rakví). Ve dvou případech (S04, S05) došlo k nerituálnímu pohřbení dvou jedinců současně. Byli vhozeni do hrobové jámy po břiše, hlavami na protilehlé strany. Jedna žena měla mezi stehny pravděpodobně posmrtně vypuzený šestiměsíční plod. Poměrně časté jsou doklady pitvání – odříznutá kalva lebky a rozřízný hrudník (4 jedinci). Exhumace ostatků ani v jednom zkoumaném případě nebyla nedoložena, i když ji musíme v jisté míře předpokládat. Ze zjišťovacího výzkumu rovněž vyplývá, že hřbitovní oddělení nacházející se dnes jižně od Vojtovy ulice bylo do roku 1883 zcela zaplněno. Hřbitov byl zrušen roku 1883 a nahrazen dnešním Ústředním hřbitovem. Hrobová místa však byla likvidována postupně ještě na počátku 20. století. Ze hřbitova byl vytvořen park využívaný až do 30. let 20. století, který byl narušen výstavbou dnešní Vojtovy

ulice (před 1. světovou válkou). Prostor staveniště poté sloužil jako zázemí autobusové vozovny Dopravního podniku.

K. Ú. ZÁBRDOVICE

Milady Horákové, parc. č. 533/1, 533/2 (A010/2014). Středověk, novověk. Předměstí. Záchranný výzkum.

Archeologický výzkum se uskutečnil v souvislosti se stavbou „Brno, Milady Horákové – rekonstrukce kanalizace a vodovodu“; provedla ho společnost Archaia Brno o. p. s. Výzkum probíhal formou dohledu výkopových prací stavby. Pokud byly přítomny archeologické situace, byly začištěny a dokumentovány. Většinou se jednalo o relikty někdejší zástavby. Dokumentovány byly vybrané profily zachycující skladbu terénu nebo relikty torzální historické architektury. Většinou se jednalo o vrstvy podloží či navážky tělesa hráze Hutterova rybníka.

Ulice, probíhající přibližně v trase historické komunikace od severních brněnských předměstí k Zábrdovicím a Husovicím, je poměrně členitá. Její západní úsek poblíž křižovatky s ulicí Koliště pozvolna klesá směrem k inundaci říčky Ponávky. Geologické podloží v této části je tvořeno jednak sprašemi či sprašovými hlínami a na nich vytvořenou holocénní půdou, jednak fluviálními sedimenty Ponávky (šterky, šterkopísky, písky a povodňové hlíny). Při jižní straně této části ulice ovlivňovalo geologickou situaci ještě zátopové území drobného vodního toku, zvaného snad v novověku Grottenbach, Žabí potok (Vičar 1966, 228, s odkazy na ikonografické prameny). Tento potok vytékal od Švábky, respektive možná až z Cimply, protékal severně od městských hradeb. Přibližně v místech dnešního náměstí 28. října napájel velký rybník, znovu z něj vytékal a vléval se přibližně v místech dnešní budovy IBC do Ponávky. Jeho meandrovitý průběh byl zachycen výzkumem Ústavu archeologické památkové péče Brno v letech 2000–2001 v zadní části parcely domu Milady Horákové č. 6. Říčka Ponávka protékala přibližně v místech dnešního náměstí 28. října a ulice Příkop, v letech 1882 až 1884 byla zatrubněna a svedena do podzemí (Kuča 2000, 149). Dnešní povrch se na pravém břehu Ponávky pohybuje v nadmořské výšce 207,80 a 209,50 m n. m.

Levý břeh Ponávky tvoří prudký západní svah vyvýšeniny, na níž se nachází čtvrť Černá Pole a část bývalého Horního Cejlu. Zde ulice opět leží na sprašových návějích. Nadmořská výška na vrcholu svahu při křižovatce s Černopolní ulicí činí 223,60 m n. m.

Dnešní ulice Milady Horákové navazuje na historickou komunikaci do Zábrdovic. Ta však vedla ještě roku 1909 jen po dnešní Francouzskou ulici, kterou pokračovala dále. Jako její nejstarší název se uvádí Teichdamm, po roce 1854 se jmenovala Franz-Josef-Strasse. Po 1. světové válce nesla název Francouzská až do roku 1942, kdy byla na krátkou dobu přejmenována na Freiherr-von-Neurath-Strasse. Po 2. světové válce se nejprve vrátil původní název, roku 1946 byla pojmenována po Winstonu Churchillovi, roku 1948 po Janu Masarykovi a v letech 1952–1990 byla třídou Říjnové revoluce. Francouzská ulice zůstala s výjimkou období 2. světové války dodnes u svého prvorepublikového názvu. Merhautova ulice začala fungovat až od roku 1907, tehdy jako Senefelderova (Flodrová 1997, 67, 148–149, 151; Kuča 2000, 329). Svahy Černých Polí byly do 19. století využívány zemědělsky, převážně jako vinice.

Při křižovatce s ulicemi Černopolní a Merhautovou, v šachtě Š24 bylo dokumentováno složení terénu až do hloubky 5,30 m (od úrovně 223,57 do 218,27 m n. m.). Svrchní část (0,75 m) byla

tvořena recentními úpravami komunikace, pod nimi se nacházelo geologické souvrství makroskopicky rozčleněné do 9 úrovní.

V křižovatce s ulicemi Francouzskou, Příční a Traubovou byla ve výkopu kanalizace dokumentována skladba terénu až do hloubky 4 m (od úrovně 209,31 do 205,31 m n. m.). Svrchní část (1,05 m) byla tvořena recentními úpravami komunikace. Následovalo geologické souvrství. Mělo dvě základní úrovně. Horní část (1,10 m) tvořila vrstva hnědošedé plastické hlíny. Nasedala na vrstvu světle modrozeleného jílu neogenního stáří (tzv. tégl). Dokumentovány byly reliкty konstrukcí náležející zástavbě parcely domu, který je na plánu z roku 1906 označen jako Hutterova 2. Některá zdiva náležela vlastní budově, která stávala při ulici, další lze přiřadit ke dvorní zástavbě. Zachyceny byly také reliкty z cihel zděné kanalizace. Dokumentované konstrukce lze datovat do 19. a 1. poloviny 20. století. Dům byl zbourán při výstavbě ulice na konci 30. let 20. století.

V šachtě Š17 v prostoru při křižovatce s náměstím 28. října a ulicí Příkop bylo dokumentováno složení terénu až do hloubky 2,80 m (od úrovně 207,90 do 205,10 m n. m.). Svrchní část (0,85 m) byla tvořena recentními úpravami komunikace, následovalo souvrství tvořené uloženinami, které lze označit za navážky tělesa hráze Hutterova rybníka. Obdobnými uloženinami procházela také rozrážka vedená ze šachty Š17 směrem k západu. Zde byl dokumentován profil P5. V šachtě Š2 bylo dokumentováno složení terénu až do hloubky 4,50 m (od úrovně 207,65 do 203,15 m n. m.). Opět byly zachyceny vrstvy náležející ke hmotě rybníční hráze. Spodní uloženinu je možné označit snad za náplavovou (nivní) vrstvu. Obdobná situace byla dokumentována také ve výkopu kanalizace vedené ze šachty Š2 směrem na západ. Složení terénu zde bylo popsáno až do hloubky 5,70 m (od úrovně 207,65 do 201,95 m n. m.). Náplavové vrstvy, popřípadě navážky hráze byly dokumentovány také na dvou profilech v rozrážce, která směřovala ze šachty Š2 k jihovýchodu. Na profilech byla zachycena také cihlová zdiva. Zřejmě se jednalo o kanalizační stoku. Vnitřní šířka štoly by činila 1,30 m. Není vyloučeno, že by mohlo jít o pozůstatek systému, který na hrázi zajišťoval vodní režim Hutterova rybníka („kanalizovaná propust“?). Ponávka, která rybník napájela, byla po jeho zrušení svedena do štoly, která je zachována dodnes. Některá zde dokumentovaná zdiva náležela domu, označeném na plánu z roku 1906 jako dům 34 na ulici Františka Josefa.

Další archeologické situace byly dokumentovány v prostoru mezi křižovatkou s náměstím 28. října a třídou Kpt. Jaroše. V šachtě Š4 bylo dokumentováno složení terénu až do hloubky 4,40 m (od úrovně 207,93 do 203,53 m n. m.). Horní část zaznamenaného souvrství tvořily vrstvy, které lze označit za navážky tělesa hráze Hutterova rybníka. Dosedaly na uloženinu, která měla charakter půdního typu. Její mocnost činila 1,20 m. Ležela na sprašové návěži. Vrstva půdního typu byla dokumentována také ve výkopu kanalizace před domem č. 7 a domem č. 9. V prvním případě se jeho povrch nacházel v hloubce 3 m (204,80 m n. m.) a mocnost dosahovala 1,10 m, ve druhém případě v hloubce 3,70 (204,10 m n. m.) a jeho mocnost činila 0,60 m. Ve výkopu před průčelím domu č. 18 byly dokumentovány suterénní prostory vyzděné cihelným zdivem. Vznikly ražbou do vrstev hráze rybníka (vrchol klenby se nacházel v hloubce 1,60 m – úroveň 206,20 m n. m.). Je otázkou, zda jde o sklepy náležející k někdejšímu domu č. 18, jehož majitelé tak rozšířili sklepní prostory i pod povrch komunikace, nebo se jedná o starší stavbu související s provozem hráze Hutterova rybníka.

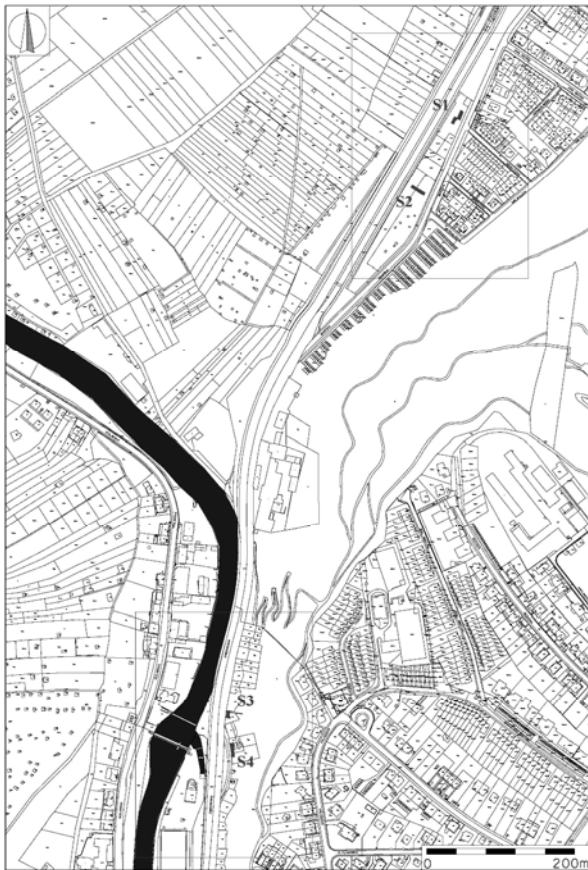
Ve výkopech sledovaných v prostoru mezi křižovatkou s třídou Kpt. Jaroše a ulicí Koliště byla dokumentována zdiva asanované zástavby z 19. a 20. století. Jednalo se o někdejší domy č. 2-4, č. 3 a č. 6. Segmenty zděných konstrukcí byly zachyceny také ve výkopech při třídě Kpt. Jaroše. Zde žádnou zástavbu neznáme. Zajímavá v tomto ohledu byla konstrukce interpretovaná jako vyzdění východní stěny a část valené klenby podzemní prostory. Vyloučit asi musíme možnost, že se jedná o část sklepa. Jako pravděpodobnější se jeví, že šlo o vyzdění štoly. Je otázkou, zda souvisí se systémem kanalizace z 19. a 20. století, nebo může jít o nějakou starší stavbu, související s provozem hráze. V těchto místech z ní vytékal potok. Na historických vyobrazeních je patrné přemostění, aby byl zachován průjezd komunikace vedoucí po koruně hráze. Zaznamenaný povrch půdního typu se v daném prostoru nacházel v hloubce 1–1,40 m.

Archeologický výzkum přinesl důležité informace napomáhající k rekonstrukci dějinného vývoje předmětného prostoru. Získal poznatky o reliéfu a skladbě terénu a jeho někdejších podmínkách. Výzkum potvrdil, že západní část ulice je usazena na tělese hráze

někdejšího Hutterova rybníka. Dokumentovány byly relikty zástavby, která se po zániku rybníku začala v těchto místech rozvíjet během 19. a 20. století, a jejíž část se nedočkala dnešních dnů. Ve východní části ulice budované nově ve 40. letech 20. století prostřednictvím hlubokého zářezu do svahu, byla většina archeologických situací a rovněž svrchní část geologického podloží zničena.

K. Ú. ŽABOVŘESKY/K. Ú. PISÁRKY

Bráfova ulice (k. ú. Žabovřesky; parc. č. 72/1, 73/3, 4847/2); Žabovřeská ulice u domu č. p. 151 (k. ú. Pisárky; parc. č. 827/1, 841, 842, 844, 846, 847, 867/1; A014/2014). Novověk. Záchranný výzkum.

Zjišťovací archeologický výzkum byl vyvolán pří- pravou stavby „Silnice I/42 Brno, VMO Žabovřeská I.“. Úkolem výzkumu bylo prokázat, případně vyloučit přítomnost pozůstatků historických aktivit, které by mohly být v kolizi s projektovanou stavbou.

Sledovaný prostor se nachází na katastrálních územích Žabovřesky a Pisárky, v jižní části Bráfovy ulice (S1 a S2, k. ú. Žabovřesky; parc. č. 72/1, 73/3, 4847/2) a na Žabovřeské ulici u domu č. p. 151 (S3 a S4, k. ú. Pisárky; parc. č. 827/1, 841, 842, 844, 846, 847, 867/1). Všechny sondy se z hlediska historického vývoje nacházely od vrcholného středověku na katastru obce Žabovřesky, S1 a S2 asi 800 m jihovýchodně od historického intravilánu obce, S3 a S4 1550 m jižně intravilánu, v těsné blízkosti Kamenného mlýna na řece Svatce.

Zkoumaný prostor leží na východním svahu průlomového údolí řeky Svatky mezi Pisáreckou a Žabovřeskou kotlinou. Jedná se o západní okraj komplexní vyvýšeniny Masarykovy čtvrti. Svah je tvořen horninami brněnské- ho masívu, je součástí centrální metabazitové zóny, v níž vystupuje poměrně

rozsáhlá kra křemenného dioritu. Na horniny Brněnské- ho masívu přímo nasedají terciární mořské uloženiny miocenního stáří (spodní baden). Ve svrchní části je neogenní souvrství reprezentováno zelenošedými vápnitými jíly, na které nasedají fluviálních uloženiny Svatky. Na bázi fluviálního souvrství se nachází terasa s hnědými až šedohnědými hlinitými štěrky až štěrky s příměsí jemně zrnité zeminy nebo hlinitými písky. Jedná se o uloženiny řeky Svatky, jejichž sedimentace proběhla v období pleistocénu. Nadmořská výška terénu se pohybuje v intervalu 208,00–211,50 m n. m.

Zkoumaný prostor historicky původně náležel celý k obci Žabovřesky a byl spjat s její historií. Původně šlo o zeměpanskou obec, z níž byly placeny desátky kapli sv. Oldřicha a Prokopa na Starém Brně. Později bylo farní právo přeneseno na starobrněnský kostel sv. Václava. Před rokem 1314 se ves stala šlechtickým statkem, neboť je zde uváděn alodiální dvůr. Farní správa dále přešla na starobrněnský kostel Panny Marie a roku 1323, kdy došlo k založení kláštera cisterciáček, byla přenesena na komínský kostel sv. Vavřince. Statek střídavě drželi brněnští měšťané a drobná šlechta. Roku 1469 byly Žabovřesky a Manice na příkaz krále Matyáše zapsány královopolskému kartuziánskému klášteru do zemských desek a připojeny ke královopolskému panství, u něhož zůstali až do roku 1848 (Manice zanikly). Roku 1919 byly Žabovřesky připojeny k Brnu. Tvrz v Žabovřeskách zanikla v 2. polovině 15. století, roku 1490 se uvádí již jako tvrziště. Vrchnostenský dvůr přetrvával až do 18. století, kdy byl rozparcelován a na jeho polnostech byla podél cesty do Brna založena osada Vinohrádky,

připojená roku 1843 k Žabovřeskům, s nimiž byla roku 1930 sloučena. Ve vsi se nacházela vrchnostenská hospoda a patřil k ní i Kamenný mlýn na Svatce, který byl pronajímán.

Do míst sond S1 a S2 začíná pronikat výstavba až po roce 1900. Prostor se nachází na hraně inundačního území řeky Svatky a až do výstavby Brněnské přehrady byl při zvýšených stavech vody pravidelně zaplavovaný. Z tohoto důvodu se zde nacházely spíše louky a zelinářské zahrady než orná půda. Izolovaně od ostatní zástavby Žabovřesk, na mírném svahu východně od inundace, vznikla pod Wilsonovým lesem (dříve Císařským) řada vilek po severní straně ulice Jana Nečase (dříve Mojžírova ulice). Nejjižnější část tohoto území byla v roce 1928 zastavěna experimentální funkcionalistickou kolonií Nový dům tvořenou 16 volně stojícími i řadovými domy. Prostor mezi ulicí Jana Nečase a kolonií Nový dům byl zastavěn ve 30. letech 20. století.

Sondy S3 a S4 se nacházejí na místě bývalé osady Kamenný mlýn. Ta vznikla až v 19. století kolem původně středověkého mlýna, připomínaného poprvé roku 1366 jako pustý. Mlýn patřil vždy k Žabovřeskům a s nimi se roku 1468 dostal do vlastnictví kartuziánského kláštera v Králově Poli. Roku 1785 stály u mlýna jen 2 chalupy. Roku 1834 už zde stálo 9 domů, které byly seskupeny podél úzké cesty spojující Žabovřesky se Starým Brnem. Dnes území náleží ke katastru Pisárek. Zachovala se jen malá kaplička nad tramvajovou tratí (Kuča 2000; Slavík 1897).

Dvě sondy byly umístěny do prostoru bývalé zahrádkářské kolonie mezi ulicemi Žabovřeskou a Bráfovou při ústí ulic Nohavicovy (S1) a Petřvaldské (S2) v k. ú. Žabovřesky (parc. č. 72/1, 73/3, 4847/2). Sondám S1 a S2 bylo kladeno za cíl zjistit, zda se v těchto místech ještě nachází inundační zóna Svatky nevhodná pro osídlení, nebo zda byl již tento prostor v minulosti vyvýšen nad říční nivou a tím pádem příhodný k pravěkému nebo raně středověkému osídlení. V případě obou sond bylo nejprve přikročeno k odstranění recentních navážkových vrstev pomocí strojní mechanizace na úroveň povrchu geologického podloží tvořeného povodňovými hlínami. U sondy S1 byly v počáteční fázi zachyceny výkopy inženýrských sítí, proto došlo k jejímu přeložení k severovýchodu. Na strojně snížené úrovni sond byly vrtány lokální sondy o rozměrech 2 × 3 metry (S1a, S1b, S2a, S2b, S2c), ve kterých bylo pokračováno ve snižování terénu po umělých vrstvách o mocnosti 0,25–0,30 m až na úroveň hladiny spodní vody. Za sondy S1b byly odebrány vzorky na laboratorní geologickou analýzu.

Sondy S3 a S4 byly umístěny v místech bývalé osady Kamenný mlýn severně (S3) a jižně (S4) od domu Žabovřeská 14 v k. ú. Pisárky (parc. č. 827/1, 841, 842, 844, 846, 847, 867/1). Sondy S3 a S4 měly za úkol zjistit stav dochování zbytků zděných staveb v prostoru jižního portálu projektovaného tramvajového tunelu, známých z ikonografických pramenů, případně odkrýt jejich předchůdce. I zde bylo nejprve přikročeno k částečnému odstranění recentních navážkových vrstev na úroveň ubouraných korun zdí pomocí strojní mechanizace. V sondě S3 byly poté odstraněny ručně recentní demoliční zásypy v interiérech i exteriérech na dlažbu dvora resp. podlahu domu. Z této úrovně byly poté hloubeny dvě lokální sondy na geologické podloží. V sondě S4 se nacházelo skalní podloží bezprostředně pod úrovní dnešního terénu, a proto zde došlo pouze k začátnímu odhalení stavebních konstrukcí a exkavaci části výplně sklípku tesaného do skály.

Zjišťovací sondy v severní části sledovaného území (S1, S2) doložily v prostoru zasaženého výstavbou nové komunikace a tramvajového kolejiště do hloubky až 3,0 m pod současným terénem pouze holocénní hlinité říční usazeniny, které v těchto místech ukládala řeka Svatka při periodických rozlivech za zvýšeného stavu vody. Na základě výzkumu můžeme s jistou pravděpodobností říci, že námi odkryté sedimenty se zde utvářely od přelomu pozdního středověku a raného novověku až do 1. poloviny 20. století, kdy došlo k navýšení terénu navážkami o 0,5–1,3 m, pravděpodobně v souvislosti s výstavbou nové vilové čtvrti východně od zkoumaného území, pod svahem Wilsonova lesa. Je tedy zřejmé, že toto území nebylo pro své vlastnosti vhodné pro trvalé osídlení. Přítomnost pravěkých a raně středověkých aktivit můžeme očekávat více severně a východně na svazích nad inundací řeky Svatky. Vzhledem k záplavám nebyl prostor ve středověku a novověku využíván ani k ornému hospodářství. Měl spíše charakter měkkého luhu, kde se nacházely sníženiny, které byly pravidelně a po různě dlouhou dobu zaplavovány. Rostly zde dřeviny s rychlými přírůstky – keřovité i stromovité vrby, topoly a olše. Na vyvýšených místech se nacházely

pravidelně sečené louky, případně pastviny dobytka. Nejprůhodnější místa mohla být využita k pěstování zeleniny. Zjišťovací sondy v jižní části sledovaného území (S3, S4) prokázaly přítomnost dochovaných reliktů zděné zástavby osady Kamenný mlýn. V prostoru jižního portálu tunelu, při skalní stěně zaniklého lomu je zástavba již téměř zcela zničena předchozími demolicemi a dochovaly se po ní jen nepatrné základové partie zdív a zahloubené objekty, reprezentované v případě sondy S4 drobným sklípkem tesaným do skalního podloží. Naopak v severní části (S3), došlo při demolicích zástavby v 70. letech 20. století k překrytí vrstvou navážek, která zakonzervovala části nadzemního zdíva domů pod úrovní dnešního terénu. Veškerá archeologickým výzkumem odhalená zástavba pochází nejdříve z průběhu 19. století. Starší novověké, ale i středověké konstrukce lze očekávat pravděpodobně pouze v místech bývalého Kamenného mlýna, který se nacházel přibližně 50 m jihozápadně od sondy S4 a jeho pozůstatky jsou nyní skryty pod vozovkou silnice I/42 a tramvajovým kolejištěm.

Literatura

- Borský, P. 2011: Kanovnický dům čp. 280 (k. ú. Brno- -město) na Biskupské ul. č. 7. Stavebně historická dokumentace. Nepublikovaný rkp. uložený v archivu Archaia Brno o. p. s.
- Bretholz, B. 1898: Brünns Stadtbilder. (Bis zum Jahre 1750.) Sonderdruck. Brünn: R. M. Rohrer.
- Bukovský, J. 1991: Kartuziánská architektura v Čechách a na Moravě. Památky a příroda 8 (1991), 470–477, 9 (1991), 520–534, 10 (1991), 584–599.
- Bukovský, J. 1994: Královopolský kartouz. Brno: Blok.
- Bukovský, J., Cejnková, D. 1975: Středověké nálezy ve vnitřním obvodu bývalého kartuziánského kláštera v Králově Poli. Památková péče: orgán Československé památkové péče 35(4), 235–249.
- Černá, L., Dejmal, M., Holub, P., Kolařík, V., Merta, D., Peška, M., Sedláčková, L., Zbranek, H., Zůbek, A. 2013: Brno (okr. Brno). Přehled výzkumů 54(2). Brno, 148–182.
- Černá, L., Zůbek, A. 2014: Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě Brno, Zelný trh, rekonstrukce plynovodu a plynovodních přípojek. Rkp. nálezové zprávy č. j. 14/14. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archaia Brno o. p. s.
- Čižmář, M., Geislerová, K. (eds.) 2006: Výzkumy – Ausgrabungen 1999–2004. Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno.
- Doležel, J. 2000: K městskému zřízení na středověkém Brněnsku do roku 1411. In: M. Ježek, J. Klápště (eds.): Mediaevalia archaeologica 2. Město Brno a jeho region ve středověku. Praha, Brno: Archeologický ústav AV ČR, 159–259.
- Dřímál, J., Peša, V. 1969: Dějiny města Brna/1. Brno: Městský národní výbor v Brně.
- Dřímál, J., Peša, V. 1973: Dějiny města Brna/2. Brno: Městský národní výbor v Brně.
- Flodrová, M. 1997: Brněnské ulice a vývoj jejich názvů od 13. století po dnešek. Brno: Magistrát města Brna.
- Foltýn, D. et al. 2005: Encyklopedie moravských a slezských klášterů. Praha: Libri.
- Hálová-Jahodová, C. 1947: Brno, stavební a umělecký vývoj města. Praha: Pražské nakladatelství V. Poláčka.
- Hálová-Jahodová, C. 1971: Brno, dílo přírody, člověka a dějin. Brno: Blok.
- Hanák, L., Hanáková, A. 1978: Brno, historické jádro. Stavební vývoj. Díl 5. Státní ústav pro rekonstrukci památkových měst a objektů (SÚRPMO) Brno. Nepublikovaný rukopis. Uloženo: knihovna společnosti Archaia Brno o. p. s.
- Hanuliak, M. 1986: K stavební funkční interpretaci obytného objektu z Chlábky. Archaeologia historica 11, 469–478.

- Holub, P. 2014a: Brno – Královo Pole Božetěchova 13, Bytový dům Kadetka. Nálezová zpráva o provedení archeologického výzkumu. Rkp. nálezové zprávy č. j. 01/14. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archaia Brno o. p. s.
- Holub, P. 2014b: Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při akci „Havárie dešťové kanalizace v atriu objektu Masarykova 31, Brno“. Rkp. nálezové zprávy č. j. 21/14. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archaia Brno o. p. s.
- Holub, P., Kováčik, P., Merta, D., Peška, M., Procházka, R., Zapletalová, D., Zůbek, A. 2002: Předběžné výsledky záchranných archeologických výzkumů v Brně v roce 2001. Přehled výzkumů 43 (2001), 103–105.
- Holub, P., Kováčik, P., Merta, D., Peška, M., Zapletalová, D., Zůbek, A. 2003: Předběžné výsledky záchranných archeologických výzkumů v Brně v roce 2002. Přehled výzkumů 44 (2002), 57–101.
- Holub, P., Kolařík, V., Merta, D., Peška, M., Polánka, P., Sedláčková, L., Zapletalová, D., Zůbek, A. 2004: Předběžné výsledky záchranných archeologických výzkumů v Brně v roce 2003. Přehled výzkumů 45 (2003), 65–66, 79–81, 83.
- Holub, P., Kolařík, V., Merta, D., Peška, M., Zapletalová, D., Zůbek, A. 2005: Předběžné výsledky záchranných archeologických výzkumů v Brně v roce 2004. Přehled výzkumů 46, 149, 158–159.
- Holub, P., Kolařík, V., Merta, D., Peška, M., Polánka, P., Sedláčková, L., Zapletalová, D., Zůbek, A. 2006: Brno (okr. Brno-město). Přehled výzkumů 47, Brno, 203–20.
- Holub, P., Kolařík, V., Merta, D., Peška, M., Polánka, P., Sedláčková, L., Zapletalová, D., Zůbek, A. 2007: Brno (okr. Brno-město). Přehled výzkumů 48, 437–438.
- Holub, P., Kolařík, V., Merta, D., Peška, M., Sedláčková, L., Zapletalová, D., Zůbek, A. 2009: Brno (okr. Brno-město). Přehled výzkumů 50, Brno, 345–347.
- Holub, P., Kolařík, V., Merta, D., Peška, M., Sedláčková, L., Zapletalová, D., Zůbek, A. 2010: Brno (okr. Brno-město). Přehled výzkumů 51, 395–402.
- Holub, P., Kolařík, V., Merta, D., Peška, M., Sedláčková, L., Zbranek, H., Zůbek, A. 2013: Brno (okr. Brno-město). Přehled výzkumů 54(2), Brno, 148–182.
- Holub, P., Zůbek, A. 2014a: Brno, Zelný trh – akce A15/2014. Rkp. terénní dokumentace. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archaia Brno o. p. s.
- Holub, P., Zůbek, A. 2014b: Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě „Brno, Milady Horákové rekonstrukce kanalizace a vodovodu“. Rkp. nálezové zprávy č. j. 03/15. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archaia Brno o. p. s.
- Jan, L. 2004: Ves a klášter ve středověku (1240 – 1526). In: M. Řepa (ed.): Dějiny Králova Pole. Brno: Úřad městské části Brno-Královo Pole.
- Jan, L. a kol. 2013: Dějiny Brna 2. Středověké město. Brno: Statutární město Brno, Archiv města Brna.
- Kolařík, V., Zůbek, A. 2014: Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při akci Brno, Mendlovo náměstí 2b, výkop základu pro osazení sochy Panny Marie v křížové chodbě kláštera augustiniánů. Rkp. nálezové zprávy č. j. 05/14. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archaia Brno o. p. s.
- Kováčik, P., Merta, D., Peška, M., Procházka, R., Sadílek, J. 2001: Předběžné výsledky záchranných archeologických výzkumů v Brně v roce 2000. Přehled výzkumů 42 (2000), 75–111.
- Kuča, K. 2000: Brno – vývoj města, předměstí a připojených vesnic. Praha, Brno: Baset.
- Líbal, D., Koběrská, L. 1973: Brno – asanační plán historického jádra města. Stavebně historický průzkum objektů umělecko-památkového významu. Nepublikovaný rukopis SÚRPMO Brno, signatury svazku: 7-4-2487. Uloženo: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště Brno.

- Mencl, V. 1980: Lidová architektura v Československu. Praha: Academia.
- Merta, D. 1999: Brno, LFMU. Rekonstrukce budovy. Rkp. nálezové zprávy č. j. 34/99. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archaia Brno o. p. s.
- Merta, D. 2014: Zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě „Fakulty a účel. Zařízení Masarykovy univerzity, zpřístupnění objektů studentům se sp. nároky, rektorát MU, Komenského nám. 2, Brno“. Rkp. nálezové zprávy č. j. 30/14. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archaia Brno o. p. s.
- Merta, D., Merta, J. 2001: Středověká cihelna v Brně „Na leči“. *Archaeologia historica* 26/01, 221–226.
- Merta, D., Peška, M., Procházka, R., Sadílek, J. 2000: Předběžné výsledky záchranných archeologických výzkumů v Brně v roce 1999, *Přehled výzkumů* 41 (1999), 35–61.
- Merta, D., Peška, M., Zůbek, A. 2014: Biskupská 7. Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě Brno, Biskupská 7, nová přístavba ve dvorní části. Rkp. nálezové zprávy č. j. 04/15. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archaia Brno o. p. s.
- Merta, D., Zůbek, A. 2003: Sanace brněnského podzemí blok 43. Rkp. nálezové zprávy č. j. 48/2002. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archaia Brno o. p. s.
- Nekuda, V. 2007: Středověká vesnice na Moravě. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost.
- Novotný, B. 1973: Slovanské osídlení a hroby z pozdní doby hradištní na Starém Brně (okr. Brno). *Přehled výzkumů* 1972, 66–67.
- Peška, M. 2000: Sanace brněnského podzemí, Blok 31. Rkp. nálezové zprávy č. j. 99/65. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archaia Brno o. p. s.
- Peška, M. 2004: Joštova 10. Rkp. nálezové zprávy. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archaia Brno o. p. s.
- Peška, M. 2014: Brno, Česká 11 rekonstrukce objektu. Nálezová zpráva o provedení zjišťovacího archeologického výzkumu. Rkp. nálezové zprávy. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archaia Brno o. p. s.
- Peška, M., Polánka, P., Sedláčková, L., Zůbek, A. 2006a: Sanace brněnského podzemí – blok 66 (Joštova, Komenského nám., Marešova). Rkp. nálezové zprávy č. j. 13/06. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archaia Brno o. p. s.
- Peška, M., Polánka, P., Sedláčková, L., Zůbek, A. 2006b: Sanace brněnského podzemí – blok 65 (Joštova, Komenského nám., Údolní). Rkp. nálezové zprávy č. j. 14/06. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archaia Brno o. p. s.
- Procházka, R. 2000: Zrod středověkého města na příkladu Brna (k otázce odrazu společenské změny v archeologických pramenech). In: M. Ježek, J. Klápště (eds.): *Mediaevalia archaeologica* 2. Město Brno a jeho region ve středověku. Praha, Brno: Archeologický ústav AV ČR, 7–158.
- Procházka, R. a kol. 2011: Dějiny Brna 1. Od pravěku k ranému středověku. Brno: Statutární město Brno, Archiv města Brna. Richter, V. 1936: Z počátků města Brna. *Časopis Matice moravské* 60, 257–314.
- Slavík, F. A. 1897: Vlastivěda moravská II. Místopis Moravy. Díl I. místopisu, Brněnský kraj. Číslo 6, Brněnský okres. Brno: Musejní spolek.
- Šujan, F. 1928: Vlastivěda moravská. Dějepis Brna. Brno: Musejní spolek.
- Tenora, J. 1934: Statek sv. Petra v Brně. Vzájemné vztahy a hospodářské poměry vrchnosti a poddaných I: do roku 1757. Brno: Jan Tenora.
- Valoch, K. 1975: Paleolitická stanice v Koněvově ulici v Brně. *Archeologické rozhledy* 27, 3–17.
- Vičar, O. 1965: Místopis Brna v polovici 14. století. (Prostor uvnitř městských hradeb.) Brno v minulosti a dnes 7, 242–283.

- Vičar, O. 1966: Místopis Brna v polovici 14. století. (Předměstí.) Brno v minulosti a dnes 8, 226–273.
- Zatloukal, P. 1995: Brněnská Ringstrasse. In: B. Gabrielová (red.): 51. bulletin Moravské galerie v Brně. Brno: Moravská galerie, 27–43.
- Zatloukal, P. 1997: Brněnská okružní třída. Brno: Památkový ústav v Brně.
- Zatloukal, P. 2002: Příběhy z dlouhého století. Architektura let 1750 – 1918 na Moravě a ve Slezsku. Olomouc, Brno: Muzeum umění Olomouc, Státní památkový ústav v Brně.
- Zapletalová, D. 2006: Staré Brno a brněnská předlokační aglomerace. Archeologické rozhledy 58, 2006, 758–771.
- Zapletalová, D. 2008: Die Problematik der Lage der Machtzentren und ihrer Nebenareale im Rahmen des frühmittelalterlichen Brno und dessen Umgebung. In: I. Boháčová, L. Poláček (eds.): Burg – Vorburg – Suburbium: zur Problematik der Nebenareale frühmittelalterliche Zeit. Internationale Tagungen in Mikulčice VII. Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 35. Brno: Archeologický ústav AV ČR, Brno, 149–168.
- Zapletalová, D. 2009: Starobrněnské pravobřeží Svratky v raném středověku. In: P. Dresler, Z. Měřínský (edd.): Archeologie doby hradištní v České a Slovenské republice. Brno: Masarykova univerzita, 192–210.
- Zůbek, A. 2014: Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě Brno, Františkánská ulice. Umístění a stavba pítka. Rkp. nálezové zprávy č. j. 11/14. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archaia Brno o. p. s.

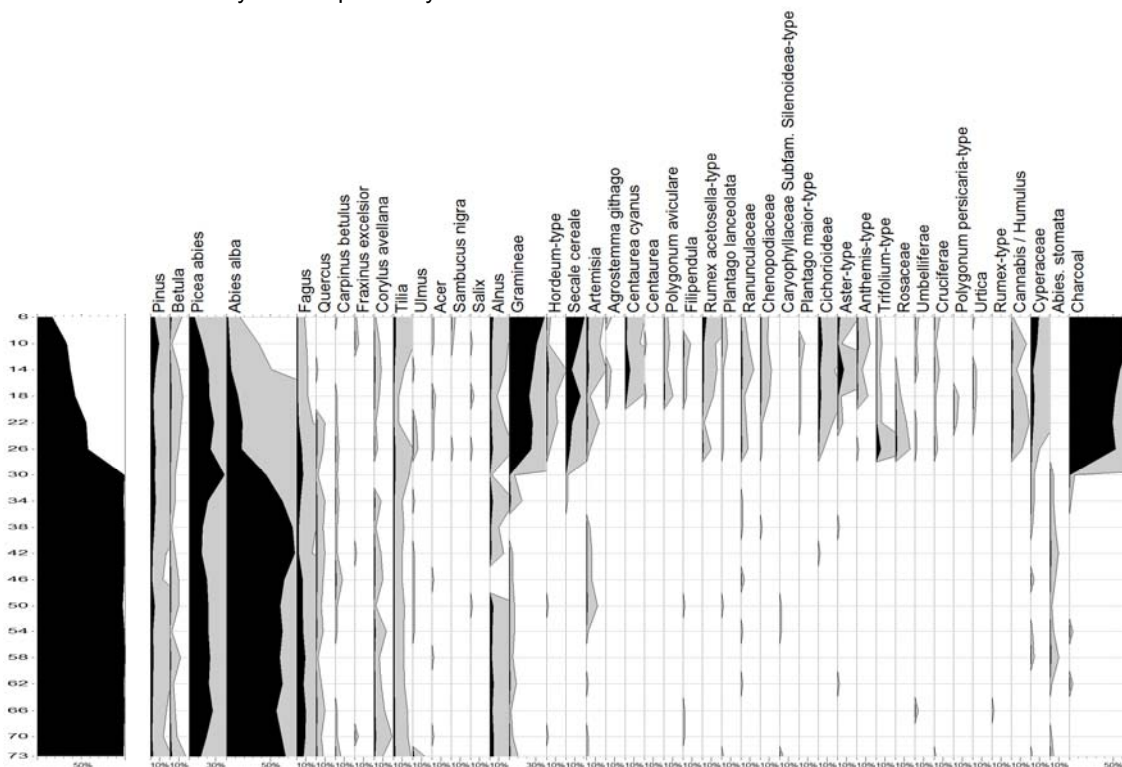
2.3 ZAV společnosti Archaia Brno o. p. s. – pracoviště Jihlava

Puklice, kanalizace a ČOV: doklady odlesňování do 10.–11. století

Nejstarší údaje, které můžeme spojit s přírodním prostředím a s činností člověka v raném středověku, přinesla radiokarbonová datování vzorků ze starých potočních sedimentů. Příkladem může být niva Puklického potoka, drobného levobřežního přítoku řeky Jihlavy na katastru obce Puklice. Na kvartérní bázi byla vzorkována organogenní uloženina s obsahem jedlových semen a nezuhelnatělých makrozbytků z dřevin. Ze vzorku bylo získáno AMS datum 651-764 po kalibraci (Cherkinsky 2015). Jedná se o nejmladší uloženinu ilustrující stav přírodního prostředí do příchodu kolonistů. Ukazuje zalesněnou krajinu mladšího holocénu, ve které lokálně převažuje jedle, vázaná na nivu potoka. Dalšími dřevinami jsou smrk, buk a borovice. Listnáče jsou zastoupeny minimálně, jedná se o habr, dub, lípu, lísku, jasan a lokálně vázanou olši (Kočár–Kočárová 2015). Nejstarší změny ve skladbě lesa, způsobené člověkem, byly zachyceny v hloubkách 32–36 cm a spadají podle AMS 14C dat do intervalu 760–882 po kalibraci s pravděpodobností 62,7 % (Goslar 2015).

Libor Petr: pylová analýza profilu Puklického potoka, ČOV Puklice

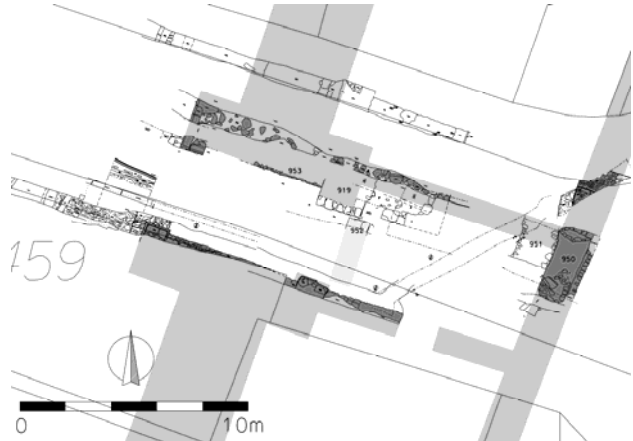
Pylový profil Puklice byl odebrán ze začištěného profilu do plechových krabic o rozměrech 50 × 7 × 10 cm. Vzorkování profilu a jeho popis proběhlo v laboratoři. Profil je dle numerických analýz zcela zřetelně rozdělen na 2 části (lokální palynologické zóny LPZ) a LPZ-1 (30–73 cm) a LPZ-2 (6–26 cm). Spodní část profilu (LPZ-1) ukazuje zcela zalesněnou krajinu, kde lokálně převažuje jedle (*Abies*) (60–80 %). Jedle je dle makrozbytků a stomat vázána lokálně na vlhkostně příznivou nivu malá vodoteče. Další významnou dřevinou je smrk (*Picea*), jeho zastoupení je mnohem menší (10 až 30%), ještě méně je buku (*Fagus*) a borovice (*Pinus*). Listanté dřeviny jsou zastoupeny zcela minimálně, jedná se o habr (*Carpinus*), dub (*Quercus*), lípu (*Tilia*) lísku (*Corylus*), jasan (*Fraxinus*) a lokálně vázanou olši (*Alnus*). Byliny jsou zachyceny jen minimálně a to hlavně pelyněk (*Artemisia*) a traviny (*Gramineae*). Pylové spektrum svou skladbou odpovídá mladšímu holocénu, neobvykle vysoké je zastoupení jedle, které je dané nejen mikroklimaticky, ale v daném regionu pravděpodobně tvořila lesní dominantu před kolonizací. Svrchní část profilu (LPZ-2) je zcela odlišná, dochází k odlesnění krajiny, jedle ustupuje, v pylovém spektru dominuje smrk. Ostatní dřeviny jsou rovněž málo zastoupené. Ve spektru bylin převažují traviny, následuje je pyl obilovin (*Secale*-typ). Z pěstovaných plodin lze identifikovat pyl konopí (*Cannabis/Humulus*-typ). Objevují se ruderální druhy jako je jitrocel kopinatý (*Plantago lanceolata*), nebo šťovím (*Rumex acetosella*). Spektrum bylin je bohaté, včetně čeledi hvězdicovitých (*Aster*-typ a *Cichorioideae*). Přítomny jsou i mikrouhlíky indikující oheň. Celkově pylové spektrum ukazuje odlesněnou zemědělsky využívanou krajinu, což se v profilu projevuje i anorganickými splachy. Ukazuje to zásadní na vliv středověké kolonizace na krajinu a vegetaci centrální části českomoravské vrchoviny a zánik přirozených lesů.

Zkrácený pylový diagram

Jihlava – Česká brána

Výzkum odkryl základy tzv. České brány v bývalé České ulici (Platea Boemorum). Jedná se o jednu z pěti jihlavských středověkých bran stojící na trati důležité městské komunikace směřující dále na Moravu. Při vnitřních rozměrech 6 × 4,3 m, a šířce průjezdu 3,6 m lze předpokládat vnější rozměry věže přibližně 8 × 8,5 m. Ve srovnání s jedinou dosud stojící bránou Matky Boží představovala Česká brána rovnocenný ekvivalent i přes fakt, že Brněnské ulici (České cestě) je obecně připisována menší důležitost, zdejší brána není počítána mezi hlavní a pravděpodobně od 16.–17. století byla zazděna.

Jihlava – mlékárna Moravia Lacto 2014

V rámci lokality Staré Hory byla v roce 2014 prozkoumána vícedílná a snad i vícefázová zahloubená stavba. Jejím základem byla obdélná konstrukce s rohovými nosnými sloupy, popř. dalšími sloupky zapuštěnými pod podlahu podél stěn. Objekt byl však výjimečný vnitřním členěním příčkou s kamennou podezdívkou, kdy u každé z takto vzniklých místností byl i jistý rozdíl v niveletě podlahy. V objektu byly patrné stopy požáru, který však zasáhl jen jeho jednu část, v jejímž interiéru se díky požáru dochovaly dřevěné stavební prvky. Šlo o zuhelnatělé jedlové kuláče, jejichž smýcení bylo dendrochronologickým měřením stanoveno na zimní období roku 1247/1248.

Stoková síť města Jihlavy: doklady osídlení poříčí Jihlavy ve 12. a 13. století

K poznání předlokační Jihlavy archeologie zatím přispěla jen málo. Dílčí nálezy keramiky s prvky pozdní doby hradištní přinesly výzkumy v letech 2014–2015 v místech na dohled kostela sv. Jana Křtitele v dnešní průmyslové zástavbě. Artefakty pochází z hlubokých říčních sedimentů. V souboru nalezneme výduti i okraje s radélkovou výzdobou. Nálezy lze i přes nezbytnou kritiku volně spojovat s osadou Jihlavou, předcházející založení stejnojmenného města. Jejím centrem byl zmíněný kostel sv. Jana Křtitele.

Pelhřimov – Rynárecká brána

Výkop v zahradě u č. p. 23 zdokumentoval část hradebního parkánu u Rynárecké brány. Bylo zachyceno větší množství kuchyňské a stavební keramiky, z nejstarších nálezů lze zmínit reliéfní kachel obdélného formátu s motivem sv. Petra a Pavla v architektuře z přelomu 15. a 16. století. Výkop pro kanalizaci v průchodu a před Rynáreckou branou zachytil pozůstatky konstrukcí souvisejících s novověkým systémem opevnění města Pelhřimova. Především konstrukci s. j. 0904, kterou lze považovat za zbytek parkánové hradby a část obvodové zdi novověkého předbraní.

- Goslar, T. 2015: Report on C-14 dating in the Poznań Radiocarbon Laboratory. Job No. 10399/15. Poznań. Nepublikovaná zpráva.
- Cherkinsky, A. 2015: Radiocarbon Analysis Report, September 1, 2015. Center for Applied Isotope Studies, University of Georgia, USA. Nepublikovaná zpráva.
- Kočár, P. – Kočárová, R. 2015: Puklice (okr. Jihlava). Zpráva o archeobotanické analýze profilu v nivě Puklického potoka, č. analýzy 53/15. Nepublikovaná zpráva.

3. DALŠÍ VĚDECKÁ A VÝZKUMNÁ ČINNOST V ROCE 2014

Součástí práce odborných pracovníků naší společnosti zůstává vědecká a výzkumná činnost a další vzdělávání v oboru. Tyto aktivity vedou nejen k dlouhodobému zkvalitňování metodiky terénního výzkumu a jeho následného zpracování, ale i k vlastnímu zpracování jednotlivých výzkumů do formy odborných publikací. Prostředky na tuto činnost se snaží pracovníci společnosti získávat: 1) z externích zdrojů (veřejné soutěže o grantové programy a programové projekty); 2) dále je tato činnost hrazena v rámci fáze zpracování jednotlivých výzkumů, systematicky však sleduje odborné cíle v jednotlivých výzkumných oblastech (např. paleobotanický výzkum, geologický a geoarcheologický výzkum atd.). Komplexní zpracování těchto dílčích výsledků z jednotlivých výzkumů je zařazeno mezi Interní výzkumné projekty schválené odbornou radou společnosti.

Pracovníci naší organizace jsou také podporováni v dalším oborovém univerzitním vzdělávání, zvláště v magisterských a doktorských studijních programech. V březnu dokončil doktorské studium Mgr. Antonín Zůbek (Ph.D.), studenty doktorského programu jsou: Mgr. Miroslav Dejmal, Mgr. Petr Holub, Mgr. Václav Kolařík, Mgr. Marek Peška, Mgr. Lenka Sedláčková a Mgr. Jakub Těsnohlídek (všichni obor archeologie ÚAM FF MU).

3.1 Projekty řešené za podpory grantových agentur

3.1.1 P405/11/1729 Veselí nad Moravou středověký hrad v říční nivě

Od roku 2011 začal čtyřletý projekt zaměřený na interdisciplinární zpracování záchranného archeologického výzkumu, který od roku 2008 probíhal v prostoru zámku ve Veselí nad Moravou.

V roce 2014 byl grant v posledním řádném roce řešení. Byly dokončovány jednotlivé dílčí práce na zpracování jednotlivých skupin materiálu a dokumentace. Jelikož se rozsah práce na závěrečné monografii značně rozšířil a změnila se i její podoba, bylo u GA ČR požádáno o půlroční odklad, tedy do srpna 2016. Na grantu bylo stejně jako v minulých letech spolupracováno s Geologickým ústavem AV ČR, Západočeskou univerzitou v Plzni a Mendelovou univerzitou v Brně. Ze zaměstnanců se na grantu podíleli Miroslav Plaček (řešitel), Miroslav Dejmal a David Merta (spoluřešitelé). Dále se na pracích na závěrečné monografii podíleli Lenka Sedláčková (zpracování keramiky, technická redakce), Aleš Hoch (dřevěné a kožené artefakty) a Hedvika Sedláčková (skleněné artefakty).

3.1.2 DF13P01OVV005 Historické využívání krajiny Českomoravské vrchoviny v pravěku a středověku

Od roku 2013 se naše společnost spolupodílí na řešení grantu NAKI MK ČR zaměřeného na prostor kraje Vysočiny. Grant je řešen jak v rovině archeologické, tak enviromentální a má celkem šest sekcí (Historický vývoj krajiny, Pravěké osídlení, Feudální sídla, Středověké vesnice, Výrobní a těžební areály, Návrh a implementace geodatového serveru). Hlavním řešitelem grantu je Zdeněk Měřínský (ÚAM FF MU), Koordinátorem za naši stranu je Petr Hrubý (sekce Výrobní a těžební areály), a dále účastníci Marek Peška (Středověké vesnice), David Merta (Středověké vesnice), Miroslav Dejmal (Feudální sídla), Petr Holub (Středověké vesnice) a Petr Hejhal (Pravěké osídlení, výrobní a těžební areály). Zaměstnanci se věnovali práci v jednotlivých sekcích, a to jak při sběru dat v terénu (odběr vzorků, prospekce, zaměřování lokalit), tak při přípravě rešerší a návrhu podoby výsledné databáze.

V rámci projektu byla publikována monografie „Centrální Českomoravská vrchovina na prahu vrcholného středověku Archeologie, geochemie a rozbor sedimentárních výplní niv“ (P. Hrubý a kolektiv).

3.1.3 GAČR P 405/12/1411 Renesanční sklo a počátky barokního sklářství v archeologických nálezech regionu středního Podunají

V roce 2013 byl zahájen tříletý projekt podporovaný GAČR, jenž byl zaměřen na problematiku skleněných předmětů denní potřeby z období renesance. Řešitelkou projektu je PhDr. Hedvika Sedláčková, CSc.

Práce na projektu „Renesanční sklo a počátky barokního sklářství v regionu středního Podunají, GAČR P 405/12/1411“ se v letech 2012–2015 zúčastnil kolektiv pracovníků, složený z řešitelky Hedviky Sedláčkové za Archaia Brno o.p.s. a Danu Rohanovou za Vysokou školu chemicko-technologickou v Praze. Slovenskou část regionu zastupovali Branislav Lesák a Petra Šimončíčová Koošová z Mestského ústavu ochrany pamiatok v Bratislave, Dolní Rakousko Kinga Tarcsay z Museen der Stadt Wien – Stadtarchäologie Wien. Pasáže o

historickém pozadí výskytu skla v Brně a Bratislavě připravili Dana Zapletalová (Archaia Brno o. p. s.) a Frederik Feder Mayer (FF Univerzita Komenského v Bratislavě). Technické práce na úpravách kresebné dokumentace a přípravě obrázků zajišťovala průběžně Lenka Sedláčková z Archaie Brno o. p. s., fotodokumentaci nálezů, které jsou většinou uloženy v Muzeu města Brna, prováděl Miloš Strnad z této instituce.

Smyslem a cílem projektu bylo shromáždění reprezentativního vzorku renesančního a barokního skla z archeologických výzkumů v poměrně malé oblasti středního Podunají, zahrnující jižní Moravu, západní Slovensko a část Dolního Rakouska, která byla po roce 1526 spojena do jednoho státního celku – Rakouské monarchie. Následné vyhodnocení nálezů mělo prezentovat specifika jednotlivých oblastí v kontextu historického vývoje renesančního skla i přechod ke sklu v době baroka. Metodami vyhodnocení byl typologický rozbor nálezů i chemické složení skla. Obě metody se vzájemně podporovaly a měly stejný význam.

V první řadě bylo nutné shromáždřit a dokumentovat materiál především z Brna, Bratislavy a Vídně. Z Brna byly dokumentovány nálezy z 55 objektů na 24 parcelách; z Moravy byl dále zahrnut materiál z Kroměříže, Mikulova, Olomouce a Prostějova, z novokřtěnského dvora ve Strachotíně, z hradů/zámků Buchlov, Lukov a Veselí nad Moravou a ze skláren v Pustých Žibřidovicích a Olomučanech. Z Bratislavy byly zpracovány nálezy ze 13 objektů na 11 parcelách (včetně Bratislavského hradu) a byl zahrnut nově zpracovaný materiál z kúrie v Častej, z Vídně z 10 objektů na sedmi parcelách. Do celkového kontextu byly zahrnuty dříve publikované nálezy z několika dolnorakouských hradů a zámků a zejména soubor ze sklárny v Reichenau im Freiwald. Ve většině se však jednalo o nově zpracované a nepublikované nálezy se zahrnutím dříve zveřejněných.

Materiál pocházel ze závěru 15. až 2. poloviny 18. století s těžištěm mezi léty ca 1550–1750. Vývojové tendence v tvarech i složení skla „od gotiky k renesanci“ doložilo několik nových souborů z 1. poloviny 16. století jak z Brna, tak z Bratislavy, přičemž z Bratislavy byly kompletně zpracovány a publikovány i nálezy středověkého skla (ca 1200–1550); z Moravy i Dolního Rakouska středověké sklo bylo zpracováno a publikováno již dříve. Pro porozumění vývoje v časovém sledu i širším evropském kontextu nelze dějiny skla posuzovat pouze v úzce vymezeném úseku jak časovém, tak územním. Z důvodu seznámení se se sklem v okolních zemích navštívily řešitelky Budapešť, Visegrád a Pomáz v Maďarsku (2. polovina 15. – 1. polovina 16. století) a Hall v Tyrolích (1534–1635), kde se seznámily s doklady, významnými pro vývoj středoevropského skla.

Z uvedených cest do Maďarska i Rakouska získaly nejen poznatky o typech skla, ale i o jeho výrobě, konkrétně ve sklárnách v Pomázu, Visegrádu a Hall. Díky laskavé vstřícnosti vedoucích výzkumů a muzeí řešitelky obdržely rovněž několik desítek vzorků pro chemické analýzy skla z výše uvedených lokalit, které doplnily soubor 556 nově provedených analýz vzorků z lokalit na Moravě, v Bratislavě a Vídni a umožnily tak srovnání i stanovení provenience.

Sklo v renesanci mimo Itálii bylo zásadně ovlivněno tvarovým i technologickým vývojem v Benátkách, který byl zahájen na počátku 2. poloviny 15. století. Vývoz luxusního benátského skla do okolních zemí je v archeologických nálezech doložen jen vzácně; z hlediska zkoumaného regionu pocházejí nejčtenější nálezy nádob z území dnešního Maďarska včetně dnešního Slovenska a to zejména z doby vlády Matyáše Korvína (1459–1490). Významný soubor nejméně 11 nádob byl doložen v Bratislavě, na Moravě několik nádob benátské provenience pochází z Brna a Olomouce, v dalších zemích, mimo vládu Matyáše Korvína, zatím nebyly zjištěny.

Benátské sklo v novém stylu zároveň inspirovalo a ovlivňovalo i tvarovou náplň skláren, opět především v Uhrách, jak ukazují nálezy ze skláren v Pomázu a Visegrádu, ale i z královských rezidencí v Budě, Visegrádu a dalších sídel. Odras benátské výroby je patrné i na některých výrobcích a zejména v oživení výroby skla na Moravě a to rovněž v době, kdy Morava byla součástí Uherského království.

Přechodu k čistě renesančnímu stylu je v náplni odpadních jímek patrné kolem poloviny 16. století. Styl se stal jednotný v celé Evropě, ovšem s odlišnostmi poplatnými předchozímu vývoji i současné ekonomické a politické situaci. Rozdíly mezi jednotlivými oblastmi Středního Podunají můžeme nejlépe demonstrovat na pohárech, které se v renesanci staly hlavním

tvarem nápojového skla. Vzhledem k tomu, že i regionální výroba kopírovala nebo napodobovala benátské poháry a pokrok v technologii výroby umožňoval i regionálním sklárnám vyrábět kvalitní téměř bezbarvé sklo, pomohly v řadě případů chemické analýzy určit nejasnou provenienci.

Z hlediska importovaného skla se nejvíce benátského skla, především pohárů, nachází v Bratislavě, této době sídlí řady císařských institucí a úředníků. V Brně byly doloženy dva benátské poháry, ve Vídni mezi analyzovanými nádobami žádný. Na druhé straně v Brně (a na Moravě) pozorujeme velmi široké spektrum především levných pohárů z nazelenalého skla a to jak ve tvarech kup, tak dříců. Také na dražších pohárech, které mají dřiky foukané do reliéfních forem, vidíme mnohem větší variabilitu vzorů dřiců než v Bratislavě nebo Vídni. Zajímavé je, že na benátských pohárech jsou známy jen dva – tři reliéfní vzory na dřících, kdežto na pohárech z Brna a Olomouce bylo doloženo nejméně osm vzorů (z toho patrně jeden benátský), v Bratislavě šest vzorů (z toho dva benátské) a ve Vídni pouze tři vzory patrně regionálního původu. V Brně a Vídni se vyskytuje barevné sklo (modré, fialové, červené opakní) i sklo zdobené barevnými emaily nebo ryté diamantovým hrotem, které z Bratislavy v podstatě neznáme. Rozdíly jsou evidentně dány nejen možnostmi dovozu z Benátek a sociálního statutu uživatelů, ale možnostmi zásobování z domácích/regionálních skláren.

Množství zpracovaného materiálu z Moravy dovoluje konstatovat, že zřetelné rozdíly byly i v náplni Brna a Olomouce/Opavy, kde absenci a výskyt číšek lze spojovat s větším odběrem skla ze skláren v Čechách. V Brně – Olomouci – Opavě byl konstatován velmi malý výskyt barevného skla, které bylo naopak poměrně hojné na lokalitách v oblasti novokřtěnských sídel na jižní Moravě.

V Bratislavě z dosud nejasných historických příčin sobory s renesančním sklem se vyskytují do roku ca 1620 a znovu se sklo objevilo teprve kolem 1670/80. Přejít k baroknímu stylu ve skle byl dobře dokumentován na nálezech z Brna, odkud pocházejí datované nálezy z průběhu celého 17. století. Po ca 1620 je patrné nápadné zchudnutí souborů, ze kterých mizí výrobky vyšší kategorie, jako již zmíněné poháry s reliéfními dřiky, nadále se však vyskytuje množství užitkového skla, zejména zásobních lahví. Po polovině 17. století se začínají objevovat nové typy nápojového skla a číšky, dříve ojedinělé, se nyní stávají hlavním typem. Objevuje se také nový způsob výzdoby prováděné brusným kotoučkem, tzv. sklo řezané/broušené, které se ovšem do odpadních jímek dostalo jen vzácně.

Po roce 1700 se setkáváme pouze se sklem v barokním stylu s minimálními rozdíly v rámci regionu. V Bratislavě se však v užitkovém skle zřetelněji projevuje produkce skláren na dnešním Slovensku.

K chemickému složení skla:

V práci jsme se zabývali sklem vyrobeným převážně renesanční a barokní technologií. Avšak bez pochopení gotické technologie (studované zejména na nálezech skla z Bratislavy) by nebyl srozumitelný další vývoj sklářských technologií. V období gotiky (od počátku 14. století až do poloviny 16. století) se k tavení skla využívaly pouze tři suroviny: písek/oblázky, bukový popel a potaš z něj připravená (loužením v horké vodě a jejím následným odpařením). Ve sklářské technologii v období renesance – tedy od poloviny 16. do první poloviny 18. století jsme identifikovali tři důležité změny. První zásadní změnou byl přídavek vápence (CaCO_3) do sklářského kmene. Renesanční sklářský kmen byl připravován ze čtyř surovin: písek/křemenné oblázky, bukový popel, potaš a vápenec. Tato technologie se využívala až do druhé poloviny 17. století. Koncem 16. století byla postupně do sklářských kmenů přidávána kuchyňská sůl (NaCl) za účelem vyčeření skla, o čemž se zmiňují i dochované sklářské receptáře. Na přelomu 17./18. století se přestal používat nečištěný bukový popel a využívala se pouze potaš z něj vyrobená. Čeření pomocí NaCl se utlumilo a nahradil ho arsenik (As_2O_3). Touto významnou změnou se docílilo toho, že barokní sklo připomínalo horský křišťál. Samozřejmě, jednotlivé technologie se zaměřovali novými postupně a např. i v baroku se stále vyrábělo sklo i starší renesanční technologií. Nazelenalé sklo bylo využíváno pro „lacinější“ výrobky jakými byly lahve nebo okenní sklo. Zásadní změny sklářských technologií (složení a poměry surovin ve sklářském kmeni) se v oblasti Podunají odehrávaly souběžně s celým regionem Čech a Moravy.

Byly vypočteny i poměry surovin ve sklářských kmenech z jednotlivých období, což bylo možné pouze díky velkému množství analýz dobře datovaných skel a také znalosti složení sklářských surovin. Protože sklářských receptářů se zachovalo pouze minimum (a když, tak většinou až z přelomu 17. a 18. století) jsou vypočtené poměry surovin velmi cenné pro poznání dávno zaniklých sklářských technologií.

Pomocí chemických analýz se povedlo jednoznačně identifikovat sklo importované a srovnat se sklem, které bylo v téměř identickém stylu vyrobeno z regionálního skla. Čilý obchod regionu panoval jistě s Benátkami a pravděpodobně i s Antverpami nebo Amsterdamem. Díky vzorkům skla získaným z Pomázu nedaleko Budapešti bylo zjištěno, že do Brna a Kroměříže bylo přivezeno sklo z Uher (dnešní Maďarsko). Dalším zajímavým zjištěním bylo, že okenní sklo nalezené na místě zaniklé sklárny v Hall nedaleko Innsbrucku mělo stejné složení jako několik okenních skel nalezených v Brně. Avšak, v archeologických nálezech stolního skla v Brně jsme zatím neztotožnili sklo produkované v renesanční sklářské dílně v Hall.

V rámci grantu bylo v laboratořích VŠCHT zrestaurováno 64 nádob různých tvarů (číše, poháry, džbány...) a velká část z nich byla vystavena v Bratislavě na výstavě „Čo sa rozbilo v prešporských domácnostiach?“. Výstava se setkala s velkým ohlasem.

3.2 Interní výzkumné projekty

3.2.1 Interní projekt „Dendrochronologické datování a mikroskopické určování archeologických dřev z archeologických výzkumů společnosti Archaia Brno“

Tento projekt je zaměřen na datování archeologických nálezů a situací prostřednictvím chronologického určení dřev a výrobků z něj. Díky němu se prohlubuje interdisciplinární spolupráce archeologie s obory sdruženými pod pojmem nauka o dřevě. Výstupem projektu jsou identifikované vzorky dřev a dendrochronologické datování archeologizovaných dřev. Výsledky dendrochronologických analýz jsou využívány pro tvorbu národních a lokálních standardních chronologií. Určování druhů dřev přispívá k poznání dřevin v našem regionu v období po poslední době ledové. Tento projekt plynule navazuje na dlouholetou spolupráci (od roku 1998) mezi Archaia Brno o. p. s a Ústavem nauky o dřevě na Fakultě lesnické a dřevařské Mendlovy univerzity v Brně v současnosti reprezentované především **ing. Michalem Rybníčkem, PhD.** Více viz **URL: <http://www.dendrochronologie.cz/>**.

3.2.2 Interní projekt „Sklo středověkého a renesančního Brna“

Interní projekt pracovně nazvaný "sklo středověkého a renesančního Brna" byl zahájen v roce 2000 v souvislosti se zpracováváním starších nálezů skla a nových nálezů z prostoru Velkého Špalíčku v Brně. Vedením projektu byla pověřena externí spolupracovnice naší společnosti **PhDr. Hedvika Sedláčková, CSc.** V letech 2006 až 2008 bylo zpracování brněnského skla financováno z grantových prostředků Grantové agentury ČR, projekt č. 404/07/0004, který dále pokračuje ve vlastní režii.

3.2.3 Interní projekt „Geologie Brna“

Geologický reliéf je významným faktorem ovlivňujícím vývoj osídlení a při ZAV lze tento proces zaznamenat. Proto již třetím rokem probíhá realizace interního projektu „**Vývoj terénního reliéfu na území statutárního města Brna**“. Jak název napovídá, jedná se o systematický geologický průzkum věnovaný tomuto tématu na území Brna. V loňském roce proběhla řada dílčích výzkumů v rámci jednotlivých ZAV. Velký důraz je kladen na mikromorfologii terénu v souvislosti s interpretací funkčnosti konkrétních zkoumaných objektů.

Externími spolupracovníky na projektu jsou **Mgr. Aleš Bajer, Ph.D.** (MZLU Brno), **Mgr. David Buriánek, Ph.D.** (Česká geologická služba) a **Mgr. Milan Geršl** (Česká geologická služba). Projekt bude probíhat i v následujících letech.

3.2.4 Interní projekt „Počítačová podpora v archeologii“

Archeologie se v dnešní době, stejně jako další vědní obory, již řadu let neobejde bez využití výpočetní techniky. Záchranný archeologický výzkum přináší každoročně desítky tisíc nálezů a fotografií, tisíce listů terénní dokumentace a stovky záznamových minut videa. Takové množství dat lze v současnosti efektivně zpracovat pouze za pomoci výpočetní techniky. Brněnské pracoviště Archaia Brno o. p. s. (občanské sdružení Archaia) se již od svého vzniku v roce 1997 zabývá vývojem efektivní metodiky terénních archeologických výzkumů a jejich zpracováním. Nezbytnou součástí tohoto nekončícího procesu je i sledování moderních trendů v oblasti informatiky a geodézie a jejich aplikace v archeologii a při dokumentaci památek. Projekt garantuje **Mgr. Marek Peška**, pod jehož vedením je více než 10 let vyvíjena databázová aplikace STRATUM určená ke evidenci a zpracování dokumentace terénních archeologických výzkumů. Kromě našeho pracoviště aplikaci STRATUM využívá ARCHAIA Praha o. p. s. UOP NPÚ v Praze, ÚOP NPÚ v Ostravě, Muzeum Vysočiny v Jihlavě. Software je poskytován bezplatně.

3.2.5 Interní projekt „Středověký měšťanský dům“

Projekt je pokračováním, respektive doplněním grantu „Měšťanský dům středověkého Brna“, který byl ukončen v roce 2003. Jedná se o dokumentaci historických staveb, která probíhá převážně při realizaci záchranných výzkumů v prostoru domovních parcel a vlastních domů. Těžištěm této činnosti jsou městské památkové rezervace Brno a Jihlava. Výsledky nových i starších průzkumů jsou publikovány převážně v rámci sborníku Dějiny staveb.

Externím spolupracovníkem projektu je **PhDr. Pavel Borský, CSc.**

3.2.6 Interní projekt „Sakrální architektura středověkého Brna“

Tento projekt v roce 2013 reprezentoval především výzkum rotundy na ulici Vídeňská v Brně. Dohledována byla výměna podlahy v kostele sv. Josefa bývalého voršilského kláštera (A132/2013). Součástí projektu je i průběžný monitoring okolí i samotných sakrálních staveb na území Brna (především dominikánský a minoritský klášter, farní kostely sv. Petra a Pavla a sv. Jakuba).

Externím spolupracovníkem na projektu je **PhDr. Pavel Borský, CSc.**

3.2.7 Interní projekt „Archeologický katastr Brna“

Jedním z úkolů památkové péče v areálech historických měst je hledání nových metod a směrů v efektivní ochraně tohoto kulturního dědictví. Cílem interního projektu je vytvořit komplexní geografický informační systém (GIS) „**Archeologický katastr historického jádra Brna**“, který bude zahrnovat nejširší spektrum informací o archeologických a stavebně–historických pramenech města. Konkrétně o archeologicky zkoumaných, nezkoumaných a zničených plochách, dochované historické zástavbě, historickém terénu, archeologických výzkumech a stavebně–historických průzkumech. Tento GIS bude určen především pro výkon státní správy na úseku památkové péče a umožní jednoduchou a pohotovou orientaci v oblasti urbanistiky, územního plánování a památkové ochrany v rámci MPR Brno. V souvislosti s vývojem GIS bude definována i podrobná metodika, podle které by mohla postupovat i jiná města.

Projekt stojí na **Mgr. Vilému Waltroví**, který se mimo jiné v rámci studia na PřF MU v Brně specializuje na problematiku GIS.

V tomto směru nejdůležitější aktivitu představuje účast na podaném grantovém projektu **Internetová encyklopedie dějin Brna**, jehož nositelem je ÚAM FF MU v Brně.

3.2.8 Interní projekt „Mince středověkého Brna“

Konzervace a určení nálezů mincí je jednou z oblastí zpracování ZAV. Vzhledem k celkovému rozsahu souboru nálezů mincí z brněnských výzkumů z uplynulých 20ti let jsme se rozhodli postupně zpracovat všechny mincovní nálezy a ve spolupráci s **Mgr. Kamilem Smíškem** (Muzeum Roztoky u Prahy) je komplexně vyhodnotit, a to nejen z hlediska numizmatického, ale v širším kulturněhistorickém kontextu, který zahrnuje např. obchodní vztahy Brňanů ve středověku a časném novověku.

3.2.9 Interní projekt „3D laserscanning“

Další mezník v oblasti dokumentace a zaměřování byl v naší společnosti překonán v roce 2003. Aplikaci tohoto zařízení v terénu považujeme za největší revoluci v dokumentaci historických památek a archeologických nálezů v posledních desetiletích. V současnosti laserscan využíváme jak k dokumentaci archeologických situací, tak pro dokumentaci

stavebních konstrukcí i vlastních staveb před jejich definitivním zánikem. Navzdory tomu, že elektronická data pro svou časovou a finanční náročnost nejsou v současnosti zcela zpracována, chápeme je jako vklad do budoucna, jako možnost zachování jedinečných informací o výsledcích terénních výzkumů a vzhledu často již neexistujících historických staveb. V roce 2011 byl takto dokumentován kostel Povýšení sv. kříže v Jihlavě.

Externě spolupracujeme s **Ing. Milošem Tejkalem** z Geodis a.s., nyní BILFINGER Babcock a.s.

3.2.10 Interní projekt „Šlechtické rezidence“

Tento projekt byl iniciován výzkumy šlechtických sídel, které naše organizace prováděla v minulosti. V roce 2013 se jednalo o pátou sezónu výzkumu Horní tvrze v Kestřanech (A78/2013) a drobné výzkumy na hradě Sádek (A42/2013) a na zámku v Blansku (A011/2013). Patří sem i výzkum při rekonstrukci zámecké jízdárny v Lednici (A50/2013). Zmíněné výzkumy nám v mnohém pomáhají objasnit stavební vývoj šlechtických sídel a souvisí s naším zájmem o kulturu bydlení ve středověku a raném novověku.

3.2.11 Interní projekt „Sakrální architektura na území Jihomoravského kraje a kraje Vysočina“

Na dlouhodobém projektu spolupracujeme s archeology z **Muzea Vysočiny v Jihlavě** a **PhDr. Pavlem Borským, CSc.** Zabývá se dokumentací církevních staveb v daném regionu. Jednalo se především o výzkum v prostorách bývalého kláštera Premonstrátek v Dolních Kounicích (A049/2013) a v místě bývalého kláštera v Doubravníku (A139/2013). V rámci projektu se uskutečnil i výzkum při kostele sv. Jiljí v Újezdě u Tišnova (ve spolupráci s Muzeem Prostějovska). Drobný výzkum se uskutečnil i v prostorách kláštera cisterciáků v Předklášteří (A008/2013).

3.2.12 Interní projekt „Mendikanti na Moravě“

Cílem projektu je vysledovat a pochopit nejstarší vrstvu mendikantské architektury na území Moravy.

3.3 Odborné konference pořádané společností Archaia Brno o. p. s. v roce 2014

3.3.1 FORUM URBES MEDII Aevi XIII

Do povědomí mnoha odborníků se již zapsala pravidelná mezinárodní odborná konference FORUM URBES MEDII Aevi, kterou každý rok pořádá naše společnost. Konference byla pořádána ve spolupráci s Wrocław University of Technology, University of Wrocław, The City Museum of Wrocław, The Monuments Board of the Slovak Republic a Budapest History Museum s finanční podporou z Visegrad Fund.

Od pondělí 22. do středy 24. září proběhl třináctý ročník konference FUMA v polské Wroclawi. Stejně jako v minulých letech, tak i této konferenci se účastnila řada odborníků z České republiky, Polska, Slovenska a Ruska. Tématem byla cihla a stavební keramika v městské architektuře středověku a novověku ve střední Evropě.

Více aktuálních informací k historii i budoucnosti konference najdete na: http://www.archaiabrno.org/home_cs/?acc=forum_urbes_2014 nebo <http://www.fuma.cz/cz/wroclaw2014>.

3.3.2 Přehledy archeologických výzkumů na Moravě a ve Slezsku za rok 2013

Společně s Muzeem města Brna jsme pořádali 23.–24. 04. 2014 pravidelnou konferenci Přehledy archeologických výzkumů na Moravě a ve Slezsku. Konference proběhla opět v prostorách Muzea města Brna na hradě Špilberk. Na konferenci byly prezentovány výsledky záchranných a systematických archeologických výzkumů i dlouhodobých projektů.

3.3.3. Archeologie a veřejnost 8/2014

Archaia Brno o. p. s., Ústav archeologie a muzeologie FF MU a Veřejná archeologie, o. s. pořádali konferenci Archeologie a veřejnost 8/2014. Tématem konference byla Archeologie ve svobodné společnosti (1989–2014). Konference Archeologie a veřejnost 8 si klade za cíl diskutovat o tom, kam se v uplynulých 25 letech posunula nebo jak se změnila archeologie a archeologická památková péče. Konala se 11. 12. 2014 v přednáškovém sále Technického muzea v Brně (Brno, Purkyňova 105).

Archeologie a veřejnost 8 je určena archeologům, studentům archeologie a příbuzných oborů, pracovníkům v oblasti vzdělávání a volnočasových aktivit, i odborníkům z prostředí památkové péče, architektům a pracovníkům státní správy a samosprávy i všem ostatním zájemcům o problematiku uchování archeologického dědictví.

3.4 Účast pracovníků Archaia Brno o. p. s. na odborných konferencích, seminářích a archeologických komisích

V průběhu roku 2014 se pracovníci společnosti účastnili řady domácích i zahraničních odborných konferencí, na kterých prezentovali výsledky své odborné práce. Seznamovali se tak i s výsledky práce svých kolegů, moderními metodami a trendy v archeologii a navazovali kontakty na poli interdisciplinární spolupráce.

3.4.1 Tuzemské konference

WORKSHOP KONZERVACE PROBLEMATICKÝCH MATERIÁLŮ V ARCHEOLOGII 20.–21. 2. 2014 – Olomouc

Irena Ženožičková – Gabriela Ondříková – Lenka Kosová: Konzervace vodou nasyceného dřeva ze záchranných archeologických výzkumů

1. KOLOKVIUM O VRCHOLNĚ A POZDNĚ STŘEDOVĚKÉ KERAMICE 18.–19. 3. 2014 – Plzeň

Kateřina Doležalová – Karel Slaviček – Zdeňka Bočková – Jakub Těsnohlídek – Jana Mazáčková: Studium středověké keramiky z hradu Rokštejna a jeho zázemí.

Lenka Sedláčková – Rudolf Procházka: Glazovaná keramika vrcholného středověku (1250–1450) v brněnských nálezech

POSTER:

Lenka Sedláčková: Nálezy středověkých kamenin v Brně

DĚJINY STAVEB 14 20.–23.3. 2014 – Nečtiny

Miroslav Dejmal – Jiří Grünseisen – Miroslav Plaček – Michal Vágner: Průzkum hradu Dalečína

Hynek Zbranek: Nově odkryté historické konstrukce v areálu zámecké jízďárny v Lednici

Václav Kolařík – David Merta – Jiří Pokorný: Bývalá rychta v Sebranicích čp. 36, aneb co ukázal prohloubený SHP a záchranný archeologický výzkum

David Merta – Marek Peška: K možnostem poznání funkčního uspořádání vrcholně středověkého měšťanského domu (na příkladu Brna, Jihlavy a Znojma)

ARCHEOLOGICKÉ VÝZKUMY V ČECHÁCH 2013 8.–9. 4. 2014 – Praha

Tomasz Cymbalak – Miroslav Dejmal: Výzkum proluky a domu čp. 135 na nároží Národní a Mikulandské ulice, Praha 1 - Nové Město

ARCHEOLOGIA TECHNICA 33 15.4. 2014 – Technické muzeum v Brně

Petr Kos – Petr Holub: Vápenky a cihelny u hradu Vildenberk u Pozořic

Miroslav Dejmal – Miloš Gregor: Tzv. potravinářské pece ve světle přírodovědných analýz

Václav Kolařík – David Merta – Marek Peška: Pec pozdně středověké kuchyně bývalého kláštera premonstrátek v Dolních Kounicích

CHOV KONÍ KNÍŽAT Z LICHTENŠTEJNA NA JIŽNÍ MORAVĚ A DOLNÍM RAKOUSKU I.

16. 4. 2014 – Lednice

Hynek Zbranek: Obnova zámeckých jízdáren v Lednici z pohledu archeologa

PŘEHLED ARCHEOLOGICKÝCH VÝZKUMŮ NA MORAVĚ A VE SLEZSKU V ROCE 2013

23.–24. 4. 2014 – Brno

kolektiv Archaia Brno o. p. s.: Výzkumy v historickém jádru města Brna (Vídeňská – Medica, Garáže Janáčkovy divadlo, Česká 6 – přestavba domu, Palác Edison, Jakubská 7 – rekonstrukce domu, Sanace podzemí – Pekařská a Bašty, BD Kopečná – Studánka, Kopečná 9 – výstavba BD)

kolektiv Archaia Brno o. p. s.: Výzkum v tzv. barokním konventu v bývalém klášteře premonstrátek v Dolních Kounicích

Hynek Zbranek – Miroslav Dejmal: Výzkum doprovázející rehabilitaci zámeckých jízdáren v Lednici

Václav Kolařík – David Merta: Výzkum domu č. p. 36 v Sebranicích

kolektiv Archaia Brno o. p. s., pracoviště Jihlava: Archeologické výzkumy na Vysočině (Jihlava, Palackého 18; Telč, nám. Zachariáše z Hradce 48, Moravské Budějovice, nám. ČSA, nám. Míru)

Miroslav Dejmal – Jiří Grünseisen – Miroslav Plaček – Michal Vágner: NAKI Historické využívání krajiny Českomoravské vrchoviny v pravěku a středověku – sekce hrady

FORUM ARCHAEOLOGIAE POST-MEDIAEVALIS 29.–30. 4. 2014 – Praha

Tomasz Cymbalak – Miroslav Dejmal: Soubor figurálních plastik z novoměstské lokality Palác Národní v Praze

Štěpán Černoš – Petr Duffek – Petr Hejhal – Aleš Hoch – Petra Robotková: Telč, náměstí Zachariáše z Hradce čp. 48. Archeologický výzkum v domě hrnčíře

POČÍTAČOVÁ PODPORA V ARCHEOLOGII 13 28.–30. 5. 2014 Svatka

Petr Dresler – Jiří Grünseisen – Jiří Macháček – Peter Milo – Anna Pankowská – Klára Šabatová: Od makro k mikroGISu. Výzkumy české expedice v rakouském Bernhardsthalu I

POSTER

Václav Kolařík – David Merta – Marek Peška – Vilém Walter: Virtuální modely města Brna pro roky 1400, 1645 a 1749

VEŘEJNÉ PROSTORY VE STŘEDOVĚKU 4.–5. 6. 2014 – Olomouc

David Merta – Marek Peška – Antonín Zůbek: Jakubské náměstí v Brně, archeologické výzkumy a památková péče

David Merta–Marek Peška–Antonín Zůbek: Kostel sv. Mikuláše na Dolním trhu v Brně

KONFERENCE KONZERVÁTORŮ-RESTAURÁTORŮ 9.–11. 9. 2014 – Ústí nad Labem**POSTER:**

Lenka Kosová – Gabriela Ondříková – Anežka Slavíková – Irena Ženožičková – Pavel Staněk: Konzervace kožené boty z druhé poloviny 14. století

SKLÁŘSTVÍ NA VYSOČINĚ A V DOLNÍM RAKOUSKU 11.–12. 9. 2014 – Havlíčkův Brod
Hedvika Sedláčková – Dana Rohanová: Sklo na Moravě/Glass in Mähren (1650-1700)

**VÝROBNÍ, MONTÁNNÍ A ŘEMESLNÁ ČINNOST NA VENKOVĚ A JEJÍ VLIV NA
UTVÁŘENÍ VESNICKÝCH SÍDEL A ZÁSTAVBY** 10.–12. 9. 2014 – Karlova Studánka

Merta David: K současným možnostem archeologického výzkumu žijící vesnice (na příkladu
Dolních Heršpic č.p. 10 a Sebranic č.p. 35)

ARCHAEOLOGIA HISTORICA 46 16.–19. 9. 2014 – Prešov

Miroslav Dejmal – Jiří Grünseisen – Miroslav Plaček – Michal Vágner: Průzkum a
dokumentace hradu Dalečína

David Merta – Marek Peška: Výzkum doprovázející rekonstrukci tzv. barokní kvadratury v
bývalém klášteře premonstrátek v Dolních Kounicích

Pavel Staněk: Ženský klášter v Doubravníku

Aleš Hoch – Marek Peška – Pavel Staněk: Kožené artefakty z České ulice v Brně

FORUM URBES MEDII AEVI XIII 22.–24. 9. 2014 – Wrocław

Tomasz Cymbalak – Miroslav Dejmal: Brick Spit-supports – a Little Known Part of Kitchen
Furnaces

Petr Holub – Václav Kolařík – David Merta – Marek Peška – Antonín Zůbek: Notes on the Use
of Bricks in Architecture of the High Middle Ages in South Moravia in the Light of New
Research

Petr Holub – Václav Kolařík – David Merta – Marek Peška – Antonín Zůbek: Medieval
Brickyards in Brno

POSTER:

David Merta – Marek Peška: Tall Bricks as the Symbol of the Luxembourg Gothic in Brno

Petr Holub – Václav Kolařík: Relief Floor Tiles from Medieval Brno

Marek Peška: Mosaic Floors from the 13th Century in South Moravia

ČTYŘI LÉTA DO POLE OKOVANÁ I 24. 9. 2014 – Praha

Jan Petřík – Jakub Těsnohlídek – Richard Bíško – Jiří Zubalík – Michal Hlavica – Martin Vojtas
– Jiří Kadlec – Libor Petr – Martin Drobňák: Archeologický průzkum terénních reliktních
karpatského bojiště na východním Slovensku, teoreticko-metodologický úvod

XXXII. MIKULOVSKÉ SYMPOZIUM 22.–23. 10. 2014 – Mikulovský zámek

Miroslav Dejmal: Řeka Morava a její vliv na podobu středověkého osídlení ve Veselí nad
Moravou

ČESKÁ A SLOVENSKÁ KONFERENCE O SKLE 5.–7. 11. 2014 – Žďár nad Sázavou

Hedvika Sedláčková – Dana Rohanová: Vývoj chemického složení a technologie výroby skla v
Čechách a na Moravě od 13. do 18. století

PREZENTACE A REKONSTRUKCE ARCHEOLOGICKÝCH OBJEKTŮ 14.–16. 11. 2014 –
Deštné v Orlických horách

Zdeňka Bočková – Kateřina Doležalová – Jana Mazáčková – Karel Slaviček – Jakub
Těsnohlídek: Experimentální výroba středověké keramiky v Panské Lhotě v roce 2014

RADNICE VE STŘEDOVĚKÝCH MĚSTECH 27. 11. 2014 – Praha

David Merta – Marek Peška – Pavel Staněk – Antonín Zůbek: Stará radnice v Brně. K dějinám
stavby

ARCHEOLOGIE A VEŘEJNOST 8/2014 11. 12. 2014 – Brno

Jakub Těsnohlídek – Miroslav Popelka: Problematika detektorové prospekce a příklad možné
spolupráce

Michal Hlavica – Jiří Zubalík – Jakub Těsnohlídek: Popularizace v zákopech - Zákopy.cz jako
platforma popularizace archeologie bojišť

3.4.2 Zahraniční konference**HIGHER EDUCATION COURSE STUDY DAYS ON VENETIAN GLASS APPROXIMATELY 1700'S** 2.–4. 4. 2014 – Benátky

Hedvika Sedláčková – Dana Rohanová: Moravian glass: from Renaissance to Baroque (1650–1700)

SEMINARUL ȘTIINȚIFIC DE ANTROPOLOGIE APLICATĂ 28. 8. 2014 – Chișinău, Molodova

Kateřina Doleřalov – Jakub Těsnohlídek: Departement of Archaeology and Museology in Brno – brief introduction of our work

ARGENTI FODINA 2014 10.–12. 9. 2014 – Bansk Štiavnica – Kammerhof

Petr Hrub: Archeologie na střeřdověķe hornick lokalitě Jihlava – Staré Hory zaĀala jiř v roce 1944

THE 1ST INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON POTTERY AND GLASS 17.–19. 9. 2014 – Wroclaw

Zdeňka BoĀkov – Kateřina Doleřalov – Jana MazĀkov – Karel SlavĀek – Jakub Těsnohlídek: Application of Experimental Archaeology in Medieval Pottery Research (e. g. Pottery from Bohemian-Moravian Highland)

Rudolf Procházka: Moravsk keramika v 10. ař 12. století – souĀasn stav poznání a jeho metodick problmy / Moravian pottery of the 10th-12th century-contemporary state of knowledge and methodological problems

Hedvika SedláĀkov – Dana Rohanov: Renaissance Table Glass from Brno, Bratislava and Viena (South Moravia, West Slovakia/Hungary and Low Austria)

POSTER:

Lenka SedláĀkov: Glazed pottery from the Vesel nad Moravou Castle

OBJEKT UND KULTURELLE PRAXIS IN MITTELALTER UND NEUZEIT 23.–26. 9. 2014 Mistelbach

Rudolf Procházka – Petr Holub – Lenka SedláĀkov: Der Umgang mit Abfällen im mittelalterlichen Brno

WIEŐ ZAGINIONA – STAN I PERSPEKTYWY BADAŃ 16.–17. 10. 2014 Chorzów

Jana MazĀkov – Kateřina Doleřalov – Jakub Těsnohlídek: Zanikl střeřdověķe vesnice na Moravě, dějiny bádání a stav výzkumu

ARCHAEOMONTAN 2014 23.–25. 10. 2014 – Dippoldiswalde

Matthias Schubert – Karel Mal – Petr Hrubý: Geochemische Untersuchungen an Funden der Grabung „Roter Hirsch“ in Dippoldiswalde – Ein Beitrag zu den Grabungsergebnissen

3.5 Odborné publikace pracovníků Archaia Brno o. p. s. za rok 2014

I v roce 2014 odborní pracovníci společnosti věnovali velký prostor publikační činnosti. Výsledky jejich práce jsou prezentovány v méně i více rozsáhlých článcích a studiích.

BOČKOVÁ, Z. – DOLEŽALOVÁ, K. – KOCHAN, Š. – MAZÁČKOVÁ, J. – SLAVÍČEK, K. – TĚSNOHLÍDEK, J. 2014

Experimentální výroba keramiky v Panské Lhotě, *Archaeologia historica* 39/1, 119–137.

BOROVSKÝ, T. – KOLAŘÍK, V. 2013

Měření a vnímání času. In: *Dějiny Brna 2. Středověké město*, 511–518.

ČERNÁ, L. – DEJMAL, M. – HOLUB, P. – KOLAŘÍK, V. – MERTA, D. – PEŠKA, M. – SEDLÁČKOVÁ, L. – ZBRANEK, H. – ZŮBEK, A. 2013

Brno (okr. Brno-město), *Přehled výzkumů* 54-2, 149–182.

ČERNÁ, L. – HOLUB, P. – KOLAŘÍK, V. – MERTA, D. – PEŠKA, M. – SEDLÁČKOVÁ, L. – ZŮBEK, A. 2014

Brno (okr. Brno-město), *Přehled výzkumů* 55-2, 171–205.

DEJMAL, M. 2014

Technické zařízení objevené na dvoře muzea v Žarošicích, *Vlastivědný věstník moravský* LXVI/3, 303–306.

DEJMAL, M. – GRÜNSEISEN, J. – MERTA, D. – VÁGNER, M. – ZBRANEK, H. 2014

Využití nedestruktivních metod při systematickém záchranném archeologickém výzkumu Horní tvrze v Kestřanech. In: *Archeologické prospekce a nedestruktivní archeologie v Jihočeském kraji, kraji Vysočina, Jihomoravském kraji a v Dolním Rakousku. Archeologické výzkumy v Jižních Čechách. Supplementum* 9, 77–86.

DEJMAL, M. – GRÜNSEISEN, J. – VÁGNER, M. – ZBRANEK, H. 2013

Zámecká jízdná v Lednici - záchranný archeologický výzkum, *Forum Urbes Medii Aevi* VII/1-2, 204–215.

DEJMAL, M. – LISÁ, L. – NÝVLTOVÁ FIŠÁKOVÁ, M. – BAJER, A. – PETR, L. – KOČÁR, P. – KOČÁROVÁ, R. – NEJMAN, L. – RYBNÍČEK, M. – SŮVOVÁ, Z. – CULP, R. – VAVRČÍK, H. 2014

Medieval Horse Stable; The Results of Multi Proxy Interdisciplinary Research, *PloS ONE* 9/3. Dostupné z: <http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0089273>.

DEJMAL, M. – OSTRÝ, C. 2013

Veselí nad Moravou, od osady k městu, *Forum Urbes Medii Aevi* VII/1–2, 84–97.

ERNÉE, M. – HRUBÝ, P. – MALÝ K. – TOMÁŠEK, M. – VALKONY, J. 2014

Raná exploatace exogenních akumulací zlata na Českokrumlovsku. Early exploitation of the secondary gold deposits by Český Krumlov, *Acta rerum naturalium* 16/2014, 85–108.

HEJHAL, P. 2014

I. Osídlování Pelhřimovska a počátky města. Příroda a člověk. Stopy pravěkých nálezů. In: *Martínek, Z. a kol., Pelhřimov. Dějiny českých, moravských a slezských měst*, 24–26.

HEJHAL, P. – HRUBÝ, P. 2014

I. Osídlování Pelhřimovska a počátky města. Příroda a člověk. Přírodní podmínky Pelhřimovska. In: *Martínek, Z. a kol., Pelhřimov. Dějiny českých, moravských a slezských měst*, 14–24.

HEJHAL, P. – HRUBÝ, P. – MARTÍNKOVÁ, L. 2014

I. Osídlování Pelhřimovska a počátky města. Osídlování a kolonizace. Lidé a krajina. In: Martínek, Z. a kol., Pelhřimov. Dějiny českých, moravských a slezských měst, 50–60.

HEJHAL, P. – HRUBÝ, P. – MARTÍNKOVÁ, L. 2014

I. Osídlování Pelhřimovska a počátky města. Osídlování a kolonizace. Nejstarší sídla v okolí Pelhřimova. In: Martínek, Z. a kol., Pelhřimov. Dějiny českých, moravských a slezských měst, 26–50.

HEJHAL, P. – HRUBÝ, P. – MARTÍNKOVÁ, L. 2014

I. Osídlování Pelhřimovska a počátky města. Počátky města Pelhřimova. Od místa k městu. In: Martínek, Z. a kol., Pelhřimov. Dějiny českých, moravských a slezských měst, 60–63.

HOCH, A. – DEJMAL, M. 2014

Dřevěné provozní vybavení z hradu ve Veselí nad Moravou, *Archaeologia historica* 39/1, 257–271.

HOLUB, P. – KYNCL, T. – MERTA, D. – ŠABATOVÁ, L. 2013

Zvonice minoritského kláštera v Brně, *Forum Urbes Medii Aevi* VII/1-2, 90–107.

HOLUB, P. – MERTA, D. 2013

Das Franziskanerkloster in Jamnitz, *Forum Urbes Medii Aevi* VII/1-2, 162–173.

HRUBÝ, P. 2014

Die Bergbauanfänge bei Jihlava/Iglau und der Einfluss des erzgebirgischen Bergbaus - Počátky těžby u Jihlavy a vliv krušnohorského hornictví. In: Regina Smolnik (Hrsg.), Silberrausch und Berggeschrey. Archäologie des mittelalterlichen Bergbaus in Sachsen und Böhmen. Stříbrná horečka a volání hor. Archeologie středověkého hornictví v Sasku a Čechách, 124–132.

HRUBÝ, P. 2014

Erzbergbau im Böhmischem-Mährischen Bergland. In: Tradition – Umgestaltung – Innovation: Transformationsprozesse im hohen Mittelalter. *Praehistorica* XXXI, Supplementum 2, 687–713.

HRUBÝ, P. 2014

Gojda, M. – John, J. a kol. 2013: Archeologie a letecké laserové skenování krajiny. Archaeology and airborne laser scanning of the landscape, *Památky archeologické CV*, 287–289.

HRUBÝ, P. 2014

K periodizaci počátku rané exploatace drahých kovů na Českomoravské vrchovině – Zur Periodisierung des Beginns der frühen Ausbeute von Edelmetallen in der Böhmischem - Mährischen Höhe. In: R. Smolnik (Hrsg.), *ArchaeoMontan* 2013. Krušná krajina – Erz(gebirg)landschaft – Ore landscape. Arbeits und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege, Beiheft 28, 147–155.

HRUBÝ, P. 2014

Od hertovního stříbra až téměř k minci neboli od hutí až téměř k mincovnám, *Archaeologia historica* 39/2, 609–637.

HRUBÝ, P. 2014

Přírodní podmínky Pelhřimovska. In: Martínek, Z. a kol., Pelhřimov. Dějiny českých, moravských a slezských měst. I. Osídlování Pelhřimovska a počátky města. Příroda a člověk. Nakladatelství Lidové noviny, 14–24.

HRUBÝ, P. V TISKU

Archeologie na středověké hornické lokalitě Jihlava – Staré Hory začala již v roce 1944 – Archaeology on the mediaeval mining site in Jihlava – Staré Hory has already begun in 1944, Argentifodina, zborník konferenčných prednášok.

HRUBÝ, P. – HEJHAL, P. – KOČÁR, P. – LIBOR, P. – MALÝ, K. 2014

Centrální Českomoravská vrchovina na prahu vrcholného středověku Archeologie, geochemie a rozborů sedimentárních výplní niv – Central Bohemian-Moravian Highlands on the threshold of the High Middle Ages Archaeology, geochemistry and the analyses of alluvial sediments. Spisy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity – Opera Universitatis Masarykianae Brunensis, Facultas philosophica 422.

HRUBÝ, P. – MALÝ, K. – SCHUBERT, M. 2014

Naturwissenschaftliche Untersuchungen an Funden der Grabung Roter Hirsch in Dippoldiswalde – Ein Beitrag zu den Grabungsergebnissen – Přírodovědné výzkumy nálezů z průzkumu lokality Roter Hirsch v Dippoldiswalde – příspěvek k výsledkům průzkumu. In: R. Smolnik (Hrsg.), ArchaeoMontan 2014. Ergebnisse und Perspektiven – Výsledky a výhledy. Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege, Beiheft 29, 223–228, 232–233.

HRUBÝ, P. – MARTÍNKOVÁ, L. 2014

I. Osídlování Pelhřimovska a počátky města. Počátky města Pelhřimova. Dvojí lokace Pelhřimova. Nejstarší sídla v okolí Pelhřimova. In: Martínek, Z. a kol., Pelhřimov. Dějiny českých, moravských a slezských měst, 63–70.

JORDÁNKOVÁ, H. – ROHANOVÁ, D. – SEDLÁČKOVÁ, H. 2014

Renesanční a barokní sklo z Mečové ulice v Brně, Brno v minulost a dnes 27, 11–48, 373–374, II–VII.

KOLAŘÍK, V. – MERTA, D. – POKORNÝ, J. 2014

Bývalá rychta v Sebranicích č. p. 36 (okr. Blansko). Počátek systematického výzkumu vesnické usedlosti, Dějiny staveb 2014, 211–220.

KYPTA, J. – BŘICHÁČEK, P. – JIŘÍK, J. – MERTA, D. 2013

Sociální souvislosti nálezů kachlů na Písecku. In: Gotické kamnové kachle na Písecku : výběrový katalog výstavy Obrazový svět pozdního středověku, 29–36.

MALANÍKOVÁ, A. – PROCHÁZKA, R. – SEDLÁČKOVÁ, H. 2013

Středověká brněnská domácnost. Středověká kuchyně a stolování. In: Dějiny Brna 2. Středověké město, 315–331.

MAZÁČKOVÁ, Jana, Kateřina DOLEŽALOVÁ a Jakub TĚSNOHLÍDEK. Zaniklé středověké vesnice na Moravě, dějiny bádání a stav výzkumu. Chorzów: Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie, 2016. s. 59-92, 350 s. ISBN 978-83-941769-5-2.

MERTA, D. 2013

Bývalý premonstrátský klášter v Brně – Zábrdovicích (poznámky ke středověkým stavebním dějinám), Forum Urbes Medii Aevi VII/1-2, 108–117.

PARMA, D. – ZAPLETALOVÁ, D. 2014

Pravěké osídlení Rajhradu a okolí. In: Kniha o Rajhradě. Dějiny města od nejstarších dob. Brno, 41–53.

PROCHÁZKA, R. – HLOŽEK, M. 2013

Opavský džbán v Brně? K otázce počátků vrcholně středověké glazované keramiky, Časopis Slezského muzea, Série B, 62, 231–244.

SEDLÁČKOVÁ, H. – ROHANOVÁ, D. – LESÁK, B. – ŠIMONČIČOVÁ-KOŮŠOVÁ, P. 2014

Medieval Glass from Bratislava (ca 1200–1450) in the Context of Contemporaneous Glass Production and Trade Contacts, *Památky archeologické CV*, 215–264.

TĚSNOHLÍDEK, J. 2014

Keramika jako náhodný nález povrchové prospekce. Brno: Archeoweb.cz.

TĚSNOHLÍDEK, J. – POPELKA, M. 2014

Amatérské detektorování z pohledu archeologie. Dostupné z: <http://www.zakopy.cz/amaterske-detektorovani-pohledu-archeologa/>

WALTER, V. 2014

Rekonstrukční virtuální modely města Brna, *Historická geografie* 40/1, 7–18.

WALTER, V. 2014

Vojenské mapy Brna a okolí 1:14 400 z let 1835 až 1872. In: *Výzkum historických cest v interdisciplinárním kontextu II*, 108–111.

ZAPLETALOVÁ, D. 2014

Raně středověké osídlení Rajhradu. In: *Kniha o Rajhradě. Dějiny města od nejstarších dob*. Brno, 55–65.

ZAPLETALOVÁ, D. 2014

Klášter do barokní přestavby – archeologické a uměleckohistorické poznatky. In: *Kniha o Rajhradě. Dějiny města od nejstarších dob*. Brno, 67–77.

ZŮBEK, A. 2013

Postup a metodika výzkumu v kryptě pod kostelem sv. Jakuba v Brně, *Forum Urbes Medii Aevi* VII/1-2, 216–226.

ŽENOŽIČKOVÁ, I. – ONDŘÍKOVÁ, G. – KOSOVÁ, L. 2014

Konzervace vodou nasyceného dřeva ze záchranných archeologických výzkumů, *Ročenka* 2013, 276–285.

4. POPULARIZAČNÍ A PEDAGOGICKÁ ČINNOST V ROCE 2014

Obdobně jako v předešlých letech jsme se snažili výsledky práce naší společnosti přiblížit odborné i laické veřejnosti. Dělo se tak nejen mnohými populárně-naučnými přednáškami ve spolupráci s některými vzdělávacími institucemi (tradičně knihovna Jiřího Mahena v Brně či Muzeum Vysočiny v Jihlavě).

4.1 Pedagogická činnost

Výuka na VŠ

Ústav archeologie a muzeologie, FF MU Brno:

Miroslav Dejmal:

FF:AEB_145 Feudální sídla ve střední Evropě (podzim 2014)

FF:AEB_146 Feudální sídla ve střední Evropě – praktické cvičení (podzim 2014)

Petr Hrubý:

FF:AEB_97 Středověká kolonizace, rýžovnictví a hornictví na západní Českomoravské vrchovině (jaro 2014)

Zpracování archeologického výzkumu a nálezová zpráva (duben 2014)

Školitel studentů doktorantského studia Mgr. Aleše Hocha a Mgr. Jakuba Těsnohlídka

Jakub Těsnohlídek:

FF:AEA_45 Praxe archeologické exkavace: workshop II (C) (3 týdny, jaro 2014)

FF:AEB_129 Praxe archeologické prospekce: workshop I (jaro a podzim 2014)

4.2 Jiná vzdělávací a výuková činnost

Jakub Těsnohlídek:

Vědeckovýzkumná činnost – systematický nedestruktivní výzkum bojiště 1. světové války na východním Slovensku v rámci projektu Zákopy.cz; systematické detektorové prospekce zaniklých sídel na Vysočině realizované v rámci projektů ÚAM FF MU, záchranných archeologických výzkumů Archaia Brno o. p. s. i badatelských výzkumů; osvětově-popularizační činnost, navazování spolupráce s amatérskými uživateli detektorů kovů

4.3 Přednášky pro veřejnost

Jakub Těsnohlídek:

Osvětové přednášky pro veřejnost na téma Detektory kovů a archeologie:

22. 2. 2014 Mezioborový workshop a setkání amatérských uživatelů detektorů kovů s archeology. Hrad Špilberk, Brno.

3. 4. 2014 Slovanský památník Staré město u Uherského Hradiště

8. 4. 2014 Muzeum Žďár nad Sázavou

Dana Zapletalová:

Vycházka pro veřejnost na Staré Zámky u Líšně s odborným výkladem v listopadu 2014

4.4 Experimentální archeologie

Stalo se již pravidlem, že se každoročně podílíme na akcích Technického muzea v Brně spojených s experimentální archeologií. Aktivně jsme se tak účastnili tradiční i **experimentální tavby železa** v areálu technické rezervace v Josefově pořádané 23.–24. 5. 2014.

Přípravy na letošní setkání v Moravském krase začaly v areálu huti Františky v sobotu 17. května, tedy týden před akcí. Začalo se s reparací a znovuvýstavbou železářských pecí (celkem čtyři, později přibyla jedna polská a jedna maďarská), od soboty byl také stavěn milíř, tentokrát z bukového dřeva (k vidění tak byli tesařící bukoví), který byl zapálen v pondělí. Počasí nepřálo, ale elán zúčastněných vše překonal. V průběhu týdne se uskutečnil tradiční vorkšop věnující se raně středověkému

železářství a kovářství. Mimo obvyklých účastníků z tuzemska byli přítomni kolegové z Maďarska, Slovenska, Rakouska, Francie a Polska. Zároveň takřka nepřetržitě probíhaly tavby v pecích, kterých se uskutečnilo dvanáct. Tavby byly jako vždy doprovázeny vědeckými, badatelskými i laickými pozorováními. Opravena byla hrnčířská pec i pec chlebová. Obnoven byl také ohradní plot, kdy opět byla zvolena košatina, která se v minulosti osvědčila jako trvanlivější. V páteční podvečer dorazila slovenská družina, ne tak početná jako v minulosti, jež měla tentokrát předvádět hlavně různá řemesla. Nikoliv boj a mečování. Vše potřebné se pro sobotní program podařilo zavčas připravit. V sobotu 24. května, bylo slunečno. Předpověď počasí meteorologům jako obvykle nevyšla. Žádný ze Slovanů také letos naštěstí nikomu nic neobětoval, což zřejmě bylo v tomto ohledu dobře. Od rána pracovala dvojice železářských pecí, peklo se v chlebové peci, dobíhal výpal keramiky, začal se rozebírat milíř. Z řemesel bylo předváděno soustružení na nožním soustruhu, mletí obilí na ručním mlýnku, prodávaly se placky, tepalo se, odlévalo z cínu, pletlo se, házelo oštěpem, vyráběl se kolomaz, odkapával alembik, točilo se na kruhu a kovalo v kovárně. Všechno pečení, odlévání a tavení se dařilo, podobně i výpal keramiky. Odbyt placek byl uspokojivý. Příchozí si mohli potravu tepelně upravit na ohni. Lidu se sešlo nepočítaně, někteří přijeli až z Prahy, celá akce vyzařovala přátelského ducha. Já (pozn. redakce: David Merta) jsem si odnesl dojem snad nejzdařilejšího Setkání za celou dobu jeho pořádání. Takže opět za rok, kdy bude 15. „jubilejní“ ročník.

4.5 Spolupráce na Internetové encyklopedii dějin města Brna

Naše společnost nadále podporuje projekt Internetová encyklopedie dějin Brna, jejímž cílem je přiblížit veřejnosti brněnskou historii i současnost.

4.6 Prezentace činnosti Archaia Brno o. p. s. v médiích

S výsledky odborné práce naší společnosti jsme širokou veřejnost seznamovali nejen na již zmíněných přednáškách, ale také pomocí tiskových zpráv a rozhovorů, poskytnutých médiím.

4.6.1 Zprávy v tisku

brnenskydenik.cz:

2. 5. 2014: Pod univerzitou našli archeologové pec na cihly
https://brnensky.denik.cz/zpravy_region/pod-univerzitou-nasli-archeologove-pec-na-cihly-20140502.html
2. 5. 2014: Rakve se vrací pod zem. Kostnice je kompletní
https://brnensky.denik.cz/zpravy_region/rakve-se-vraci-pod-zem-kostnice-je-kompletni-20140505.html
13. 5. 2014: Internetová encyklopedie dějin Brna slaví. A tahá mladé z hospod
https://brnensky.denik.cz/zpravy_region/internetova-encyklopedie-dejin-brna-slavi-a-taha-mlade-z-hospod-20140513.html
26. 5. 2014: Objevy na Zelném trhu: pravěký sklad obilí a kašna z 18. století
https://brnensky.denik.cz/zpravy_region/objevy-na-zelnaku-praveky-sklad-obili-nebo-kasna-z-osmnacteho-stoleti-20140525.html
21. 6. 2014: Objev archeologů na Zelném trhu: dětská kostra z doby bronzové
https://brnensky.denik.cz/zpravy_region/objev-archeologu-na-zelnem-trhu-detska-kostra-z-doby-bronzove-20140621.html
30. 6. 2014: Kostlivci zpod Zelného trhu ohrožují vánoční trhy na náměstí
https://brnensky.denik.cz/zpravy_region/kostlivci-zpod-zelneho-trhu-ohrozuji-vanocni-trhy-na-namesti-20140630.html
9. 8. 2014: Odborníky překvapila pohřbená husa i kráva
https://brnensky.denik.cz/zpravy_region/odborniky-prekvapila-pohrbena-husa-i-krava-20140808.html
18. 10. 2014: Na rozkopané ulice Minská a Horova se těší archeologové
https://brnensky.denik.cz/zpravy_region/na-rozkopane-ulice-minska-a-horova-se-tes-i-archeologove-20141017.html
8. 11. 2014: Archeologové objevili ve Vojtově ulici starý hřbitov
https://brnensky.denik.cz/zpravy_region/archeologove-objevili-ve-vojtove-ulici-stary-hrbitov-20141108.html

idnes.cz:

20. 1. 2014: Staveniště na ústupu. V historickém domě v centru Brna vyroste i park
https://brno.idnes.cz/palac-chlumeckych-se-otevre-na-jare-v-brne-f1a-/brno-zpravy.aspx?c=A140120_2024162_brno-zpravy_daj
9. 5. 2014: Městskou encyklopedii tvoří nadšenci už 10 let. Brnu ji jinde závidí
https://brno.idnes.cz/internetova-encyklopedie-dejin-brna-historie-fotky-fyd-/brno-zpravy.aspx?c=A140509_2063031_brno-zpravy_mich
29. 12. 2014: Průzkum Zelňáku se protáhl a prodražil, archeologům však odkryl poklady
https://brno.idnes.cz/opravy-a-objevy-na-zelnem-trhu-v-brne-dv9-/brno-zpravy.aspx?c=A141227_2126845_brno-zpravy_daj

parlamentnilisty.cz:

27. 4. 2014: První díl nových Dějin města Plzně byl představen veřejnosti
<http://www.parlamentnilisty.cz/politika/obce-voicum/Prvni-dil-novych-Dejin-mesta-Plzne-byl-predstaven-verejnosti-316874>

4.6.2 Zprávy v rozhlasu a televizi**ceskatelevize.cz:**

24. 2. 2014: Záhady Toma Wizarada. Mrtvá nevěsta od Devíti křížů
<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10123499335-zahady-toma-wizarada/314292320070003-mrtva-nevesta-od-deviti-krizu/titulky?kvalita=ad>

28. 4. 2014: Archeologové objevili pod náměstím historický pranýř
<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/1036525-archeologove-objevili-pod-namestim-historicky-pranyr>

23. 6. 2014: V jámě na obilí našli archeologové kostru dítěte z doby bronzové
<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/1028588-v-jame-na-obili-nasli-archeologove-kostru-ditete-z-doby-bronzove>

irozhlas.cz:

17. 12. 2014: Hračky dětí ve středověku
http://www.rozhlas.cz/leonardo/historie/_zprava/1426447

19. 12. 2014: Rozhovor s autorkou internetové encyklopedie dějin města Brna
http://www.rozhlas.cz/brno/hoste/_zprava/1434591

4.6.3 Zápisník

Od roku 2005 informujeme nejširší laickou i odbornou veřejnost o své činnosti, případně zajímavostech, které s ní nějakým způsobem souvisí (do roku 2014 včetně to bylo 687 zápisků, v roce 2014 bylo vytvořeno 45 zápisků). V roce 2009 jsme připojili Videozápisník, v němž jsou přes You Tube zprostředkovány tyto informace prostřednictvím videozáznamů (dnes je na YOU TUBE 21 Videozápisníků a 13 dalších videí z naší produkce).

Viz http://www.archaiabrno.org/home_cs/?acc=zapisnicek

4.6.4 „Nová media“

Kromě již tradičních webových stránek firmy (<http://www.archaiabrno.org>) Archaia Brno o. p. s. využívá od roku 2012 také další informační kanál v podobě stránek na Facebooku (<https://www.facebook.com/Archaia-Brno-ops-141677505920127/>).

**5. HOSPODAŘENÍ SPOLEČNOSTI ARCHAIA BRNO O. P. S. V ROCE
2014**

**ZPRÁVA
NEZÁVISLÉHO AUDITORA
o ověření účetní závěrky obecně prospěšné společnosti
ARCHAIA Brno o.p.s. k 31. 12. 2014**

Červen 2015

Ing. Ladislav Kolda, auditor 1359; Dářská 780, 198 00 Praha 14;

IČ 87326850

ZPRÁVA
NEZÁVISLÉHO AUDITORA
o ověření účetní závěrky obecně prospěšné společnosti
ARCHAIA Brno o.p.s. k 31. 12. 2014

Ověření přiložené účetní závěrky k 31.12.2014 společnosti ARCHAIA Brno o.p.s. se sídlem Brno, Bezručova 78/15, 602 00 Brno, IČ: 26268469, provedl auditor Ing. Ladislav Kolda, číslo oprávnění 1359.

Zpráva nezávislého auditora je určena pro zakladatele a Správní radu společnosti ARCHAIA Brno o.p.s.

Ověřil jsem přiloženou účetní závěrku společnosti ARCHAIA Brno o.p.s. k 31.12.2014, výkaz zisku a ztráty za období od 1.1.2014 do 31.12.2014 a přílohu této účetní závěrky, včetně popisu použitých významných účetních metod. Údaje o společnosti jsou uvedeny v příloze této účetní závěrky.

Odpovědnost statutárního orgánu účetní jednotky:

Za sestavení a věrné zobrazení účetní závěrky v souladu s českými účetními předpisy odpovídá statutární orgán společnosti ARCHAIA Brno o.p.s. Součástí této odpovědnosti je navrhnout, zavést a zajistit vnitřní kontroly nad sestavováním a věrným zobrazením účetní závěrky tak, aby neobsahovala významné nesprávnosti způsobené podvodem nebo chybou, zvolit a uplatňovat vhodné účetní metody a provádět dané situaci přiměřené účetní odhady.

Odpovědnost auditora:

Moji úlohou je vydat na základě provedeného auditu výrok k této účetní závěrce. Audit jsem provedl v souladu se zákonem o auditorech, Mezinárodními auditorskými standardy a souvisejícími aplikačními doložkami Komory auditorů České republiky. V souladu s těmito předpisy jsme povinni dodržovat etické normy a naplánovat a provést audit tak, abychom získali přiměřenou jistotu, že účetní závěrka neobsahuje významné nesprávnosti.

Audit zahrnuje provedení auditorských postupů, jejichž cílem je získat důkazní informace o částkách a skutečnostech uvedených v účetní závěrce. Výběr auditorských postupů závisí na úsudku auditora, včetně posouzení rizik, že účetní závěrka obsahuje významné nesprávnosti způsobené podvodem nebo chybou. Při posuzování těchto rizik auditor přihlédne

Ing. Ladislav Kolda, člen komory auditorů České republiky, tel.: 602610204, email: lkolda@volny.cz

k vnitřním kontrolám, které jsou relevantní pro sestavení a věrné zobrazení účetní závěrky. Cílem posouzení vnitřních kontrol je navrhnout vhodné auditorské postupy, nikoli vyjádřit se k účinnosti vnitřních kontrol.

Audit též zahrnuje posouzení vhodnosti použitých účetních metod, přiměřenosti účetních odhadů provedených vedením společnosti i posouzení celkové prezentace účetní závěrky.

Domnívám se, že získané důkazní informace tvoří dostatečný a vhodný základ pro vyjádření mého výroku.

Výrok auditora:

Podle mého názoru účetní závěrka podává věrný a poctivý obraz aktiv, pasiv a finanční situace společnosti ARCHAIA Brno o.p.s. k 31. prosinci 2014 a nákladů, výnosů a výsledku jejího hospodaření za období od 1.1 2014 do 31.12.2014 v souladu s českými účetními předpisy.

V Brně dne: 9.6.2015

Ing. Ladislav Kolda
číslo oprávnění 1359

Přílohy: Rozvaha
Výkaz zisku a ztráty
Příloha k účetní závěrce

ROZVAHA pro nevýdělečné organizace

v plném rozsahu

ke dni 31.12.2014

(v celých tisících Kč)

Název a sídlo účetní jednotky

ARCHAIA o.p.s.

Bezručova 78

Brno 2

60200

IČ
2 6 2 6 8 4 6 9

Označení a	AKTIVA b	Stav k prvnímu dni účetního období 1	Stav k poslednímu dni účetního období 2
A.	Dlouhodobý majetek celkem (A.I. + A.II. + A.III. + A.IV.)	806	567
A. I.	Dlouhodobý nehmotný majetek celkem (součet A.I.1. až A.I.7.)	322	322
A. I. 1.	Nehmotné výsledky výzkumu a vývoje	0	
2.	Software	322	322
3.	Ocenitelná práva	0	
4.	Drobný dlouhodobý nehmotný majetek	0	
5.	Ostatní dlouhodobý nehmotný majetek	0	
6.	Nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek	0	
7.	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný majetek	0	
A. II.	Dlouhodobý hmotný majetek celkem (součet A.II.1. až A.II.10.)	2 054	2 054
A. II. 1.	Pozemky	0	
2.	Umělecká díla, předměty a sbírky	0	
3.	Stavby	169	169
4.	Samostatné hmotné movité věci a soubory hmotných movitých věcí	1 885	1 885
5.	Pěstitelské celky trvalých porostů	0	
6.	Základní stádo a tažná zvířata	0	
7.	Drobný dlouhodobý hmotný majetek	0	
8.	Ostatní dlouhodobý hmotný majetek	0	
9.	Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	0	
10.	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek	0	
A. III.	Dlouhodobý finanční majetek celkem (součet A.III.1. až A.III.7.)	0	
A. III. 1.	Podíly v ovládaných a řízených osobách	0	
2.	Podíly v osobách pod podstatným vlivem	0	
3.	Dluhové cenné papíry držené do splatnosti	0	
4.	Zápůjčky organizačním složkám	0	
5.	Ostatní dlouhodobé zápůjčky	0	
6.	Ostatní dlouhodobý finanční majetek	0	
7.	Pořizovaný dlouhodobý finanční majetek	0	

IČ: 26268469

Označení a	AKTIVA b	Stav k prvnímu dni účetního období 1	Stav k poslednímu dni účetního období 2
A. IV.	Oprávký k dlouhodob. majetku celkem (součet A.IV.1 až A.IV.11.)	-1 570	-1 809
A. IV. 1.	Oprávký k nehmotným výsledkům výzkumu a vývoje	0	
2.	Oprávký k softwaru	-300	-322
3.	Oprávký k ocenitelným právům	0	
4.	Oprávký k drobnému dlouhodobému nehmotnému majetku	0	
5.	Oprávký k ostatnímu dlouhodobému nehmotnému majetku	0	
6.	Oprávký ke stavbám	-115	-121
7.	Oprávký k samostatným hmotným movitým věcem a souborům hmotných movitých věcí	-1 155	-1 366
8.	Oprávký k pěstitelským celkům trvalých porostů	0	
9.	Oprávký k základnímu stádu a tažným zvířatům	0	
10.	Oprávký k drobnému dlouhodobému hmotnému majetku	0	
11.	Oprávký k ostatnímu dlouhodobému hmotnému majetku	0	
B.	Krátkodobý majetek celkem (B.I. + B.II. + B.III. + B.IV.)	4 164	2 414
B. I.	Zásoby celkem (součet B.I.1. až B.I.9.)	430	312
B. I. 1.	Materiál na skladě	0	
2.	Materiál na cestě	0	
3.	Nedokončená výroba	0	
4.	Polotovary vlastní výroby	0	
5.	Výrobky	430	312
6.	Zvířata	0	
7.	Zboží na skladě a v prodejnách	0	
8.	Zboží na cestě	0	
9.	Poskytnuté zálohy na zásoby	0	
B. II.	Pohledávky celkem (součet B.II.1. až B.II.19.)	3 165	1 948
B. II. 1.	Odběratelé	2 943	1 771
2.	Směnky k inkasu	0	
3.	Pohledávky za eskontované cenné papíry	0	
4.	Poskytnuté provozní zálohy	222	176
5.	Ostatní pohledávky	0	
6.	Pohledávky za zaměstnanci	0	1
7.	Pohledávky za institucemi sociálního zabezpečení a veřejného zdravotního pojištění	0	
8.	Daň z příjmů	0	
9.	Ostatní přímé daně	0	
10.	Daň z přidané hodnoty	0	

IČ: 26268469

Označení a	AKTIVA b	Stav k prvnímu dni účetního období 1	Stav k poslednímu dni účetního období 2
B. II. 11.	Ostatní daně a poplatky	0	
12.	Nároky na dotace a ostatní zúčtování se státním rozpočtem	0	
13.	Nároky na dotace a ostatní zúčtování s rozpočtem orgánů územních samosprávných celků	0	
14.	Pohledávky za společníky sdruženými ve společnosti	0	
15.	Pohledávky z pevných termínovaných operací a opcí	0	
16.	Pohledávky z vydaných dluhopisů	0	
17.	Jiné pohledávky	0	
18.	Dohadné účty aktivní	0	
19.	Opravná položka k pohledávkám	0	
B. III.	Krátkodobý finanční majetek celkem (součet B.IV.1. až B.IV.8.)	444	59
B. III. 1.	Pokladna	9	6
2.	Ceniny	0	
3.	Účty v bankách	435	53
4.	Majetkové cenné papíry k obchodování	0	
5.	Dluhové cenné papíry k obchodování	0	
6.	Ostatní cenné papíry	0	
7.	Požizovaný krátkodobý finanční majetek	0	
8.	Peníze na cestě	0	
B. IV.	Jiná aktiva celkem (součet. B.IV.1. až B.IV.3.)	125	95
B. IV. 1.	Náklady příštích období	125	95
2.	Příjmy příštích období	0	
3.	Kursově rozdíly aktivní	0	
AKTIVA CELKEM (A. + B.)		4 970	2 981

IČ: 26268469

Označení a	PASIVA b	Stav k prvnímu dni účetního období 3	Stav k poslednímu dni účetního období 4
A.	Vlastní zdroje celkem (A.I. + A.II.)	1 678	- 467
A. I.	Jmění celkem (A.I.1. + A.I.2. + A.I.3.)	29	14
A. I. 1.	Vlastní jmění	29	14
2.	Fondy	0	
3.	Oceňovací rozdíly z přecenění finančního majetku a závazků	0	
A. II.	Výsledek hospodaření celkem (A.II.1. + A.II.2. + A.II.3.)	1 649	- 481
A. II. 1.	Účet výsledku hospodaření		-2 130
2.	Výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení	174	
3.	Nerozdělený zisk, neuhrazená ztráta minulých let	1 475	1 649
B.	Cizí zdroje celkem (B.I. + B.II. + B.III. + B.IV.)	3 292	3 448
B. I.	Rezervy celkem (B.I.1.)	0	
B. I. 1.	Rezervy	0	
B. II.	Dlouhodobé závazky celkem (součet B.II.1. až B.II.7.)	849	692
B. II. 1.	Dlouhodobé bankovní úvěry	849	692
2.	Vydané dluhopisy	0	
3.	Závazky z pronájmu	0	
4.	Přijaté dlouhodobé zálohy	0	
5.	Dlouhodobé směnky k úhradě	0	
6.	Dohadné účty pasivní	0	
7.	Ostatní dlouhodobé závazky	0	
B. III.	Krátkodobé závazky celkem (součet B.III.1. až B.III.23.)	2 443	2 756
B. III. 1.	Dodavatelé	1 163	801
2.	Směnky k úhradě	0	
3.	Přijaté zálohy	91	
4.	Ostatní závazky	21	86
5.	Zaměstnanci	514	1 019
6.	Ostatní závazky vůči zaměstnancům	89	138
7.	Závazky k institucím sociálního zabezpečení a veřejného zdravotního pojištění	277	230
8.	Daň z příjmů	-25	-25
9.	Ostatní přímé daně	48	5
10.	Daň z přidané hodnoty	126	354
11.	Ostatní daně a poplatky	1	2
12.	Závazky ze vztahu k státnímu rozpočtu	0	
13.	Závazky ze vztahu k rozpočtu orgánů územních samosprávních celků	0	
14.	Závazky z upsaných nesplacených cenných papírů a podílů	0	

IČ: 26268469

Označení a	PASIVA b	Stav k prvnímu dni účetního období 3	Stav k poslednímu dni účetního období 4
B. III.15.	Závazky ke společníkům sdruženým ve společnosti	0	
16.	Závazky z pevných termínovaných operací a opcí	0	
17.	Jiné závazky	5	15
18.	Krátkodobé bankovní úvěry	0	
19.	Eskontní úvěry	0	
20.	Vydané krátkodobé dluhopisy	0	
21.	Vlastní dluhopisy	0	
22.	Dohadné účty pasivní	133	131
23.	Ostatní krátkodobé finanční výpomoci	0	
B. IV.	Jiná pasiva celkem (součet B.IV.1. až B.IV.3.)	0	
B. IV. 1.	Výdaje příštích období	0	
2.	Výnosy příštích období	0	
3.	Kursově rozdíly pasivní	0	
PASIVA CELKEM (A. + B.)		4 970	2 981

Sestaveno dne: 20.5.2015	Podpisový záznam statutárního orgánu účetní jednotky nebo podpisový záznam fyzické osoby, která je účetní jednotkou
Právní forma účetní jednotky o.p.s.	Osoba odpovědná za účetnictví (jméno a podpis) David Merta
Předmět podnikání archeologický výzkum	Osoba odpovědná za účetní závěrku (jméno a podpis) David Merta tel.: linka:

VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY**pro nevýdělečné organizace****v plném rozsahu****ke dni 31.12.2014****(v celých tisících Kč)**

Název a sídlo účetní jednotky

ARCHAIA o.p.s.

Bezručova 78

Brno 2

60200

IČ

2 6 2 6 8 4 6 9

Označení a	NÁKLADY b	Činnost		
		hlavní 1	hospodářská 2	celkem 3
A. I.	Spotřebované nákupy celkem (součet A. I. 1. až A. I. 4.)	989		989
1.	Spotřeba materiálu	750		750
2.	Spotřeba energie	239		239
3.	Spotřeba ostatních neskladovatelných dodávek			
4.	Prodané zboží			
A. II.	Služby celkem (součet A. II. 5. až A. II. 8.)	5 749		5 749
5.	Opravy a udržování	103		103
6.	Cestovné	179		179
7.	Náklady na reprezentaci	3		3
8.	Ostatní služby	5 464		5 464
A. III.	Osobní náklady celkem (součet A. III. 9. až A. III. 13.)	10 503		10 503
9.	Mzdové náklady	8 143		8 143
10.	Zákonné sociální pojištění	2 106		2 106
11.	Ostatní sociální pojištění			
12.	Zákonné sociální náklady	254		254
13.	Ostatní sociální náklady			
A. IV.	Daně a poplatky celkem (součet A. IV. 14. až A. VI. 16.)	61		61
14.	Daň silniční	10		10
15.	Daň z nemovitostí			
16.	Ostatní daně a poplatky	51		51
A. V.	Ostatní náklady celkem (součet A. V. 17. až A. V. 24.)	376		376
17.	Smluvní pokuty a úroky z prodlení	1		1
18.	Ostatní pokuty a penále	17		17
19.	Odpis nedobytné pohledávky	119		119
20.	Úroky	76		76
21.	Kursově ztráty	2		2
22.	Dary			
23.	Manka a škody			
24.	Jiné ostatní náklady	161		161

IČ: 26268469

Označení a	NÁKLADY b	Činnost		
		hlavní 1	hospodářská 2	celkem 3
A. VI.	Odpisy, prodaný majetek, tvorba rezerv a opravných položek celkem (součet A. VI. 25. až A. VI. 30.)	238		238
25.	Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	238		238
26.	Zůstatková cena prodaného dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku			
27.	Prodané cenné papíry a podíly			
28.	Prodaný materiál			
29.	Tvorba rezerv			
30.	Tvorba opravných položek			
A. VII.	Poskytnuté příspěvky celkem (A. VII. 31. + A. VII. 32.)			
31.	Poskytnuté příspěvky zúčtované mezi organizačními složkami			
32.	Poskytnuté členské příspěvky			
A.VIII.	Daň z příjmů celkem			
33.	Dodatečné odvody daně z příjmů			
	NÁKLADY CELKEM (A.I. + A.II. + A.III. + A.IV. + A.V. + A.VI. + A.VII. + A.VIII.)	17 916		17 916

iČ: 26268469

Označení a	VÝNOSY b	Činnost		
		hlavní 1	hospodářská 2	celkem 3
B. I.	Tržby za vlastní výkony a za zboží celkem (součet B. I. 1. až B. I. 3.)	13 477		13 477
1.	Tržby za vlastní výrobky	5		5
2.	Tržby z prodeje služeb	13 472		13 472
3.	Tržby za prodané zboží			
B. II.	Změny stavu vnitroorganizačních zásob celkem (součet B. II. 4. až B. II. 7.)	-118		-118
4.	Změna stavu zásob nedokončené výroby			
5.	Změna stavu zásob polotovarů			
6.	Změna stavu zásob výrobků	-118		-118
7.	Změna stavu zvířat			
B. III.	Aktivace celkem (součet B. III. 8. až B. III. 11.)			
8.	Aktivace materiálu a zboží			
9.	Aktivace vnitroorganizačních služeb			
10.	Aktivace dlouhodobého nehmotného majetku			
11.	Aktivace dlouhodobého hmotného majetku			
B. IV.	Ostatní výnosy celkem (součet B. IV. 12. až B. IV. 18.)	120		120
12.	Smluvní pokuty a úroky z prodlení			
13.	Ostatní pokuty a penále			
14.	Platby za odepsané pohledávky			
15.	Úroky			
16.	Kursově zisky			
17.	Zúčtování fondů	15		15
18.	Jiné ostatní výnosy	105		105
B. V.	Tržby z prodeje majetku, zúčtování rezerv a opravných položek celkem (součet B. V. 19. až B. V. 25.)			
19.	Tržby z prodeje dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku			
20.	Tržby z prodeje cenných papírů a podílů			
21.	Tržby z prodeje materiálu			
22.	Výnosy z krátkodobého finančního majetku			
23.	Zúčtování rezerv			
24.	Výnosy z dlouhodobého finančního majetku			
25.	Zúčtování opravných položek			

IC: 26268469

Označení a	VÝNOSY b	Činnost		
		hlavní 1	hospodářská 2	celkem 3
B. VI.	Přijaté příspěvky celkem (součet B. VI. 26. až B. VI. 28.)			
26.	Přijaté příspěvky zúčtované mezi organizačními složkami			
27.	Přijaté příspěvky (dary)			
28.	Přijaté členské příspěvky			
B. VII.	Provozní dotace celkem (B. VII. 29.)	2 307		2 307
29.	Provozní dotace	2 307		2 307
	VÝNOSY CELKEM (B. I. + B. II. + B. III. + B. IV. + B. V. + B. VI. + B. VII.)	15 786		15 786
C.	Výsledek hospodaření před zdaněním (VÝNOSY CELK. - NÁKLADY CELK.)	-2 130		-2 130
34.	Daň z příjmů			
D.	Výsledek hospodaření po zdanění (C. - 34.)	-2 130		-2 130

Sestaveno dne: 20.5.2015	Podpisový záznam statutárního orgánu účetní jednotky nebo podpisový záznam fyzické osoby, která je účetní jednotkou
Právní forma účetní jednotky o.p.s.	Osoba odpovědná za účetnictví (jméno a podpis) David Merta
Předmět podnikání Archeologický výzkum	Osoba odpovědná za účetní závěrku (jméno a podpis) David Merta
	tel.: linka:

Příloha k účetní závěrce za rok 2014 dle § 30 vyhlášky 504/2002 Sb.

Účetní jednotka: ARCHAIA Brno, o.p.s.
Bezručova 78/15, 602 00 Brno
DIČ: CZ26268469
Registrovaná u KS v Brně, Oddíl O, vložka 180

Právní forma: obecně prospěšná společnost
Datum vzniku: 21. listopadu 2001

Předmět činnosti:

- a) Provádění terénních, dokumentačních, technických, laboratorních prací na archeologických výzkumech prováděných oprávněnými archeologickými organizacemi na archeologických lokalitách
- b) Provádění stavebně historických průzkumů na ohrožených lokalitách a historických objektech
- c) Vědeckovýzkumná činnost v oblasti archeologie a historie
- d) Publikační činnost, včetně vydávání a rozšiřování odborných a vzdělávacích publikací z oblasti archeologie, historie a památkové péče
- e) Výchova a vzdělávání v oblasti archeologie, historie a památkové péče, včetně pořádání výstav, přednášek, seminářů a kurzů
- f) Správa a odborné zpracování movitých archeologických památek a jejich příprava pro předání do muzeí
- g) Konzultační, poradenská a informační činnost v oblasti archeologie, historie a památkové péče
- h) Konzervace a speciální analýzy archeologických nálezů
- i) Provádění archeologických výzkumů a archeologických lokalitách dle z.č. 20/1987 Sb. O památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

Rozvahový den: 31.12.2014
Okamžik sestavení účetní závěrky: 20.5.2015
Osoba odpovědná za účetnictví: David Merta – výkonný ředitel společnosti
Osoba odpovědná za účetní závěrku: David Merta

Zakladatel: ARCHAIA, Praha 1, Bílkova 21, IČ: 45245932

Organizační struktura podniku a její změny v průběhu roku:

Vedení podniku je v místě sídla společnosti. Společnost má detašované pracoviště v Jihlavě.

Změny a dodatky, provedené v uplynulém období v OR:

V roce 2014 nedošlo k žádným změnám v obchodním rejstříku.

Členové statutárního orgánu k 31.12.2014:**Správní rada:**

Předseda: Mgr. Jaroslav Podliska, Ph.D.
 Člen: Prof. PhDr. Josef Unger, CSc.
 Člen: Doc.PhDr. Zdeněk Měřínský, CSc.

Dozorčí rada:

Předseda: PhDr. Michal Bureš
 Člen: Mgr. Pavlína Kalábková
 Člen: Doc. PhDr. Jan Klápště, CSc.

Výkonný ředitel: pan David Merta

Název a sídlo společností, v nichž má účetní jednotka majetkový podíl:

ARCHAIA Brno o.p.s. nemá k datu 31.12.2014 žádný podíl v jiné společnosti. Stala se pouze zakladatelem společnosti Archaia Olomouc o.p.s. se sídlem Laštůvkova 713/10, 635 00 Brno, Bystrc, IČ: 27713725. Tato společnost byla zapsána v obchodním rejstříku k datu 27.prosince 2006.

Mzdy a zaměstnanci:

Průměrný počet zaměstnanců v roce 2014	42
Mzdové náklady celkem:	8.143 tis. Kč
Odměny členům správní a dozorčí rady:	0,- Kč
Zákonné sociální pojištění – účet 524	2.106 tis. Kč
Zákonné sociální náklady – účet 527	254 tis. Kč

V roce 2014 nebyly členům správní a dozorčí rady poskytnuty žádné půjčky, úvěry, záruky ani jiná peněžitá či nepeněžitá plnění. V roce 2014 nebyli v pracovně právním vztahu žádní rodinní příslušníci členů správní a dozorčí rady ani s nimi nebyly uzavřeny žádné obchodní smlouvy či jiné smluvní vztahy.

Informace o použitých účetních metodách a obecných účetních zásadách a způsobech oceňování**Způsob ocenění:**

- zásob nakupovaných:* nakupované zásoby jsou oceňovány pořizovací cenou
zásob vytvářených ve vlastní režii: jsou vytvářeny publikace (sborníky) a jsou evidovány jako výrobky. Ocenění bylo provedeno způsobem B dle kalkulace vlastních nákladů.
- hmotného a nehmotného majetku vytvářeného vlastní činností:*
ve vlastní režii není majetek vytvářen
- hmotného a nehmotného majetku pořízeného nákupem:* ocenění v pořizovacích cenách
- cenných papírů a majetkových účastí*
způsob není stanoven, neboť firma nemá tento majetek v účetní evidenci
- příchovků a přírůstků zvířat:* způsob není stanoven, nejsou v účetní evidenci

Způsob stanovení reprodukční pořizovací ceny: RPC nebyla k ocenění majetku použita. Změny způsobů oceňování, postupů odepisování a postupů účtování: nebyly

Způsob stanovení odpisových plánů pro dlouhodobý majetek: společnost má v evidenci dlouhodobý majetek. Odpisové plány jsou stanovovány individuálně na každý jednotlivý majetek rozhodnutím statutárního orgánu. Drobný dlouhodobý majetek, který je na základě individuálního rozhodnutí společnosti účetně odpisován. Ve srovnání s minulým účetním obdobím nedošlo k žádným podstatným změnám ve způsobu oceňování a postupů účtování.

Společnost účtuje o pohybu zásob způsobem B.

Účetní data jsou vedena a uschována na technickém nosiči dat a řídí se zákonem č. 563/1991 Sb. O účetnictví a účetními osnovami a postupy. Účetnictví je vedeno na PC – účetním SW POHODA firmy Stormware s.r.o.

Způsob uplatněný při přepočtu údajů v cizích měnách na českou měnu:

Při přepočtu účetních zápisů v cizích měnách na českou měnu byl použit aktuální směnný kurz vyhlášený Českou národní bankou, a to k datu uskutečnění účetního případu. K datu sestavení účetní závěrky byl proveden přepočet majetku a závazků kurzem ČNB, platným k datu 31.12.2014.

Doplňující informace k rozvaze a výkazu zisků a ztráty

Ve výkazech jsou uvedeny všechny významné položky, podstatné pro hodnocení finanční, majetkové a důchodové pozice společnosti. Mezi datem účetní závěrky a datem jejího schválení nedošlo k žádným rozhodným skutečnostem ve stavu aktiv a pasiv.

Rozpis hmotného majetku, který je zatížen zástavním právem, popř. u nemovitostí věcným břemenem, a uvedení povahy a formy tohoto zajištění: Nejsou

Pohledávky:

Souhrnná výše pohledávek k 31.12.2014: 1.771 tis. Kč

Pohledávky po splatnosti 5 let:

K datu 31.12.2014 nejsou evidovány žádné pohledávky starší pěti let.

Pohledávky zajištěné ručením jiného subjektu:

K datu 31.12.2014 nejsou evidovány žádné pohledávky zajištěné ručením jiného subjektu.

Pohledávky kryté dle zástavního práva: nejsou

K datu 31.12.2014 nejsou evidovány žádné pohledávky zajištěné zástavním právem.

Vlastní jmění:

Ke změnám vlastního jmění v průběhu roku 2014 došlo z titulu vyúčtování hospodářského výsledku za rok 2013 – zisku v celkové výši 111.376,26 Kč a to na účet 932 Nerozdělený zisk minulých let.

Vlastním jměním je také na účtu 901 evidována dotace na pořízení dlouhodobého majetku v zůstatku 13.762,- Kč.

Závazky:

Souhrnná výše závazků k 31.12.2014: 801 tis. Kč

Závazky po splatnosti 5 let:

K datu 31.12.2014 nejsou evidovány žádné závazky starší pěti let.

Závazky kryté podle zástavního práva:

K datu 31.12.2014 nejsou evidovány žádné závazky zajištěné zástavním právem.

Závazky vůči státu:

- DPPO	-25
- Daň z příjmů zaměstnanci	5 tis.
- Odvod DPH	354 tis.

Závazky vůči MSSZ a zdravotním pojišťovnám:

- MSSZ	161 tis.
- Zdravotní pojišťovny	61 tis.

Jedná se o odvody pojistného za zaměstnance za období 12/2014, splatné v 01/2015.

Odvody pojistného byly uhrazeny v řádném termínu do 31.1.2015.

Závazky vůči zaměstnancům: 1019 tis. Kč

Přijaté dary: Společnost v roce 2014 nepřijala žádné dary.

Veřejné sbírky: Společnost v roce 2014 neuspořádala žádnou veřejnou sbírku.

Rezervy: V roce 2014 nebyly tvořeny ani čerpány rezervy.

Členění výsledku hospodaření:

Společnost v účetním období 2014 dosáhla pouze příjmů z hlavní činnosti. Neprováděla žádnou hospodářskou činnost.

Výnosy podle hlavních činností v tis.:

Druh činností – výnosů (tržeb)	Hlavní činnost	Hospodářská činnost
Tržby za vlastní výrobky (publikace)	5	0
Tržby z prodeje služeb	13.472	0
Tržby ostatní	105	0
Změna stavu zásob výrobků a nedokončené výroby	-118	0
Kurzové zisky	0	0
Zúčtování fondů dotací	2.322	0
Úroky	0	0
Zúčtování opravných položek	0	0
Celkem	15.786	0

Provozní dotace:

V roce 2014 činily přijaté provozní dotace celkovou částku 2.308 tis Kč. Tato částka není dle ustanovení zákona předmětem daně z příjmů právnických osob. Současně jsou vylučovány z daňových nákladů výdaje spojené s účelem, na který byla provozní dotace určena. Investiční část dotace činila 0 tis. Kč a je evidována na účtu 901. Tato bude postupně zúčtovávána do výnosů ve výši nákladů s investicí spojenými (odpisy předmětného hmotného majetku).

Výzkum a vývoj:

V roce 2014 nebyly vynaloženy žádné náklady na výzkum a vývoj.

Způsob zjištění základu daně:

Při zjištění základu daně vycházíme z hospodářského výsledku. V roce 2009 bylo dosaženo ztráty 322.417,- Kč a byl vyměřen základ daně 0,- Kč. V roce 2010 bylo dosaženo ztráty 222.222,- Kč. V roce 2011 bylo dosaženo ztráty 494.162,- Kč. Výdaje přesahují výdaje, proto je při stanovení základu daně postupováno dle ustanovení § 18/4/a zákona o daních z příjmů. Příjmy i výdaje za hlavní činnost nejsou předmětem daně a daňovým přiznáním je vyměřen daňový základ 0,- Kč. V roce 2012 bylo dosaženo zisku 632.191,41 Kč – daňová povinnost činí 63 tis Kč. V roce 2013 bylo dosaženo zisku 111.376,26 Kč, bylo využito ustanovení § 20/7 – je vyměřena daňová povinnost 0,- Kč. V roce 2014 bylo dosaženo ztráty 2.129.905,73 Kč. Výdaje přesahují výdaje, proto je při stanovení základu daně postupováno dle ustanovení § 18/4/a zákona o daních z příjmů. Příjmy i výdaje za hlavní činnost nejsou předmětem daně a daňovým přiznáním je vyměřen daňový základ 0,- Kč.

Zpracoval: Ing. Šárka Mertová

6 KONTAKTY**pracoviště Brno**

Bezručova 78/15, 602 00 Brno
tel.: +420 545 214 069
e-mail: brno@archaiabrno.cz

pracoviště Jihlava

Židovská 26, 586 01 Jihlava
tel.: +420 567 210 021
e-mail: archaiaJihlava@volny.cz

pracoviště Opava

Bezručovo náměstí 1147/1, 746 01 Opava–Předměstí
tel.: +420 553 714 441

Bc. Lucie Černá
+420 777 239 989
lcerna@archaiabrno.cz

Bc. Štěpán Černoš
+420 777 239 037
archaiaJihlava@volny.cz

Michal Daňa, DiS.
+420 777 239 047
archaiaJihlava@volny.cz

Mgr. Miroslav Dejmal
+420 777 239 043
mdejmal@archaiabrno.cz

Petr Duffek
+420 777 239 433
archaiaJihlava@volny.cz

Mgr. Petr Hejhal, Ph.D.
+420 777 239 061
archaiaJihlava@volny.cz

Mgr. Petr Holub
+420 777 239 052
pholub@archaiabrno.cz

Anna Hoffmanová
+420 777 239 331
ahoffmanova@archaiabrno.cz

Mgr. Aleš Hoch
+420 777 239
archaiaJihlava@volny.cz

Mgr. Petr Hrubý, PhD.
+420 777 239 053
archaiaJihlava@volny.cz

Lenka Jonášová
+420 777 232 259
jonasova@archaiabrno.cz

Mgr. Václav Kolařík
+420 777 239 074
vkolarik@archaiabrno.cz

Lenka Kosová
+420 777 239 048
lkosova@archaiabrno.cz

David Merta
+420 777 239 044
dmerta@archaiabrno.cz

Mgr. Marek Peška
+420 777 239 045
mpeska@archaiabrno.cz

PhDr. Rudolf Procházka, CSc.
+420 777 239 051
rprochazka@archaiabrno.cz

Bc. Michala Příbylová
+420 777 239 049
pribylova@archaiabrno.cz

PhDr. Hedvika Sedláčková, CSc.
+4917422786579
hedvika.glass@seznam.cz

Mgr. Lenka Sedláčková
+420 777 239 552
lsedlackova@archaiabrno.cz

Mgr. Anežka Slavíková
+420 602 645 701
aslavikova@archaiabrno.cz

Bc. Pavel Staněk
+420 773 466 885
stanek@archaiabrno.cz

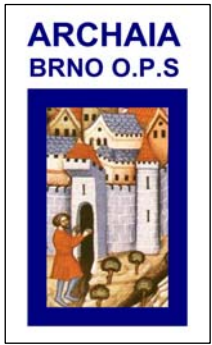
Mgr. Jakub Těsnohlídek
+420 777 239 036
archaiaJihlava@volny.cz

Bc. Vilém Walter
+420 777 239 141
vwalter@archaiabrno.cz

Mgr. Dana Zapletalová
+420 777 239 054
dzapletalova@archaiabrno.cz

Mgr. Hynek Zbranek
+420 777 239 140
hzbranek@archaiabrno.cz

Mgr. Antonín Zůbek
+420 777 239 046
azubek@archaiabrno.cz

www.archaiabrno.org